

มาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ

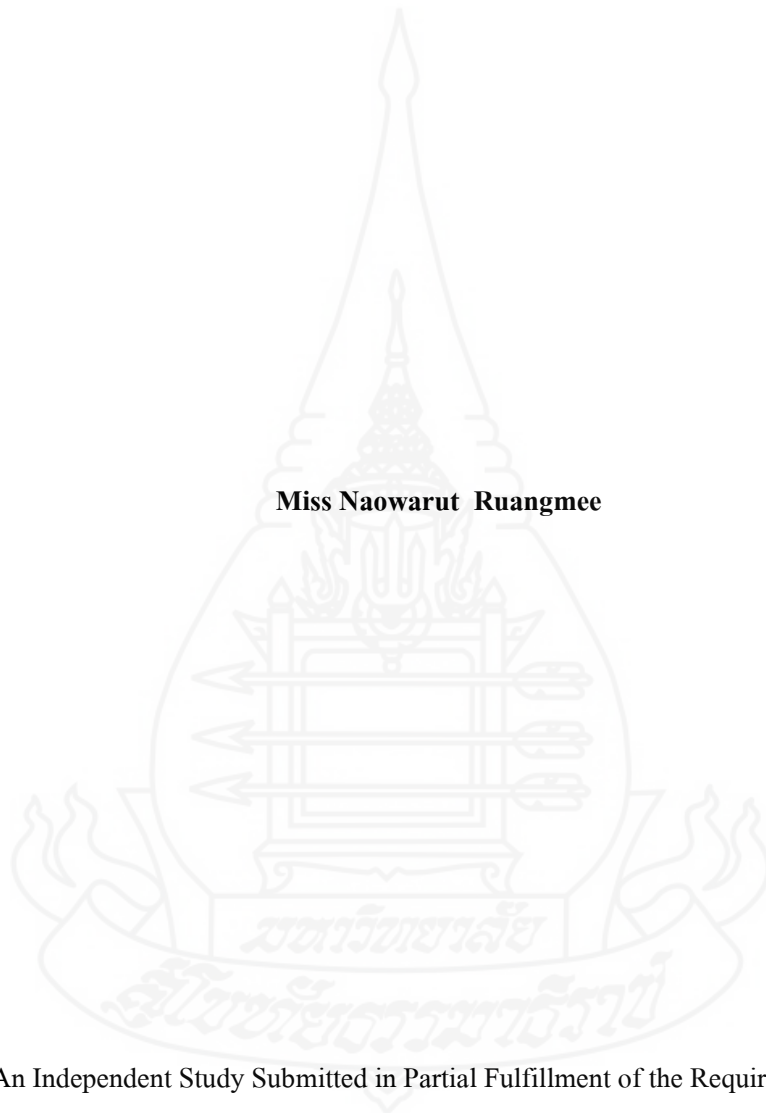
นางสาวเนาวรัตน์ เรืองมี

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ.2560

Criminal Punishment Measures of Recidivism among Juvenile Offenders

Miss Naowarut Ruangmee

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

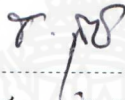
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ   มาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ
ชื่อและนามสกุล   นางสาวเนาวรัตน์ เรืองมี
วิชาเอก   กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา   นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สุวรรณพานิช

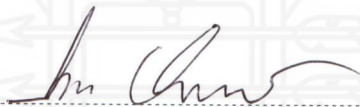
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2561

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

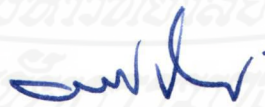
..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สุวรรณพานิช)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ถาวรวัลย์ หอนพรัตน์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ **มาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ**
ผู้ศึกษา นางสาวเนาวรัตน์ เรืองมี **รหัสนักศึกษา** 2594001451 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ชัชชัย สุวรรณพานิช **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิด ตลอดจนศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเยาวชนและการกระทำผิดซ้ำ เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ มาตรการการลงโทษทางอาญาและหลักกฎหมายต่างประเทศที่ใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิดในลักษณะที่มีความรุนแรงและการกระทำผิดซ้ำ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาอันเกิดจากการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำในประเทศไทย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสม อันเป็นการพัฒนาหรือปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพการปัจจุบันของสังคมและแก้ปัญหาคriminal ของเยาวชน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งมีการศึกษาค้นคว้าจากตำราเอกสารกฎหมาย เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และการค้นหาข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการวิจัยพบว่า การกระทำความผิดของเยาวชนเกิดจากหลายปัจจัย การลงโทษเยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรกหรือกระทำผิดซ้ำ ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการที่จะลงโทษกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ และจะมีการลงโทษเน้นไปในลักษณะการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามสภาพปัญหาของเยาวชนแต่ละราย ดังนั้นจึงขอเสนอให้มีการนำหลักเกณฑ์เรื่องการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน ไปเป็นอีกหลักเกณฑ์หนึ่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัวอาจโอนคดีไปพิจารณาที่ศาลธรรมดาได้

คำสำคัญ กระทำผิดซ้ำ มาตรการการลงโทษ เยาวชน

Independent Study title: Criminal Punishment Measures of Recidivism among Juvenile Offenders

Author: Miss Naowarut Ruangmee; **ID:** 2594001451; **Degree:** Master of Laws;

Independent Study advisor: Dr.Thawatchai Suvanpanich, Professor;

Academic year: 2017

Abstract

The objective of this independent study is to study concepts, theories and measures of criminal punishment against juvenile offender, including ideas and theories regarding youth crime and recidivism. In this study, the author also researches regulations and measures of criminal punishment as well as international law principles applying to juvenile committing violence and repeating crime. Moreover, this study aims to analyze issues resulting from criminal punishment against repeat youth crime in Thailand and seek for resolutions of such issues efficiently. Lastly, this study has a purpose to provide an optimal solution which is developing and revising the laws and regulations, resulting them to be consistent with context and present state of society and able to address the issue of juvenile recidivism.

This independent study is qualitative research and uses resources from books, laws, academic documents, researches, theses, electronic documents and information both in Thailand and foreign countries.

From the study, it has been found that: juvenile crimes are caused by several factors; the protection of children and juvenile's rights and liberty should be concerned in punishing both first-time and repetitive juvenile offenders; and Thailand does not have any specific measures to punish those repeat youth criminals, it focuses on improving, healing and rehabilitating upon juveniles' individual problems instead. Therefore, this study recommends that the concept of juvenile recidivism should be an additional condition to allow the Criminal Code and Juvenile and Family Court to transfer the cases to the common court of justice.

Keywords: Recidivism, Punishment measures, Juvenile

กิตติกรรมประกาศ

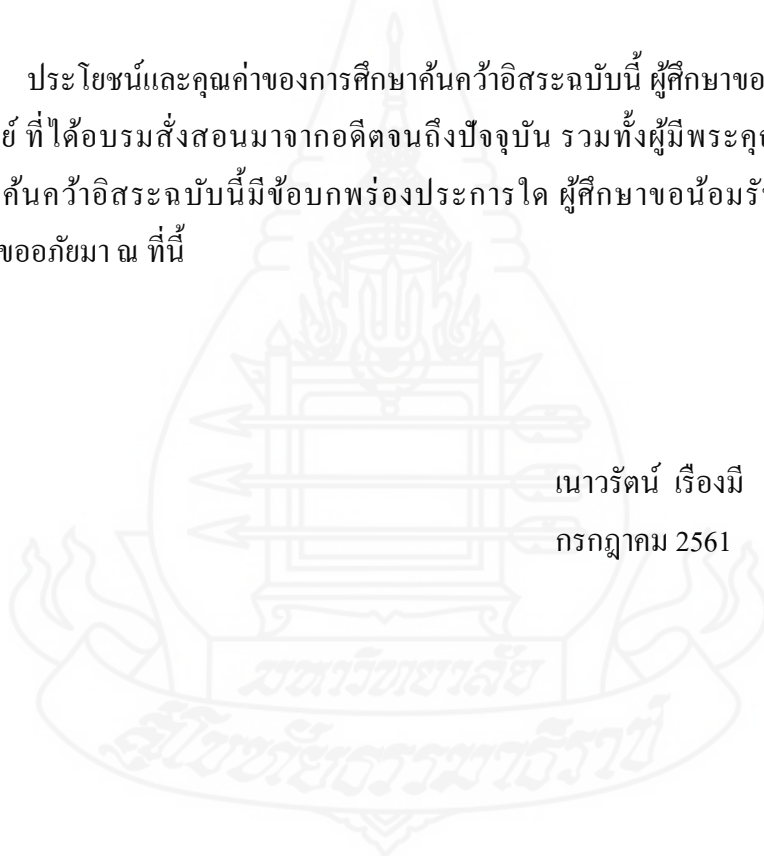
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ของท่านศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สุวรรณพานิช อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระมีเนื้อหาที่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนร่วมงานที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ ตลอดจนบุคคลในครอบครัวที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความรู้ในเรื่องของขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ซึ่งหากไม่ได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวแล้ว การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ก็จะสำเร็จลงได้ยาก

ประโยชน์และคุณค่าของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแก่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่าน และหากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และกราบขออภัยมา ณ ที่นี้

เนาวรัตน์ เรืองมี

กรกฎาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย	7
3. กรอบแนวคิดการวิจัย	7
4. ประเด็นปัญหาการวิจัย	7
5. สมมุติฐานการวิจัย	7
6. ขอบเขตการวิจัย	8
7. วิธีการดำเนินการศึกษา	8
8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชน	10
1. การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน	10
2. การลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด	21
3. กฎหมายหรือมาตรการระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน	30
4. กรอบแนวคิดอันเป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมาย	42
5. แนวคิดการกระทำผิดซ้ำ (Recidivism)	51
บทที่ 3 มาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ หรือกระทำความผิดร้ายแรงตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายประเทศไทย	59
1. ประเทศฝรั่งเศส	61
1.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา	61
1.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุเด็กหรือเยาวชนที่จะอยู่ในอำนาจ การพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว	64
1.4 หลักเกณฑ์การฟ้องคดีอาญา	65
1.5 กระบวนการพิจารณาคดีอาญา	65
1.6 การพิจารณาคดีอาญา	67
2. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	69
2.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา	69
2.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน	69
2.3 หลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีอาญา	70
2.4 การพิพากษาคดีอาญา	71
3. ประเทศแคนาดา	72
3.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา	72
3.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน	73
3.3 หลักเกณฑ์การฟ้องคดี	74
3.4 กระบวนการพิจารณาคดีอาญา	74
4. ประเทศไทย	80
4.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา	80
4.2 เจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ของประเทศไทย	82
4.3 การฟ้องคดี	82
4.4 การพิจารณาคดีอาญา	83
บทที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางการพิจารณาพิพากษาคดีกรณีเด็กหรือเยาวชน ที่กระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรงและหลักการโอนคดี	86
1. สภาพปัญหาอันเกิดจากการกระทำผิดซ้ำและแนวทางการแก้ไขปัญหา	89
2. ความแตกต่างระหว่างการพิจารณาคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว กับศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	94
1. บทสรุป	94
1.1 แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เด็กและเยาวชน และทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน	94
1.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการการลงโทษทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำหรือกระทำผิดร้ายแรง	96
2. ข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	108
ประวัติผู้ศึกษา	112

ญ

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1	จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำผิดซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนทั่วประเทศ ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2554-2558	3
--------------	---	---

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	แนวโน้มน้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำผิดซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่ถูกดำเนินคดีโดยกรมสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2554-2558	4
------------	---	---

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นอกจากปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศแล้ว ปัจจุบันประเทศไทยยังประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งหากพิจารณาอย่างผิวเผินอาจมองเป็นปัญหาเล็กน้อย แต่เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นก็ไม่อาจมองข้ามการหาวิธีหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ ปัญหาดังกล่าวก็คือ การกระทำผิดในกลุ่มของเยาวชน ซึ่งที่ผ่านมามีการพัฒนาประเทศ ในด้านต่างๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับประเทศอื่นนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่สิ่งที่ควรพัฒนาให้ควบคู่กันไป นั่นคือคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ และกลุ่มบุคคลที่สำคัญที่ต้องให้ความสนใจที่สุดก็คือ กลุ่มของเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่เป็นกำลังสำคัญหรือสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้ไปในทางที่ดีได้ แต่ในทางกลับกันเยาวชนก็สามารถทำให้ประเทศตกต่ำอย่างแรงได้เช่นกัน จากสถานการณ์ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากข่าวสาร สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ พบว่าอัตราการกระทำความผิดของเยาวชนเพิ่มมากขึ้น และโดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่ดูเหมือนจะเป็นเรื่องใกล้ตัว อันมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในด้านของผู้เสียหาย หรือบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ซึ่งมีทั้งการได้รับบาดเจ็บ สูญเสียอวัยวะ ได้รับผลกระทบด้านสภาพจิตใจหรือหากรุนแรงที่สุดก็คือเสียชีวิต และไม่ว่าจะได้รับการกระทบด้านใด การเยียวยาด้วยเงินจำนวนเท่าไรก็ไม่สามารถที่จะทดแทนสิ่งที่ได้สูญเสียไปได้ วันนี้เราอาจจะเป็นแค่เพียงบุคคลภายนอกที่เปิดสื่อต่างๆ แล้วพบเห็นเหตุการณ์ และเพียงแค่วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้น แต่ใครจะรู้ว่าวันหนึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวอาจเกิดกับเรา หรือเกิดกับบุคคลในครอบครัว หรือคนใกล้ตัวของเราก็เป็นไปได้ นอกจากนี้เยาวชนยังกระทำความผิดในฐานะอื่นๆ อีก เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ความผิดเกี่ยวกับอาวุธ และวัตถุระเบิด ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง ซึ่งมีแนวโน้มว่าสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวมานี้จะเพิ่มขึ้น และมีลักษณะความผิดที่ซับซ้อน ไม่ต่างกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เพียงแต่ปัจจุบันเยาวชนได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายเนื่องจากเป็นเยาวชนนั่นเอง ทั้งนี้หากเรายังนิ่งเฉยกับเหตุการณ์เหล่านี้ และไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจัง ประเทศไทยอาจตกอยู่ในสายนานาชาติในด้านประเทศที่อันตรายในระดับต้นๆ ก็เป็นไปได้

แต่เดิมตามความเข้าใจของคนทั่วไปนั้น หากมีการกระทำความผิดซึ่งเกิดจากบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นหรือช่วงที่เป็นเยาวชน จะสันนิฐานได้ว่าเป็นการกระทำในลักษณะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งอาจเกิดจากวิธีการเลี้ยงดู ระบบการศึกษา หรือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยในระยะแรกเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะคดีลักทรัพย์ แต่ต่อมาเริ่มมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้ามาสู่ประเทศไทย และปัจจุบันการกระทำความผิดของเยาวชนในขณะนี้มียุคคนน้อยลง และก่อเหตุที่มีลักษณะรุนแรงขึ้น ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า สังคมเมืองมีการแข่งขันในระบบธุรกิจ แย่งกันทำมาหากิน ผู้คนชื่นชมในวัตถุนิยม อีกทั้งเป็นยุคที่เครื่องมือสื่อสารเจริญก้าวหน้า การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกสบายขึ้น ซึ่งมีส่วนให้เกิดปัญหาทางสังคมได้ง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มของเยาวชนที่มีการติดต่อกันทั้งเรื่องที่ดีและไม่ดี อันเป็นช่องทางหรือโอกาสให้เยาวชนกระทำความผิด ยกตัวอย่างเช่น เยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด จะมีการติดต่อจำหน่ายยาเสพติดกันทาง โปรแกรมเฟซบุ๊กหรือโปรแกรมไลน์ หรือการจำหน่ายอาวุธปืน ซึ่งง่ายต่อการซื้อขายและนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดฐานอื่นๆ

ทั้งนี้เยาวชนที่กระทำความผิดและถูกดำเนินคดีต้องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายที่บัญญัติไว้เฉพาะสำหรับเยาวชน ซึ่งแต่เดิมกระบวนการสำหรับเยาวชนที่กระทำความผิดจะมีรากฐานจากทฤษฎีการลงโทษของผู้ใหญ่ กล่าวคือ มุ่งที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเด็ดขาด ต่อมาได้มีแนวความคิดของนักอาชญาวิทยาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ปรัชญา ในเรื่องการลงโทษให้มีการผสมผสานกัน ปรองดองการลงโทษกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ผู้กระทำความผิด โดยส่วนหนึ่งวัตถุประสงค์หลักคือการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่อีกส่วนต้องการให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้กลับตนเป็นคนดี และภายหลังจากที่ได้รับโทษแล้วสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติ ต่อมาจึงมีการแยกการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนออกจากคดีผู้ใหญ่ ทั้งนี้แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 หรือมีวิธีการเพื่อความปลอดภัยต่างๆ แต่สำหรับเด็กและเยาวชนแล้วโทษดังกล่าวอาจมีการเปลี่ยนเป็นการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 142 ถึงมาตรา 145 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้

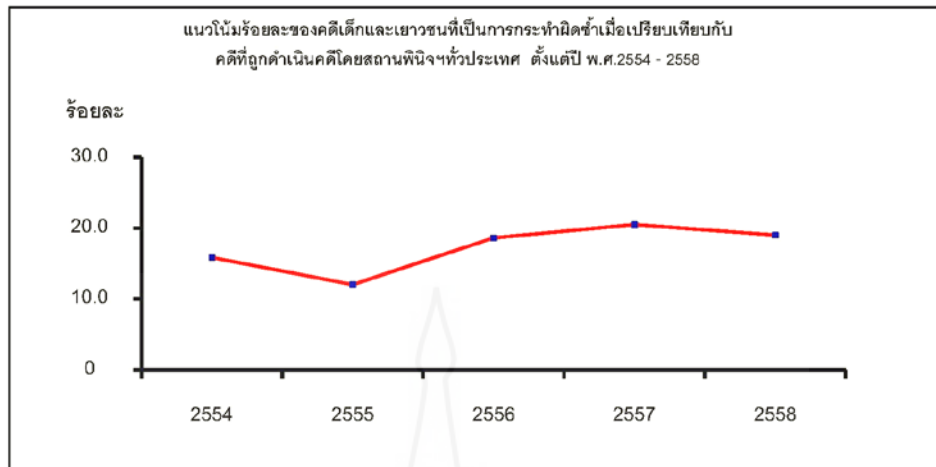
เนื่องจากการกระทำความผิดในกลุ่มของเยาวชนมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ทั้งปริมาณคดีและพฤติการณ์ความรุนแรงแห่งคดี และบางครั้งมีการกระทำความผิดที่มีรูปแบบ ความซับซ้อน ไม่แตกต่างจากพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ใหญ่ สิ่งทีกล่าวมาแล้วนี้อาจเป็นเพราะสถานะความเป็นเยาวชนนี้เอง บุคคลเหล่านี้จึงใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการกระทำความผิด ซึ่งการปฏิบัติต่อเยาวชนที่กระทำความผิดของประเทศไทยในปัจจุบันได้เน้นในเรื่องกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

เป็นหลัก แต่ยังคงขาดมาตรการในการป้องปรามการกระทำความผิดของเยาวชน เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับจากการกระทำความผิด ดังนั้นประเทศไทยควรที่จะตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และมีการปฏิบัติต่อเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างเหมาะสม โดยไม่นำมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูไปปฏิบัติต่อเยาวชนทุกกลุ่ม เพราะไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหอย่างแท้จริง ในทางกลับกันอาจมีผลเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนกระทำความผิดซ้ำอีกอย่างไม่เกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์ ที่จะได้รับ อีกทั้งยังมีปรับเปลี่ยนวิธีการหรือรูปแบบการกระทำความผิดไปสู่อาชญากรที่ร้ายแรง อันเป็นภัยต่อสังคมขั้นรุนแรงต่อไป

อย่างไรก็ตามปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ “การกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน” ตามความหมายอย่างกว้างจะหมายถึงความถึงเยาวชนในกลุ่มที่เคยกระทำความผิด ถูกดำเนินคดีตามกระบวนการ และได้รับโทษตามกฎหมายแล้ว แต่ยังคงกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก การที่เยาวชนที่กระทำความผิดถูกดำเนินคดีและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จนกระทั่งถูกปล่อยตัวออกมา เพื่อมาใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมนั้น เยาวชนเหล่านี้จะกลับตนเป็นคนดีได้หรือไม่ ไม่มีผู้ใดสามารถตอบได้ เพราะจากการรายงานสถิติประจำปีของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนพบว่าร้อยละของการกระทำความผิดของเยาวชน ปีพ.ศ.2554-2558 มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แม้ตัวเลขของสถิติบางปีจะมีจำนวนลดลงบ้าง แต่ถ้าพิจารณาภาพรวมแล้วจำนวนเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำก็ยังมีจำนวนมากอยู่ดี และอาจจะเป็นแค่ตัวเลขสถิติที่ปรากฏ แต่เพียงหน่วยงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเท่านั้น ปรากฏตามข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1.1 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำเมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2554-2558

	ปีพ.ศ.				
	2554	2555	2556	2557	2558
จำนวนคดีที่จับกุมทั้งสิ้น	35,049	34,276	36,763	36,537	33,121
จำนวนคดีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ	5,559	4,125	6,849	7,490	6,302
ร้อยละของคดีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ	15.86	12.03	18.63	20.50	19.03

ภาพที่ 1.1 แนวโน้มร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำผิดซ้ำเมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่ถูกดำเนินคดีโดยกรมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2554-2558

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ซึ่งปัจจุบันตัวเลขเหล่านี้ได้มาจากการสุ่มหรือจากสถิติประกอบกัน เชื่อว่าจะมีเยาวชนที่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกไม่น้อยกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะต้องมีการตรวจสอบกับสถานีตำรวจ ศาล อัยการ ราชทัณฑ์ และสำนักงานคุมประพฤติด้วย¹ และเนื่องจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีหน้าที่ควบคุมดูแลเยาวชนทั้งที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษา และที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว โดยมุ่งเน้นที่การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูทั้งทางด้านการศึกษา วิชาชีพ การฝึกวิชาชีพ ระยะสั้น การพัฒนาพฤตินิสัย การดูแลสุขภาพและการเยียวยาสภาพจิตใจ การดำเนินชีวิต การสงเคราะห์ช่วยเหลือ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การจัดทำแผนการภายหลังปล่อยร่วมกันระหว่างเยาวชนและผู้ปกครอง ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งที่จะคืนคนดีสู่สังคม² แต่อย่างไรก็ตามเยาวชนบางรายก็มุ่งมั่นตั้งใจที่จะกลับตนเป็นคนดี และคาดหวังว่าจะดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุขกับครอบครัวและสังคมของตน แต่เมื่อกลับไปดำเนินชีวิตจริงในสังคม แล้วกลับไม่เป็นไปอย่างที่คาดหวัง ทั้งสภาพครอบครัว สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ การศึกษาและการประกอบอาชีพ อีกทั้งพฤตินิสัยของตัวเองที่ไม่มีความสำนึกที่จะกลับตนเป็นคนดี ขาดความเข้มแข็งของจิตใจ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน

¹ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, “กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน”, *วารสารพินิจ*, 14,5 (สิงหาคม-กันยายน 2559)

² กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, “กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน”, *วารสารพินิจ*, 14,3 (เมษายน-พฤษภาคม 2559)

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงบริบทของสังคมว่าเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ ทั้งสภาพครอบครัว สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย การคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างไม่ดี หรือแม้กระทั่งการกระทำผิดที่เกิดจากความไม่ได้ตั้งใจหรือความประมาทก็ตาม แต่ทุกสิ่งทุกอย่างจะมีสองด้านเสมอ เพราะเยาวชนอีกกลุ่มที่กระทำผิดโดยเจตนา มุ่งต่อผลของการกระทำดังกล่าวอย่างชัดเจน และแม้ว่าจะถูกจับดำเนินคดีมาแล้ว สักกี่ครั้งผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างครบหลักสูตร ก็ยังคงหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งจากสถิติการกระทำผิดเยาวชนกลุ่มที่กระทำผิดอาจจะไม่กระทำผิดในลักษณะเดิมก็ได้ เช่น ครั้งแรกเยาวชนกระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย แต่ได้กระทำผิดซ้ำครั้งที่สองซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษก็มี นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมคดีในครั้งหลังๆ จะมีความรุนแรง ซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น เพราะเยาวชนเหล่านั้นได้ผ่านประสบการณ์การกระทำผิดมาแล้ว เมื่อเยาวชนถูกดำเนินคดีและกลับเข้าไปสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแบบเดิม เยาวชนก็ขมใจและคิดว่ามาตรการการลงโทษสำหรับเยาวชนไม่ได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงเพราะได้ผ่านกระบวนการมาหมดแล้ว อีกทั้งการกลับเข้าไปสู่กระบวนการอาจเป็นดาบสองคม เพราะเยาวชนกลุ่มนี้อาจจะตั้งตัวเป็นหัวหน้ากลุ่ม สร้างอิทธิพลกับเยาวชนรายอื่นและถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเยาวชนรายอื่นอีกด้วย ปัญหาดังกล่าวจึงสื่อแว่วว่าจะขยายใหญ่ลุกลามยิ่งขึ้น

ที่ผ่านมามีปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนจะอยู่ในความสนใจของผู้คน ในสังคมและมีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาถึงปัจจัยหรือมูลเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำและแนวทางการแก้ไข ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในการแสวงหาวิธีการฝึกอบรม แก้ไข บำบัดฟื้นฟู แต่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวอีกประการที่จะเป็นมาตรการป้องปรามการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มของเยาวชน ก็คือ บทลงโทษที่มีความชัดเจน ผู้ศึกษาเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องมีการศึกษาและทบทวนปัญหาอย่างจริงจัง เกี่ยวกับมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำและมีความรุนแรง มีอัตราโทษตามกฎหมายที่สูง เพื่อเป็นการมุ่งเน้นศึกษาวิจัยในส่วนของบทลงโทษหรือมาตรการที่บังคับใช้ต่อกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ โดยแยกเยาวชนกลุ่มที่กระทำผิดแล้วไม่สำนึกผิด หรือไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น และหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกและเป็นฐานความผิดที่ร้ายแรง จะต้องเข้าสู่กระบวนการที่แตกต่างจากเยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรก โดยมีการศึกษาถึงหลักกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน วิธีการปฏิบัติต่อเยาวชนที่กระทำผิดศึกษากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของต่างประเทศเพื่อเป็นข้อมูลในการหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนา อันจะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลง และทำให้สังคมไทยมีความปลอดภัยและน่าอยู่ยิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษาประเด็นเรื่องมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำนี้

จะต้องมีหลักกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมีได้ขัดแย้งกับหลักเรื่อง “การคืนคนดีสู่สังคม” ทั้งจะต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนด้วย

ผู้ศึกษาเล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวและต้องการศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขพร้อมกับศึกษามาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ โดยแยกเยาวชนกลุ่มนี้ออกจากกลุ่มที่กระทำความผิดครั้งแรก หรือการกระทำผิดที่เกิดจากความประมาท ความผิดพลาด โทษ และพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์คดีที่เป็นภัยต่อสังคม ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าวมิได้มุ่งเน้นที่จะซ้ำเติมหรือทำลายอนาคตของเยาวชน แต่เป็นการนำปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขอย่างยุติธรรมและเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการป้องปรามเยาวชนคิดที่จะกระทำความผิดหรือผู้ที่เคยถูกดำเนินคดีแล้วจะหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

เนื่องจากปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการลงโทษเยาวชนที่กระทำผิด ที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เมื่อจะศึกษาหาแนวทางหรือมาตรการลงโทษเยาวชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหลักกฎหมายข้างต้น และผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง ว่าด้วยเรื่องการโอนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา นั้น มีความน่าสนใจ เพราะในสภาพความเป็นจริงแล้วยังมีการบังคับใช้บทบัญญัติมาตรานี้น้อยมาก เนื่องจากมีการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของเยาวชนค่อนข้างมาก การดำเนินคดีเกี่ยวกับเยาวชนจึงต้องใช้ความระมัดระวัง แต่ด้วยปัญหาเรื่องการกระทำความผิดของเยาวชนที่มีความซับซ้อน พฤติการณ์รุนแรง และกระทำผิดซ้ำ โดยไม่สำนึกผิด ไม่เกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์นั้นมีมากขึ้น นับเป็นปัญหาสังคมที่ยังรอการแก้ไขอยู่ ดังนั้นหากมีการปรับปรุงหลักกฎหมายในมาตรา 97 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยบัญญัติหลักเกณฑ์ในการโอนคดีเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำไปสู่ศาลธรรมดาไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวด้วย ก็จะทำให้มีบทกฎหมายที่ชัดเจน การทำงานของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะสะดวก สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้โดยลดความกังวลใจเรื่องขอบเขตของการดำเนินคดีกับเยาวชนได้มากขึ้น ทั้งยังเป็นการบัญญัติมาตรการการลงโทษสำหรับเยาวชนที่ขาดสำนึกผิดชอบชั่วดี ไม่เจ็ดหลาบต่อการถูกลงโทษ ทั้งที่ผ่านกระบวนการมาแล้วอย่างครบถ้วน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของเยาวชนอยู่ โดยใช้หลักการพิจารณาแยกเยาวชนกลุ่มนี้ออกมาจากเยาวชนกลุ่มที่ต้องการได้รับโอกาสหรือพร้อมที่จะกลับตัวเป็นคนดี

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิด ตลอดจนศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเยาวชนและการกระทำความผิดซ้ำ

2.2 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ มาตรการการลงโทษทางอาญาและหลักกฎหมายต่างประเทศที่ใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิดในลักษณะที่มีความรุนแรงและการกระทำความผิดซ้ำ

2.3 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาอันเกิดจากการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำในประเทศไทย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมอันเป็นการพัฒนาหรือปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพการปัจจุบันของสังคม และแก้ปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและความเป็นมาเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิด ศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

4. ประเด็นปัญหาการวิจัย

4.1 ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาและความรับผิดชอบทางอาญาของเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ว่ามีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ และจากมาตรการดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาหรือลดจำนวนการกระทำความผิด ในกลุ่มของเยาวชนได้หรือไม่

4.2 ค้นหาแนวทางหรือเสนอมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ

5. สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจุบันการลงโทษเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาในประเทศไทย ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของเยาวชนได้อย่างแท้จริง อีกทั้งส่งผลให้แนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนจะเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้หากมีการศึกษามาตรการที่ใช้กับ

เยาวชนกลุ่มนี้และมีแนวทางการปรับเปลี่ยนหรือเสนอแนะบทบัญญัติกฎหมายที่เป็นการป้องปราม การกระทำผิดซ้ำของเยาวชน ก็จะทำให้สถิติการกระทำผิดซ้ำหรือการกระทำผิดที่มีลักษณะรุนแรง ของเยาวชนลดน้อยลง

6. ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาขอบเขตและเนื้อหาของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

7. วิธีการดำเนินการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือทั้งที่เป็นตำราภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทความของนักกฎหมาย การแสดงความคิดเห็นและการวิเคราะห์ปัญหา บทความทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน การค้นหาข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการศึกษา โดยนำความรู้ที่ได้มารวบรวมวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยและคำพิพากษาของศาล

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ทำให้ทราบความหมาย ทฤษฎีต่างๆ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการการลงโทษ ทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิด และทราบแนวคิดทฤษฎีการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน

8.2 ทำให้ทราบแนวความคิด หลักกฎหมายต่างประเทศและมาตรการการลงโทษทางอาญา แก่เยาวชนที่กระทำความผิดที่มีลักษณะรุนแรงและการกระทำผิดซ้ำ

8.3 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ทั้งที่เป็นคดีลักษณะธรรมดา ลักษณะคดีร้ายแรงและลักษณะการกระทำผิดซ้ำ โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

8.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อเพิ่มความรับผิดชอบ ทางอาญาของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในประเทศไทย และนำไปสู่การแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพการณ์ ปัจจุบัน อันส่งผลให้แนวโน้มการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนลดน้อยลง ตลอดจนนำหลักเกณฑ์

การกระทำผิดซ้ำของเยาวชนไปเป็นหลักในการโอนคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวไปสู่ศาล
ธรรมดาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง โดยที่ไม่ขัดกับหลักการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ

การลงโทษทางอาญาแก่เยาวชน

เนื่องจากปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเยาวชนที่กระทำผิดของประเทศไทย ได้มีแนวทางการดำเนินการไปในทางการนำมาตราการเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยมุ่งหวังให้เยาวชนกลับตัวเป็นคนดี สามารถกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติ และไม่หวนกลับไปกระทำ ความผิดซ้ำอีก ซึ่งกระบวนการเริ่มตั้งแต่เยาวชนที่กระทำความผิดถูกดำเนินคดีเข้าสู่กระบวนการ พิจารณาคดีหลังการจับกุม มาตรการดูแลเยาวชนระหว่างการดำเนินคดี กระบวนการพิจารณาคดี และการลงโทษทางอาญา

ทั้งนี้การลงโทษเยาวชนที่กระทำความผิดถือเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เยาวชน ได้สำนึกผิดและกลับตนเป็นคนดี แม้ว่ากระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนของประเทศไทย จะมุ่งเน้นการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูก็ตาม แต่การลงโทษในลักษณะที่ให้เยาวชนเจ็บหลายก็มีส่วนสำคัญ ดังนั้นจึงมีจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการลงโทษ ทั้งปัจจัยหรือสาเหตุ ที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดด้วย โดยศึกษาถึงเจตนากรรมในการบัญญัติทฤษฎีดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดจะมีการคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเน้นในเรื่องของการอบรมสั่งสอน ให้การศึกษาเพื่อให้เยาวชนกลับตนเป็นคนดีมากกว่าการลงโทษ ซึ่งเยาวชนแต่ละคนมีนิสัย ลักษณะ บุคลิกภาพ ภูมิหลังทางสภาพครอบครัว ฐานะทางด้านเศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งสาเหตุในการกระทำความผิดที่แตกต่างกันไป การลงโทษหรือมาตรการในการแก้ไข บำบัดเยาวชนแต่ละคนจึงต้องแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการที่จะลงโทษเยาวชนแต่ละรายได้ก็ต่อเมื่อ มีการกระทำความผิดของเยาวชนเกิดขึ้น โดยเยาวชนอาจจะไปสร้างความเดือดร้อนหรือทำละเมิด ต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพด้านต่างๆ หรือแม้กระทั่งคดีที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด ซึ่งการดำเนินคดีกับเยาวชนมีขั้นตอนและกระบวนการที่แตกต่างจากการดำเนินคดี กับผู้ใหญ่ รวมถึงการลงโทษเยาวชนด้วยที่มีความแตกต่างกัน การดำเนินคดีกับเยาวชนจึงต้องใช้ ความระมัดระวังและต้องปฏิบัติตามกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ เนื่องจากการดำเนินคดีกับเยาวชน มีกฎหมายเฉพาะให้ความคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน และอันดับแรกคงจะต้องมีการศึกษาถึงทฤษฎี หรือแนวคิดของการกระทำผิดของเยาวชนเสียก่อน

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4 บัญญัติว่า...

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

จากคำนิยามข้างต้นจะสังเกตได้ว่าอายุเป็นปัจจัยในการแยกเด็กออกจากเยาวชน เพื่อเป็นการจัดกลุ่มผู้กระทำผิดโดยใช้อายุหรือวุฒิภาวะเป็นหลักเกณฑ์ แต่อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไปจะเข้าใจว่าเยาวชนควรที่จะมีวุฒิภาวะ ความรับผิดชอบ สติปัญญา ความเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย สมอง ความคิด การตัดสินใจ หรือวิจารณญาณ ในแง่ของผิดชอบชั่วดี แต่บางครั้งก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้นเพราะการมีอายุมากกว่า มิได้หมายความว่า จะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า หากว่าเด็กที่อายุน้อยกว่า ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองที่ให้การเอาใจใส่ดูแล อย่างใกล้ชิด ก็อาจมีคุณภาพชีวิตหรือใช้วิจารณญาณในการแยกแยะผิดชอบชั่วดีก็เป็นได้

1. การกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน

1.1 แนวความคิดเรื่องการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน

การกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน ในทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยานั้น ยังไม่ถือว่าเป็น “อาชญากรรม” แต่จะเรียกว่า “การกระทำผิด” และไม่เรียกเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดว่าเป็น “อาชญากร” อาจเป็นเพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะแยกมาตรการในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนออกจากผู้ใหญ่ โดยต้องการให้เด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ ได้มีโอกาสในการแก้ไขตนเอง และไม่ตอกย้ำว่าตนเองเป็นอาชญากร ดังนั้นภาษาที่ใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจึงต้องหลีกเลี่ยงไม่ใช้ความรุนแรง แต่ก็ต้องสื่อความหมายให้ได้อย่างชัดเจน

การกระทำผิด หมายถึง การกระทำที่กฎหมายห้ามและถือว่าเป็นความผิด ซึ่งมีผลให้ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายที่กำหนดไว้

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น³ นักวิชาการต่างประเทศบางท่านได้ให้ความหมายไว้ เช่น

³ อรุมา วชิรประดิษฐพร, สาเหตุการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไขในเชิงรุก ส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตร, ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ.2555, หน้า 8

1) George Theodorson อธิบายความหมายของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไว้ว่า “การกระทำผิดเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือเทศบัญญัติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์อายุของผู้ใหญ่ ตามกฎหมายของชุมชนนั้น โดยมีได้รวมการประพฤติตนไม่สมควรตั้งแต่ระดับธรรมดาจนถึงขั้นร้ายแรงของเด็กและเยาวชน แต่จะรวมเฉพาะการประพฤติที่ละเมิดกฎหมาย”

2) พาวด์เวอร์ส และวิทเมอร์ ได้ให้ความหมายของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดว่าต้องพิจารณาถึงเกณฑ์ 3 ประการ ประการแรก คือ ความหนักเบาของความผิด หรือความร้ายแรงของการกระทำ ประการต่อมาคือความถี่ของการกระทำ หรือมีการทำบ่อยครั้งแค่ไหน และประการสุดท้ายคือทัศนคติของผู้กระทำผิดต่อสังคมหรือผู้มีสิทธิอำนาจตามกฎหมาย

1.2 ทฤษฎีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ที่ผ่านมาได้มีการพยายามค้นหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมา โดยตลอด เพื่อที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การศึกษาหามาตรการในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน แต่เนื่องจากเด็กและเยาวชนแต่ละคนมาจากครอบครัวที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านการเลี้ยงดู สังคมสภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพและฐานะทางครอบครัว ดังนั้นสาเหตุในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจึงมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้จึงได้มีการศึกษาถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไว้ดังต่อไปนี้

1.2.1 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นของ Edwin H. Sutherland ซึ่งมีหลักที่สำคัญอยู่หลายประการ เช่น

- 1) พฤติกรรมการกระทำผิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ อันมิใช่มีมาแต่กำเนิดหรือสืบทอดทางสายโลหิต
- 2) พฤติกรรมการกระทำผิดเรียนรู้ที่ได้จากการพบปะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ในกระบวนการติดต่อสื่อสารทั้งทางคำพูด และอากัปกิริยา
- 3) การเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิดเกิดขึ้นในกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกันเป็นส่วนตัวเป็นด้านหลัก
- 4) การเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิดรวมถึงการเรียนรู้ทั้งกลวิธีการประกอบอาชญากรรมและทิศทางเฉพาะแรงจูงใจ แรงผลักดัน การให้เหตุผล และทัศนคติของการกระทำผิด
- 5) ทิศทางเฉพาะแรงจูงใจและแรงผลักดันแสดงออกในรูปของความเชื่อที่มีต่อบทบัญญัติของกฎหมาย

6) การที่วัยรุ่นกระทำความผิดเพราะรู้ว่าได้เรียนรู้ด้านที่พึงพอใจต่อการละเมิดต่อกฎหมายมากกว่าด้านที่ไม่พึงพอใจต่อการละเมิดกฎหมาย

7) การสมาคมที่แตกต่างอาจแปรเปลี่ยนในความถี่ ช่วงเวลา ความก่อนหลัง และความเข้มข้น หมายความว่าถ้าวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดบ่อยๆ และอยู่ในช่วงเวลานาน โอกาสที่วัยรุ่นจะกระทำผิดไปด้วยมีมาก

8) กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมกระทำความผิดโดยสัมพันธ์กับแบบแผนการกระทำความผิด และแบบที่ต่อต้านการกระทำความผิดเกี่ยวข้องกับกลไกทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้่อ่างอื่น

9) พฤติกรรมกระทำความผิดเป็นการแสดงออกของความต้องการหรือค่านิยมทั่วไป แต่พฤติกรรมกระทำความผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้องการหรือค่านิยมโดยทั่วไปนั้น เพราะพฤติกรรมปกติก็แสดงออกซึ่งความต้องการค่านิยมอย่างเดียวกัน

จากทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง อาจสรุปได้ว่า ตามทฤษฎีนี้ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากปัจจัยภายนอกหลังจากที่เด็กหรือเยาวชนได้เกิดมาล้มเหลวโลก และใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ตลอดจนได้มีการคบหาสมาคมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และได้เรียนรู้ถึงแนวคิดหรือแม้แต่แนวทางการดำเนินชีวิต ซึ่งมีทั้งแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมอยู่ในครรลองคลองธรรมที่ดีหรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นเชิงบวก และแนวทางเชิงลบที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ด้านการก่ออาชญากรรมหรือการละเมิดต่อกฎหมาย

1.2.2 ทฤษฎีโอกาสที่แตกต่าง (Different Opportunity Theory) ทฤษฎีนี้เป็น

ของ Richard Cloward และ Lloy E. Ohlin ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "Delinquency and Opportunity"⁴ การกระทำผิดของเด็กและโอกาส โดยพบว่าเด็กที่มีฐานะที่ยากจนจะมีความสิ้นในความสำเร็จ ความสำเร็จเป็นค่านิยมที่สามารถวัดได้จากวัตถุ เด็กชนชั้นต่ำไม่มีสิทธิเข้าถึงวิถีทางที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เหมือนกับเด็กชนชั้นกลาง โอกาสของเด็กชั้นต่ำที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตจึงมีน้อยมาก

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมและโอกาส ในการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ตัวอย่างเช่น เด็กหรือเยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในสลัมจะไม่มีโอกาสได้พบเห็นแบบอย่างของคนที่ประสบความสำเร็จตามวิถีทางที่สังคมให้การยอมรับ แต่ในทางกลับกันพวกเขาเหล่านั้นจะพบแต่อาชญากร

⁴ สุดสงวน สุธีสร, อาชญวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขปรับปรุง, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547, หน้า 82

ทฤษฎีโอกาสที่แตกต่างนี้ชี้ให้เห็นถึงปมด้อยของคนกลุ่มหนึ่งที่ขาดโอกาสด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านวัตถุ ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกที่ชัดเจนว่าผู้ใดจะมีฐานะทางสังคมที่ดีกว่ากัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้พยายามจะไปให้ถึงจุดที่ตนเองฝันไว้ หรือขึ้นไปให้ทัดเทียมกับผู้อื่น แม้จะด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องก็ตาม

1.2.3 ทฤษฎีกลวิธีสร้างความเป็นกลาง (Techniques of Neutralization Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นของ Gresham M. Sykes และ David Matza ได้อธิบายว่า วัยรุ่นที่กระทำความผิดมีวิธีปลอบใจตนเองเพื่อให้สามารถกระทำสิ่งที่ผิดกฎหมายได้ โดยไม่รู้สึกละอาย วิธีการคิดหรือหาเหตุผลเพื่อความชอบธรรมในการกระทำความผิดของวัยรุ่นนี้ เรียกว่า “กลวิธีสร้างความเป็นกลาง” ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ปฏิเสธการรับผิดชอบต่อการกระทำความผิด โดยกลุ่มวัยรุ่นจะอ้างว่าสภาพแวดล้อมผลักดันให้เขากลายเป็นผู้กระทำความผิด และเขาไม่สามารถควบคุมหรือไม่มีส่วนกำหนดพฤติกรรมของตนเอง และจะกล่าวหาสาเหตุที่ทำให้ตนกระทำความผิดเพราะบิดามารดาไม่รักเขา มีเพื่อนไม่ดี หรืออาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี
- 2) ปฏิเสธความเสียหาย วัยรุ่นที่กระทำความผิดมักอ้างว่าการกระทำของตนไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น
- 3) ปฏิเสธผู้เป็นเหยื่อ วัยรุ่นมองว่าผู้ที่ตนทำร้ายสมควรได้รับการกระทำเช่นนั้นแล้ว
- 4) การกล่าวหาผู้กล่าวหา วัยรุ่นจะเปลี่ยนจุดความสนใจจากความผิดที่เขากระทำไปยังผู้ที่ปฏิเสธเขา
- 5) การกล่าวอ้างเพื่อความซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม วัยรุ่นจะคิดว่าที่เขากระทำผิดเป็นการเสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่มเพื่อน คือ ขอมละเมิดบรรทัดฐานของสังคมเพื่อปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่

โดย Gresham M. Sykes และ David Matza กล่าวว่ากลวิธีทั้ง 5 เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การควบคุมทางสังคมต่อเด็กมีประสิทธิภาพลดลง ซึ่งมีผลให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

ทฤษฎีกลวิธีสร้างความเป็นกลางนี้มีแนวคิดที่ว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะสร้างเกราะป้องกันตนเองโดยการโทษว่าสาเหตุที่ทำให้ตนต้องกระทำความผิดนั้นเกิดจากผู้อื่นเป็นสาเหตุ และพยายามหาเหตุผลมาสนับสนุนการกระทำของตนว่าดีและเหมาะสมแล้ว ผู้ถูกกระทำควรได้รับบาปเคราะห์นี้แล้ว

จากการศึกษาสรุปได้ว่าจากทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้มีการอธิบายให้เห็นถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนในเชิงการวิเคราะห์จากพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอยู่หลายสาเหตุด้วยกัน ฉะนั้นการจะวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การแก้ไขเด็กและเยาวชนแต่ละรายจะต้องพิจารณาอย่างรอบด้านและหลายองค์ประกอบ

1.3 สาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวความคิดของนักวิชาการ

เนื่องจากเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นสาเหตุเฉพาะรายบุคคลแต่ละคน อันมีปัจจัยที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งบางคนอาจมีสาเหตุในการกระทำความผิดเพียงสาเหตุเดียว ในขณะที่บางคนก็อาจมีหลายสาเหตุประกอบกัน และแนวคิดของนักวิชาการอาจพิจารณาจากหลายด้านประกอบกัน เช่น

1.3.1 แนวคิดทางกฎหมาย

นักกฎหมายเห็นว่า สาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากความเขว้ว้าย การรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือการถูกผู้ใหญ่หลอกลวงใช้ ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดในทางอาญา โดยถือเป็นเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบน จึงไม่ลงโทษทางอาญา แต่จะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทน เพื่อแก้ไขความประพฤติ

1.3.2 แนวคิดทางสังคมวิทยา

นักสังคมวิทยา อธิบายถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนว่ามาจากการที่เด็กและเยาวชนได้รับแบบอย่างความประพฤติที่ไม่ดีจากบุคคลที่อยู่รอบข้าง เด็กและเยาวชนยังขาดความหนักแน่นทางจิตใจจึงอาจถูกรอบงำ ชักจูงได้ง่าย ทำให้พฤติกรรมเด็กและเยาวชนประพฤติผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม และกลายเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมาย

1.3.3 แนวคิดทางจิตวิทยา

นักจิตวิทยา อธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเอาหลายทฤษฎี บางทฤษฎีเห็นว่าการกระทำความผิดนั้นอาจเกิดจากความผิดปกติของร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งอาจมีมาตั้งแต่กำเนิด หรือเกิดขึ้นภายหลังจากความเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุ ซึ่งสาเหตุดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะผลักดันให้อารมณ์ของบุคคลแปรปรวน ยิ่งเป็นเด็กและเยาวชนก็อาจจะทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และมีพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมและคนรอบข้างและกระทำความผิดได้ง่าย ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่รุนแรง⁵

⁵ สมพร อมรชยันพคุณ, กระบวนการยุติธรรมกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน [ออนไลน์], 2554, จาก: www.lawonline.cotb สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2561

1.3.4 แนวความคิดทางชีววิทยา

ได้มองว่าการที่คนกระทำผิดนั้นเป็นผลมาจากความผิดปกติและความบกพร่องหรืออ่อนด้อยทางชีวภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนและส่งผลให้ก่อการกระทำผิดได้

1.3.5 แนวทางจิตทางนิเวศวิทยา

ได้มองว่าการกระทำผิดของคนนั้นเป็นผลมาจากระบบสภาวะแวดล้อมในสังคม โดยทฤษฎีนิเวศวิทยาที่ถูกนำมาใช้อธิบายการกระทำอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีนิเวศวิทยาแห่งสำนักชิคาโก ของเบอร์เกส และจากทฤษฎี ชอร์วและแม็คเคย์ ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้ทฤษฎีนิเวศวิทยา เพื่อการกระทำของเด็กและเยาวชน พบว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีมากที่สุด ในเขตผู้มีรายได้น้อยอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และแหล่งเสื่อมโทรม

1.3.6 แนวคิดจากความเชื่อในวงการอาชญาวิทยา

ได้มองว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากคนใกล้ชิด โดยทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มแนวคิดนี้ประกอบไปด้วยทฤษฎีความแตกต่างในการคบหาสมาคมหรือความสัมพันธ์ที่แตกต่าง ทฤษฎีเลียนแบบ

1.3.7 แนวคิดจากความไร้ระเบียบในสังคม

แนวคิดนี้มองว่าสภาวะไร้ระเบียบทางสังคม คือ สภาวะไร้กฎเกณฑ์ทางสังคม มีความสลับซับซ้อนที่เต็มไปด้วยความยากจน สมาชิกในสังคมขาดการยึดเหนี่ยวจิตใจ และไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือกระทำผิดเกิดขึ้นในสังคม

จากการศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำผิดความผิดของเด็กและเยาวชนแล้ว จะเห็นได้ว่ามีหลากหลายสาเหตุที่เป็นปัจจัยสำคัญแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่มุมมองในแต่ละด้าน แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าเด็กหรือเยาวชนจะกระทำความผิดด้วยสาเหตุใดก็ตามก็จะต้องอยู่ภายใต้ของการควบคุมทางสังคม หรือที่เรียกอีกอย่างว่าภายใต้บังคับของกฎหมาย แม้ว่ากระบวนการที่ใช้กับเด็กและเยาวชนจะมีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้กระทำผิดจะไม่ได้รับโทษทัณฑ์ตามกฎหมาย เพียงแต่จะมีการคุ้มครองที่เป็นการเฉพาะนั่นเอง

1.4 สาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจากปัจจัยทั่วไป⁶

การศึกษาถึงสาเหตุที่นำไปสู่การกระทำผิดของเยาวชนแต่ละรายจะช่วยให้ทราบแนวทางในการพิจารณาคดี หรือมีส่วนช่วยให้องค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถเลือกมาตรการที่จะใช้แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเยาวชนแต่ละรายอย่างเหมาะสม ซึ่งสาเหตุของการกระทำผิดของเยาวชนสรุปได้ 2 ประการคือ

1.4.1 สาเหตุจากตัวเด็กและเยาวชนเอง โดยศึกษาจากด้านพันธุกรรม

1) *ด้านสติปัญญาและจิตใจ* ซึ่งในทางวิชาการยอมรับกันว่า สติปัญญาอุปนิสัยบางอย่าง หรือแม้กระทั่งโรคบางโรคสามารถถ่ายทอดจากบิดามารดาไปสู่บุตรหลานได้ เช่น ปัญญาอ่อน จิตใจบกพร่อง บุคลิกภาพทราม ความรู้สึกทางเพศที่ผิดปกติ อาจเป็นมูลเหตุให้เด็กมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดได้ง่าย

2) *ด้านร่างกายและโรค* ร่างกายที่ผิดปกติ พิการ หรือเป็นโรคบางโรค เช่น โรคกามโรค โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV) โรคพิษสุราเรื้อรัง

1.4.2 สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

1) *ครอบครัว* สิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดตัวกับเด็กและเยาวชนมากที่สุดคือ บ้านและครอบครัว ซึ่งนับว่าเป็นสถาบันที่เด็กและเยาวชนได้สัมผัสใกล้ชิดมาตั้งแต่เกิด ถ้าครอบครัวใดที่มีความอบอุ่น มีความพร้อมในการเลี้ยงดู ให้ความอบรมนิสัยและเอาใจใส่เด็กและเยาวชน ก็จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี แต่ในทางตรงกันข้าม หากสภาพแวดล้อมของครอบครัวไม่ดีนัก ขาดความรักความอบอุ่น ขาดการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ก็จะหันไปหาเพื่อน ให้เพื่อนเป็นบุคคลที่สำคัญในชีวิต และอาศัยสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นแบบอย่าง ซึ่งอาจจะชักนำไปในทางที่ไม่ดีได้ง่าย ครอบครัวลักษณะนี้เรียกว่า “ครอบครัวบกพร่อง”

Shelden & Glueck นักสังคมวิทยาได้กล่าวไว้ว่า “ครอบครัวบกพร่อง” หมายถึง การขาดความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เด็กขาดความอบอุ่นและความเอาใจใส่จากพ่อแม่ผู้ปกครองในครอบครัว

2) *สถานศึกษา* การศึกษาเล่าเรียนเป็นบ่อเกิดวิชาความรู้ ทำให้มีแนวทางการคิดวิเคราะห์ที่ถูกต้องทำนองคลองธรรม เป็นแหล่งอบรมบ่มนิสัยความประพฤติของเด็กและเยาวชน แต่ในปัจจุบันมีสถานศึกษาบางแห่งที่ไม่สามารถควบคุมดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

⁶ ประเทือง ธนียพล, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555, หน้า 10-15

ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นได้ ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้มีค่านิยมที่ผิด มีพฤติกรรมเลียนแบบรุ่นพี่ ตัวอย่างเช่น การทำร้ายร่างกายกันเพียงแค่ออกกำลังกายต่างสถาบันกัน

Schafer และ Kemmeth นักอาชญาวิทยา ได้ศึกษาวิจัยพบว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในทางลบจากสถานศึกษา

3) *การคบเพื่อนในวัยของเด็กและเยาวชน* การคบเพื่อนถือเป็นสิ่งที่สำคัญ บางคนต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน สามารถทำทุกอย่างได้ตามที่เพื่อนต้องการ หากเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมก็จะชักพากันกระทำการที่ผิดกฎหมายได้ง่าย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ครอบครัวมีปัญหาจะหันหน้าเข้าหาเพื่อน เพื่อเป็นที่พึ่งพิงและผ่อนคลาย และมักจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อแสดงพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานของสังคมอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย

4) *สภาพแวดล้อมและอิทธิพลจากชุมชน* มีผลอย่างมากต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เด็กหรือเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี มีแนวโน้มว่าจะกระทำได้ง่าย โดยปกติแล้วเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมักจะใช้ชีวิตอยู่นอกบ้านมากกว่าอยู่ในบ้าน และมักจะเที่ยวเตร่ไปตามที่ต่างๆ คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเช่นเดียวกัน มั่วสุมตามที่ต่างๆ ชักนำกันไปสู่แหล่งอบายมุขและสิ่งผิดกฎหมาย

5) *สาเหตุทางเศรษฐกิจ* บางครอบครัวที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย หรือมีปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพ เมื่อสภาพเศรษฐกิจครอบครัวอยู่ในภาวะขาดแคลน พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกัน เด็กและเยาวชนจึงมีความจำเป็นต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ขาดการศึกษาเล่าเรียน คบเพื่อนที่ไม่ดี นำไปสู่การกระทำผิดและก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรง

6) *ยาเสพติด* ปัจจุบันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่สำหรับในกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากความต้องการเสพยาเสพติดจะนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่ได้มาซึ่งทรัพย์สินเพื่อนำไปซื้อสิ่งเสพติด และจะพบว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นทาสของยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้เมื่อติดยาเสพติดแล้ว ร่างกายจะเสื่อมโทรม สภาพจิตใจย่ำแย่ เมื่อต้องการเสพยาเสพติดก็จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มา ไม่ว่าจะเป็วิธีการที่ผิดกฎหมายหรือต้องทำร้ายร่างกายผู้อื่นก็ตาม

7) *เรื่องเพศ* เนื่องจากปัจจุบันเด็กและเยาวชนเข้าถึงสื่อได้ง่าย สามารถเข้าหาข้อมูลได้ตลอดเวลาจากอินเทอร์เน็ต ทำให้เด็กและเยาวชนมีความอยากรู้อยากทดลอง และมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เมื่อได้เสพสื่อเพื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศแล้ว ก็จะหาโอกาสในการกระทำความผิดทางเพศ เช่น ก่อเหตุพรากผู้เยาว์ ข่มขืนกระทำชำเรา ลักขโมยเพื่อนำเงินไปซื้อบริการทางเพศ

8) พฤติกรรมจากการเสพลี้อ ปฏิเสธไม่ได้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่เด็กและเยาวชนกลับขาดภูมิคุ้มกันในการเสพลี้อ ไม่สามารถแยกแยะ ได้ว่าจะอะไรที่เป็นประโยชน์หรืออะไรที่เป็นโทษ ดังนั้นเมื่อเด็กและเยาวชนได้เสพลี้อที่มีลักษณะ ล่อแหลม และกระตุ้นให้กระทำผิดศีลธรรมอันเป็นการตอบสนองความต้องการของตนเอง และเนื่องจากความอ่อนต่อโลก ขาดประสบการณ์ ขาดผู้ให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง จึงเกิดการกระทำผิด ในลักษณะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะความอยากรู้อยากลอง ด้วยพฤติกรรมเลียนแบบ เช่น ละคร ภาพยนตร์ คลิปวิดีโอต่างๆ หรือแม้แต่การเสนอข่าวของสื่อมวลชนก็มีผลเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว การวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการกระทำผิดของเยาวชนนั้น อาจมีสาเหตุได้หลายประการ โดยที่มาของสาเหตุเหล่านี้ อาจวิเคราะห์ได้จากพฤติกรรมต่างๆ หรือแรงจูงใจที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนตัดสินใจในการกระทำผิด ประสบการณ์ที่เด็กหรือเยาวชน เคยได้ประสบพบมา ซึ่งค่อยๆ สะสมก่อตัวเป็นพัฒนาการ พร้อมกับมีการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรม จากผู้อื่น ซึ่งหลักในการวิเคราะห์จะต้องมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยสาเหตุหลัก ของการกระทำผิดก็คือ ความเชื่อที่คิดว่ากระทำผิดแล้วจะไม่ถูกจับ ความต้องการเนื่องจากบุคคลนั้นๆ มาจากครอบครัวที่ยากจน ขาดปัจจัยทางวัตถุ การขาดความยับยั้งชั่งใจ หรือพิจารณาผิดชอบชั่วดี อีกทั้งผลภายหลังจากที่ได้กระทำผิดไปแล้ว แสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นผู้กล้าหาญ เป็นที่ยอมรับ ในกลุ่มหรือในวงสังคมพวกเดียวกัน

ซึ่งสาเหตุแห่งการกระทำผิดนี้อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ⁷

- 1) สาเหตุนำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ปรากฏขึ้นก่อนที่จะมีการนำไปสู่พฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการเลี้ยงดู พัฒนาการ การอบรมสั่งสอน นิสัยและแนวความคิด
- 2) สาเหตุสนับสนุน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก หรือเยาวชนยังคงมีอยู่ และจะสนับสนุนให้พฤติกรรมไม่เหมาะสมนั้นยังคงมีอยู่ต่อไป ซึ่งอาจ เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือบุคคลใกล้ชิด
- 3) สาเหตุกระตุ้น เป็นสาเหตุที่ทำให้ความผิดแต่ละครั้งเกิดขึ้น เป็นตัวกระตุ้น ให้เกิดความผิด

⁷ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิด, ข้อมูลจาก www2.djob.go.th > download > สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2561

ประโยชน์ของการทราบสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน⁸ จะทำให้สามารถเลือกใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแก่ผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสมเป็นรายๆ ไป ตามสาเหตุของการกระทำผิดนั้นๆ จุดประสงค์หลักของการที่ต้องทราบสาเหตุการกระทำผิด คือเพื่อพยายามหาวิธีที่จะกำจัดหรือตัดทอนสาเหตุและแนวโน้มนั้นๆ เสีย ตัวอย่างเช่น ถ้าศาลทราบว่า สาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเป็นเพราะบิดามารดาประพฤติชั่ว เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่บุตร ศาลก็อาจใช้วิธีแยกเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดผู้นั้นออกจากบิดามารดาเสีย โดยสั่งให้ส่งตัวเด็ก หรือเยาวชนผู้นั้น ไปอยู่ในความดูแลของบุคคลหรือองค์การอื่นที่เหมาะสมกว่า หรือส่งตัวไปรับการฝึก และอบรมในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจ เพื่อให้เด็กและเยาวชนนั้นพ้นจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งเรื่องทฤษฎีการกระทำผิดและสาเหตุของการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชนข้างต้นแล้ว หากเด็กหรือเยาวชนได้กระทำผิดแล้วมีความสำนึก พร้อมที่ปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เชื่อได้ว่าทุกคนในสังคมคงจะมีแนวคิดเดียวกัน คือ ต้องการให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนได้กลับตัว เป็นคนดีและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กหรือเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่ง ที่ยังน่าเป็นห่วงและยังเป็นปัญหาของสังคมอยู่ นั่นคือเด็กหรือเยาวชนกลุ่มที่กระทำผิดซ้ำในลักษณะคดี ที่ร้ายแรง บุคคลกลุ่มนี้ควรได้รับการแก้ไขหรือใช้มาตรการที่เหมาะสม มิฉะนั้นแล้วหากเด็กหรือเยาวชน กลุ่มนี้เติบโตขึ้นและอายุเกินกว่าที่จะเป็นเด็กหรือเยาวชนแล้ว อาจจะพัฒนาขึ้นตอนหรือกระบวนการ กระทำผิดของตน ไปสู่อาชญากรที่ร้ายแรงและเกินกว่าจะชักนำให้กลับมาเป็นคนดี ได้อีกครั้ง

อย่างไรก็ตามพบว่าเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้น แล้วก็ต้องมีมาตรการในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชน ตลอดจนศาลมีคำพิพากษาและการลงโทษ ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นการที่จะศึกษาถึงทฤษฎีของการลงโทษ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องทราบความหมายของการลงโทษทางอาญาด้วย เพื่อให้ทราบว่า การลงโทษทางอาญาคืออะไร บัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด และหลักเกณฑ์มีอย่างไรบ้าง

⁸ บุญเพราะ แสงเทียน, คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน, ม.ป.ป., กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2540, หน้า 14-15

2. การลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2.1 แนวคิดพื้นฐานในการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

แนวคิดในทางที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้เกิดความรู้สึกสำนึกกับสิ่งที่ตนได้กระทำนั้นว่าเป็นความผิดของตนเอง โดยพร้อมยอมรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำความผิดนั้นด้วยความสมัครใจก่อน โดยผ่านความเห็นชอบของครอบครัวที่คอยให้ความช่วยเหลือดูแล และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างมีระบบที่เป็นสากล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรมควรยึดแนวทางการแก้ไขปัญหามาของเด็กและเยาวชนให้ถูกจุด โดยเน้นการแก้ไขที่ครอบครัว ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหามาของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะศาลเยาวชนและครอบครัวควรยึดแนวทางนี้เป็นหลักในการแก้ไขปัญหามาของเด็กและเยาวชน เพื่อมุ่งที่จะแก้ไขปัญหามาขัดแย้งในครอบครัวให้หมดไปเสียก่อนเป็นอันดับแรก ก่อนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะทำการพิจารณาคดี และศาลเยาวชนและครอบครัวควรคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนว่าสมควรได้รับการศึกษาอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ยิ่งกว่าการได้รับการลงโทษให้เจ็บตบ การใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนจึงต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกันออกไป โดยต้องใช้ความเหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง⁹

ศาสตราจารย์ ฮาร์ท¹⁰ แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ศาสตราจารย์ เป็นและศาสตราจารย์ ฟลู อธิบายว่า โทษทางอาญาจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ กล่าวคือ

- 1) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์ หมายถึง ผู้ได้รับโทษจะต้องได้รับความทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพทางร่างกาย การได้รับความเจ็บปวดทางกาย หรือการสูญเสียทรัพย์สิน
- 2) โทษจะต้องใช้ต่อผู้กระทำความผิดกฎหมาย หมายถึง ผู้กระทำความผิดกฎหมายเท่านั้นที่จะต้องถูกลงโทษ
- 3) โทษจะต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมาย หมายถึง ต้องมีการกระทำความผิดกฎหมายเสียก่อนจึงจะลงโทษได้ หากไม่มีการกระทำความผิดกฎหมายก็ลงโทษไม่ได้

⁹ เทพ งามสามยา, *หลักพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ในชั้นศาล*, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550, หน้า 6

¹⁰ สหชน รัตนไพจิตร, *ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527

4) โทษจะต้องเป็นวิธีการซึ่งคนใดคนหนึ่งนอกจากตัวผู้กระทำผิดนำมาใช้กับผู้กระทำผิดนั้น หากผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลนั้นเอง ไม่นับเป็นโทษทางอาญา

5) โทษจะต้องเกิดจากผู้มีอำนาจที่จะกระทำให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้นมาได้ หมายถึงโทษนั้นจะต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมาย และผู้มีอำนาจตามกฎหมายจึงจะเป็นผู้ให้ผลร้ายได้

หากพิจารณาโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” บุคคลที่จะรับโทษทางอาญาจะต้องกระทำการอันใดก็ตามที่ขณะนั้นกฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดและได้กำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นต้องมีการบัญญัติไว้เป็นที่แน่นอนแล้วในกฎหมาย โดยโทษทางอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดมีหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18¹¹ คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีการลงโทษควรทำความเข้าใจกับคำว่า “โทษ” และ “การลงโทษ” เสียก่อน

“โทษ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554¹² หมายถึง ความไม่ดี ความชั่ว

“โทษทางอาญา” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554¹³ หมายถึง โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ 5 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

2.2 การลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

“การลงโทษ” ตามพจนานุกรมของเว็บสเตอร์ หมายถึง

- 1) การทำให้บุคคลได้รับความเจ็บปวด ความสูญเสีย หรือความทุกข์ทรมาน หรือ
- 2) การลงทัณฑ์อาชญากร สำหรับอาชญากรรมที่ได้ทำขึ้น ศาสตราจารย์ซัทเธอร์แลนด์ (Suttherland) ได้ให้คำจำกัดความเอาไว้ว่าจะต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่ในสังคม โดยมีอำนาจในสังคมนั้น และการลงโทษจะต้องก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานแก่ ผู้ถูกลงโทษตามรูปแบบและวิธีการที่ได้กำหนดไว้

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญา

¹² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

¹³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

นักทฤษฎีทางกฎหมายให้คำจำกัดความการลงโทษว่าประกอบด้วย

- 1) การก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานหรือผลประการอื่นซึ่งไม่น่าพึงพอใจ
- 2) กระทำต่อบุคคลที่ได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา
- 3) จงใจลงโทษโดยบุคคลอื่นอันมิใช่ตัวผู้ฝ่าฝืนกฎหมายเอง
- 4) เป็นการลงโทษโดยรัฐตามระบบกฎหมายที่ฝ่าฝืนโดยผู้กระทำความผิด

จากการศึกษาข้างต้นจึงมีความชัดเจนแล้วว่าโทษทางอาญามีความเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพ อิศรภาพ ทางด้านร่างกายและทรัพย์สินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นการพิจารณาเรื่องโทษจึงต้องมีการวินิจฉัยอย่างถ่วงถ่วงที่ประหนึ่งว่าให้ผ่านการกลั่นกรองอย่างดีที่สุด ทั้งโทษที่ได้รับกับการกระทำผิดจะต้องได้สัดส่วนที่เหมาะสมกัน อีกทั้งเมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษแล้วจะทำให้เช็ดหลาบและกลับตัวเป็นคนดี สามารถดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่นได้ต่อไป

อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษามาจนถึงหัวข้อของการลงโทษผู้กระทำผิดแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีการลงโทษต่างๆ เพื่อให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการลงโทษผู้กระทำผิด อันจะนำไปสู่การพิจารณาโทษสำหรับผู้กระทำผิดอย่างเหมาะสมต่อไป

2.3 ทฤษฎีการลงโทษ

2.3.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

1) **แนวคิดพื้นฐาน** มาจากเจตจำนงเสรีที่เรียกว่า “Free Will” ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพที่จะคิดหรือกระทำการใดๆ ภายใต้แนวคิดและการตัดสินใจของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นผู้กระทำจึงต้องได้รับโทษเป็นการทดแทนสิ่งที่ได้กระทำลง

แบรดเลย์ (Bradley)¹⁴ นักปรัชญาชาวอังกฤษ ได้กล่าวว่า “.... ในความคิดของคนทั่วไป จะมีความรู้สึกว่าการกระทำความผิดและการลงโทษเป็นของคู่กัน การลงโทษ ก็คือการลงโทษด้วยเหตุที่ว่าเขาสมควรที่จะได้รับอันเนื่องจากการกระทำของเขา ถ้าหากว่าการลงโทษมีประโยชน์หรือผลอะไรก็ตามมาก็ตาม เหล่านั้นเป็นเพียงเปลือกนอก แต่เนื้อแท้แล้วคือการที่เขาสมควรจะได้รับโทษเนื่องจากการกระทำผิดของเขา...”

¹⁴ สหชน รัตนไพจิตร, *ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527

2) หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการพิจารณาดังต่อไปนี้

(1) ผู้กระทำความผิดเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ สาธารณะสำคัญในหลักเกณฑ์นี้ คือ การจะลงโทษบุคคลใดอันดับแรกจะต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อน จึงจะทำให้มีตัวผู้กระทำความผิดและนำไปสู่การลงโทษ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเงื่อนไขของการลงโทษก็คือ ต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อน

(2) ผู้กระทำความผิดทุกคนต้องถูกลงโทษ โดยไม่มีข้อยกเว้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้มุ่งเน้นที่จะรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม เมื่อผู้กระทำความผิดถือได้ว่าเป็นผู้ที่ละเมิดกฎเกณฑ์แห่งความยุติธรรม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครมาจากไหนหรือมีฐานะอย่างไร เมื่อได้กระทำความผิดแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็ต้องถูกลงโทษ อันเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบเสมอภาค แม้ว่าการลงโทษนั้นจะไม่ใช่ประโยชน์ต่อสังคมก็ตาม

(3) จำนวนโทษต้องเหมาะสมกับความผิด หลักเกณฑ์นี้เป็นการลงโทษเพื่อให้สาสมกับสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป

สรุปได้ว่า หลักการลงโทษตามทฤษฎีการแก้แค้นทดแทน มีความประสงค์จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษอันเนื่องมาจากการกระทำของตนเอง ซึ่งโทษที่จะลงต้องเหมาะสมกับความผิด อันจะเป็นการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม หลักการลงโทษตามทฤษฎีนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณยุคดั้งเดิมที่มีความเชื่อว่าการกระทำผิดเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย และผู้กระทำความผิดต้องได้รับผลร้ายตอบแทนส่วนหนึ่ง ก็เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม ตลอดจนทำให้ผู้ได้รับความเสียหายมีความรู้สึกดีขึ้น แม้จะมีการเยียวยาได้ไม่เท่ากับสิ่งที่สูญเสียไป แต่การเห็นผู้กระทำความผิดได้รับโทษอย่างสาสมกับการกระทำก็สามารถทำให้ผู้เสียหายได้ผ่อนคลายความเศร้าโศกได้บ้าง ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนี้มีความเป็นมาจากการที่รัฐจะเป็นผู้เข้าไปตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดศาลเตี้ยหรือการพิพากษาโทษกันเอง เพราะหากเป็นเช่นนั้นจะเกิดความวุ่นวายในสังคมอย่างไม่จบสิ้น

แต่อย่างไรก็ตามการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนี้ก็ยังมีข้อด้อยที่ไม่อาจมองข้ามได้ เช่น การลงโทษตามทฤษฎีนี้ไม่ได้มองถึงประโยชน์ในอนาคตที่จะเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีกหรือไม่ แต่เป็นการแก้ไขปัญหาคณ เวลานั้นเพียงอย่างเดียว อีกประการคือ การลงโทษตามทฤษฎีนี้ไม่อาจแสดงให้เห็นได้ว่าสัดส่วนของการกระทำความผิดจะเทียบเท่าได้กับโทษที่จะได้รับ

2.3.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

1) แนวคิดพื้นฐาน โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า การกระทำต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อสิ่งใดเกิดขึ้นแล้วจะไม่สามารถย้อนเวลากลับไปแก้ไขไม่ให้สิ่งเหล่านั้นไม่เกิดขึ้นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเมื่อเกิดความผิดใดเกิดขึ้น จึงต้องมีการหาทางป้องกันมิให้การกระทำผิดเช่นนี้เกิดขึ้นอีก อันมีแนวคิดที่ต่างจากการแก้แค้นทดแทน แนวคิดนี้เห็นว่าควรที่จะลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเช่นเดิมเกิดขึ้นซ้ำอีก โดยลักษณะการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการข่มขู่บุคคลอื่นในสังคมให้รู้สึกเกรงกลัวโทษที่จะได้รับและไม่คิดที่จะกระทำผิด อันเป็นการวางบรรทัดฐานเพื่อเป็นการปลูกฝังศีลธรรมอันดีให้แก่บุคคลในสังคม ในขณะเดียวกันก็เป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์ของการลงโทษดังต่อไปนี้

(1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดรายบุคคล เป็นการยับยั้งมิให้เขากระทำความผิดซ้ำหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ

(2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปหรือป้องกันโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปได้เห็น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลโดยทั่วไปเกรงกลัวโทษจากการกระทำความผิด และไม่คิดที่จะกระทำผิดขึ้นอีกหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการป้องกันโดยทั่วไป การลงโทษเพื่อยับยั้งคนทั่วไปถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะการที่จะให้มีผลเป็นการยับยั้งการลงโทษก็จำเป็นต้องทำอย่างเปิดเผยและรุนแรงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การลงโทษโดยการใส่ขื่อคาและแขวนคอแล้วไปทิ้งซากศพไว้ เพื่อให้ประชาชนได้เห็น

(3) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งระยะยาว (Long term Deterrence) การลงโทษเพื่อยับยั้ง 2 ข้อดังกล่าวข้างต้น เป็นการกล่าวถึงการยับยั้งระยะสั้น คือการข่มขู่หรือยกตัวอย่างของการลงโทษที่จะมีผลทันทีต่อบุคคลอื่นที่พยายามประกอบอาชญากรรมอย่างเดียวกัน และมีความคาดหวังว่าจะไม่มีการก่อเหตุอาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวอีก แต่การลงโทษเพื่อการยับยั้งระยะยาวที่กำลังศึกษานี้เป็นการให้ความผู้แก่ผู้ต้องโทษ โดยมีข้อสันนิษฐานว่า การลงโทษจำคุกระยะยาว จะช่วยให้รักษามรรตฐานทฤษฎียับยั้งของประชาชนในสังคม

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่ง ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เสนอความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการยับยั้งไว้ในหนังสือชื่อ “On Crimes and Punishments”

(1) ความกลัวโทษ หากผลร้ายที่ได้รับจากการลงโทษมีความรุนแรงมากพอแล้ว บุคคลจะไม่กล้ากระทำความผิด เนื่องจากเกรงกลัวโทษที่จะได้รับ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนไม่ชอบความยากลำบาก ไม่ชอบความทุกข์ทรมาน จึงไม่ต้องการได้รับการลงโทษ จึงไม่กระทำความผิด

ฟอน ฟอยเออบาค (Von Feuerbach) นักกฎหมายชาวเยอรมัน ได้ให้ทัศนะคิดว่า กฎหมายอาญาต้องมีผลบังคับทางจิตใจเป็นการป้องกันไม่ให้คนทั่วไปกระทำความผิด กฎหมายจึงต้องกำหนดอัตราโทษสูง เพื่อให้แน่ใจว่าในใจของผู้กระทำความผิดต้องกังวลต่อความเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ ซึ่งหนักกว่าความคิดที่จะได้ประโยชน์จากการกระทำความผิด

(2) พลังกดดันทางสังคม การกระทำความผิดและการลงโทษ ทำให้บุคคลจำนวนมากในสังคมเห็นและเกิดการตำหนิติเตียน รวมไปถึงการต่อต้านด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การไม่คบค้าสมาคม การถูกกีดกันออกจากสังคม ซึ่งตามธรรมชาติแล้วมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการอยู่เป็นกลุ่มเป็นสังคม และต้องการได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคม หากเขาเล็งเห็นว่าถ้าเขากระทำความผิดและได้รับการลงโทษ เขาจะถูกต่อต้านจากสังคมส่วนใหญ่ที่มีลักษณะเป็นนมติมหาชนแล้ว ก็เป็นการยากที่เขาจะดำรงตนอยู่ในสังคมนั้นได้ ด้วยเหตุนี้เขาจึงไม่กล้ากระทำความผิด

(3) การสร้างนิสัย เมื่อสังคมได้วางกฎเกณฑ์ไว้ว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ดี สังคมเห็นว่าเป็นความผิดและผู้กระทำต้องได้รับโทษ เมื่อใช้หลักเกณฑ์นี้เป็นเวลานานพอสมควร บุคคลในสังคมก็จะเกิดความเคยชินและซึมซับเข้าไปจนกลายเป็นนิสัย

อาชชาฟเฟินบูร์ก (Aschaffenburg) กล่าวว่า¹⁵ “ผลของการข่มขู่จากการลงโทษควรมีสองทางคือ ควรจะทำให้ประชาชนทั่วไปรู้สึกเป็นการป้องกันและเป็นการเตือนแต่ละบุคคลไม่ให้กระทำความผิดขึ้นอีก แต่ประโยชน์ยิ่งใหญ่ของการข่มขู่ว่าจะลงโทษนั้น อยู่ที่การอบรมเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดในเรื่องชีวิต โดยทั่วไปของประชาชน การกำหนดว่าการกระทำเช่นนั้น เช่นนี้ เป็นความผิด ซึ่งถ้ามีผู้ใดกระทำให้ขึ้นรัฐจะลงโทษจะทำให้เกิดความรู้สึกแก่คนทั่วไปว่า การกระทำเช่นนั้นไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือ เป็นที่เสียหายและขัดกับหน้าที่ของประชาชน ดังนั้น การป้องกันทั่วไป จึงดำเนินไปอย่างเงียบๆ ซ้ำๆ และลึกซึ้ง ทำให้รู้สึกว่าจะไรชอบ อะไรควรแจ่มแจ้งขึ้น”

¹⁵ อุทิศ แสตนโกติก, กฎหมายอาญาภาค 1 พระนคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525, หน้า 24

นอกจากนี้ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย เห็นว่าการลงโทษเป็นสิ่งจำเป็น การลงโทษสามารถช่วยป้องกันสังคมได้ โดยการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิด และได้วางแนวคิดว่า ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งควรมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว โดยเบ็คคาเรีย ได้ให้เหตุผลว่าทำไมต้องลงโทษด้วยความรวดเร็ว เหตุผลแรก ผู้กระทำความผิดบางรายกระบวนการณ์ยุติธรรมใช้เวลาหลายปีกว่าที่จะนำตัวมาพิพากษาลงโทษ บ่อยครั้งที่พบว่าเวลาที่ใช้ในการติดตามตัวยาวนานกว่าเวลาตามโทษที่จะกำหนดให้ลงโทษสำหรับความผิดนั้นๆ เสียอีก เบ็คคาเรีย ได้กล่าวไว้ว่า “...การลงโทษด้วยความรวดเร็วว่องไว และความใกล้ชิดกับการประกอบอาชญากรรม จะเกิดประโยชน์มากกว่า...” เหตุผลประการที่สอง เบ็คคาเรีย เน้นว่า ความรวดเร็วในการพิพากษาวางโทษผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับขนาดของการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ดังนั้นการพิพากษาลงโทษและการลงโทษด้วยความรวดเร็วจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

(2) ความแน่นอนในการลงโทษประเด็นเรื่องความแน่นอนในการลงโทษ เบ็คคาเรีย เห็นว่าเป็นคุณภาพที่สำคัญที่สุดของการลงโทษ โดยกล่าวว่า “... แม้กระทั่งความชั่วร้ายที่น้อยที่สุด แต่เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษที่แน่นอนย่อมจะเป็นผลในการสร้างความเกรงขามในจิตใจคนได้ดียิ่ง..”

(3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ เบ็คคาเรีย เน้นว่าการลงโทษที่มีประสิทธิผล โทษที่เป็นไปได้จะต้องมากเกินกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการประกอบอาชญากรรม

3) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้เกิดการกระทำความผิดอีก ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีหลักการ 3 ประการ¹⁶

(1) การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด (*Proportionality*) กล่าวคือการลงโทษต้องมีความเท่าเทียมหรือพอดีกับอาชญากรรม และการลงโทษต้องไม่ใช้วิธีการที่รุนแรงเกินกว่าอาชญากรรม

(2) การรับรู้ของสาธารณชน (*Public Knowledge*) เบ็คคาเรีย เห็นว่าการลงโทษจะไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ จนกว่าการลงโทษนั้นจะเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของสาธารณชน ดังนั้นการลงโทษจึงควรกระทำด้วยความรวดเร็ว จนสามารถทำให้สาธารณชนเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษกับอาชญากรรมนั้น รวมถึงการลงโทษต้องมีความแน่นอน

¹⁶ ฉัตรวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, “ทฤษฎีอาชญาวิทยา” ใน *แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2554

(3) กฎหมายกับการลงโทษ จะต้องเป็นเรื่องที่สาธารณชนมองเห็นได้ การลงโทษโดยเฉพาะอาชญากรรมที่มีความร้ายแรง การลงโทษควรจะต้องเห็นได้ชัดเจน เพื่อเป็นการข่มขู่การกระทำอื่น ดังนั้นเมื่อเกิดอาชญากรรมที่รุนแรงแล้ว การลงโทษเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นงานของสาธารณชนที่ต้องช่วยกัน

ทั้งนี้แม้การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งจะมีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันอาชญากรรมซึ่งมีลักษณะเด็ดขาดและรุนแรง แต่การที่ผู้กระทำผิดเกรงกลัวต่อโทษและไม่กระทำความผิดไม่ได้เกิดจากการมีจิตสำนึกที่ดี เป็นการถูกบังคับที่ต้องปฏิบัติตามสังคมให้ได้ และไม่นำตนเองไปสู่วงจรของการก่ออาชญากรรม แต่อย่างไรก็ตามหากบางสถานการณ์ที่สังคมอยู่ในสภาวะข้ำว่และไม่สามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงได้ การลงโทษตามทฤษฎีนี้เห็นจะมีความเหมาะสมที่จะเป็นการยับยั้งการเกิดอาชญากรรมและสร้างความสงบสุขแก่ส่วนรวม ทั้งนี้ต้องพิจารณาตามสภาพสังคมปัจจุบันว่าผู้คนมีจิตใจฝักใฝ่ทางใด รวมถึงมีปัจจัยใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เทคโนโลยีหรือสภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.3.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

1) แนวความคิดพื้นฐาน มีความเชื่อว่า การลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และไม่ให้ผู้กระทำผิดหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก รวมทั้งการพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข ดังนั้นจึงต้องมีการอบรมเรียนรู้ให้เพียงพอที่เขาจะใช้ชีวิตได้ แนวความคิดนี้ค่อนข้างไปในแนววิธีการที่นุ่มนวล และเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือทัศนคติของผู้กระทำผิด ให้กลับตนเป็นคนดีแบบยั่งยืน และถาวร

2) วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

- (1) มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจในสาเหตุแห่งการกระทำผิด โดยเน้นตัวบุคคลผู้กระทำผิดและสภาพแวดล้อม
- (2) เพื่อที่จะหาแนวทางแก้ไขผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะลงโทษ
- (3) การทำให้ผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคมของตนเองได้ และมีชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

เหตุผลที่สนับสนุนการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู คือ จากการศึกษาของนักวิชาการด้านนิติศาสตร์และอาชญาวิทยา โดยศึกษาเชิงประจักษ์ เห็นว่า แม้จะมีการลงโทษที่รุนแรง แต่กลับพบว่ามิยังมีการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าการลงโทษไม่สามารถทำให้คนกลัวโทษที่จะได้รับ และไม่สามารถข่มขู่ให้คนกลัวจนไม่กล้ากระทำผิดขึ้นมาอีก การลงโทษโดยอาศัยหลักกฎหมายเพื่อให้เหมาะสมกับความผิด และการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนตามทฤษฎีการลงโทษให้สาสม แต่เพียงอย่างเดียวไม่น่าจะประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาวิธีการอื่น

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหานี้ นั่นคือ การศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดและวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมกับการกระทำผิด เพื่อที่จะเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ผู้กระทำผิดและบุคคลอื่นให้เกิดความหวาดกลัว จนไม่กล้ากระทำผิด

3) หลักการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีหลักการสำคัญที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ คือ

(1) พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา

(2) ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทนโทษจำคุก เนื่องจากการลงโทษจำคุกระยะสั้นไม่ทำให้บรรลุมติประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำผิด แต่การลงโทษจำคุกระยะสั้นยังจะทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษกลายเป็นผู้ร้ายถาวร เพราะผ่านการจำคุกมาแล้ว และยังสามารถเรียนรู้พฤติกรรมโจรจากในคุกมาด้วย วิธีการอย่างอื่นที่สามารถนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ การคุมประพฤติ

(3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล ตามแนวความคิดของเพ็กเกอร์ ที่ว่า ในการกำหนดโทษและการพิจารณาความหนักเบาของการลงโทษ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำผิด ไม่ใช่ความหนักเบาของการกระทำผิด ดังนั้นจึงต้องลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลผู้กระทำผิดว่าควรได้รับการแก้ไขอย่างไร

(4) เมื่อผู้กระทำได้แก้ไขดีดังเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ หากเห็นว่าผู้กระทำผิดสามารถแก้ไขตนเองได้ดีแล้วก็ไม่ควรไปลงโทษเขาต่อไปอีก แต่ควรระงับการลงโทษ เพราะถึงลงโทษต่อไปก็ไม่มีความประโยชน์

(5) ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง เนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีแนวคิดว่าจะคืนผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคม จึงต้องหาวิธีการช่วยเหลือให้ผู้กระทำผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

หลักการลงโทษทั้ง 3 ทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นถึงแนวคิดหรือวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันในเรื่องการลงโทษ ซึ่งแต่ละทฤษฎีจะมีเหตุและผลที่อธิบายได้ว่าที่มาของแนวคิดนี้เป็นมาอย่างไร อันจะนำไปสู่การพิจารณาว่าจะเลือกการลงโทษตามทฤษฎีใดไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสังคม ตลอดจนต้องพิจารณาว่าปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นนั้น หากนำหลักการลงโทษตามทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งไปใช้แล้วจะเกิดผลดีผลเสียอย่างไร

ทั้งนี้จากการศึกษาเรื่องทฤษฎีการลงโทษแล้ว การจะเลือกทฤษฎีใดมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญานั้นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและรอบด้าน เนื่องจากปัจจุบันได้มีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนอยู่มาก ดังจะศึกษาได้จากแนวคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญาในกระบวนการยุติธรรมต่อไปนี้

3. กฎหมายหรือมาตรการระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

3.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก¹⁷

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) คือ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นโดยสหประชาชาติ (คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน) โดยได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nation General Assembly) ในปี พ.ศ.2532 โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้นิยามคำว่า “เด็ก” หมายถึงบุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และเกือบทุกประเทศได้ลงนามเป็นภาคีแล้ว ยกเว้นประเทศสหรัฐอเมริกาที่ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคี โดยพิจารณาหลักสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้วเป็นเรื่องของการคุ้มครองประโยชน์ของเด็กและไม่เลือกปฏิบัติทั้งในด้านสิทธิการเอาตัวรอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิของการมีส่วนร่วม

3.1.1 เนื้อหาสาระที่ถูกต้องบัญญัติอยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แบ่งออกได้เป็น 6 หลักด้วยกัน

- 1) **หลักการทั่วไป** เป็นการคุ้มครองในเรื่องทั่วไป อาทิเช่น การแสดงความคิดเห็น การนับถือศาสนา วัฒนธรรม ความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน การได้รับการศึกษาและอื่นๆ
- 2) **หลักการคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพและสวัสดิภาพของเด็ก** โดยมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งคุ้มครองมิให้เด็กถูกละเมิดทางด้านร่างกาย จิตใจ ชีวิตและเสรีภาพ รวมถึงคุ้มครองให้มีการเยียวยา พิณฟู เด็กที่อยู่ในกลุ่มของผู้เสียหายให้กลับคืนสู่สภาพปกติเช่นเดิม
- 3) **หลักการให้สวัสดิการสังคมแก่เด็ก** มุ่งคุ้มครองในด้านให้เด็กได้รับข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการของเด็ก ได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัย ได้รับการประกันสังคม โอกาสทางการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

¹⁷ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จาก humanrights.mfa.go.th > kids สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2561

4) หลักการคุ้มครองสิทธิทางแพ่ง มุ่งคุ้มครองให้เด็กได้รับสิทธิในฐานะพลเมืองของรัฐ มีสัญชาติและได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

5) หลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือการกระทำผิดทางอาญา โดยมุ่งคุ้มครองเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้ได้รับผลกระทบจากการถูกดำเนินคดีหรือการควบคุมตัวน้อยที่สุดสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมก็ควรได้รับโอกาสในการแก้ไขเยียวยาให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้

6) หลักการคุ้มครองเด็กผู้ด้อยโอกาส เด็กผู้ขาดไร้อุปการะและเด็กพิการ ทั้งนี้จะศึกษาถึงหลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือการกระทำผิดทางอาญา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังศึกษาอยู่นี้

3.1.2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก¹⁸ ข้อ 37 รัฐภาคีประกันว่า

1) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับความทรมาน หรือถูกปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่โทษที่ไม่มีโอกาส จะได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

2) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยผลการจับกุมคุมขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น โดยให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

3) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่ไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

4) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะคัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการ เช่นว่า

¹⁸ หนังสืออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จัดทำโดยกรมกิจการเด็ก และเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.1.3 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 40

1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

2) เพื่อการนี้ และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของตราสารระหว่างประเทศ รัฐภาคีประกันว่า

(1) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยเหตุแห่งการกระทำหรือการกระทำความผิด ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรือการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น

(2) เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาหรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา อย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกัน ดังต่อไปนี้

(3) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(4) ได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยผ่านบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

(5) ได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการ ที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงถึงอายุเด็กหรือสถานการณ์ บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

(6) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้มีการวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนด โดยผลของการวินิจฉัยนั้นได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

(7) ให้มีความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจ หรือพูดภาษาที่ใช้อยู่ และในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาให้เคารพเรื่องส่วนตัวของเด็ก อย่างเต็มที่

3) รัฐภาคีจะหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนการ วิธีพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน ซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหาตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(1) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

(2) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ ให้กำหนดมาตรการ ที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองตามกฎหมายจะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่อยู่

4) การดำเนินการต่างๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะแนว และควบคุม การให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะเลี้ยงดู แผนงานการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพและทางอื่น นอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแลจะต้องมีไว้เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะ ที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์และความผิดของเด็ก

หากกล่าวโดยสรุปแล้ว อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้บัญญัติว่า ไม่มีเด็กคนใด ควรถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยพลการหรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเด็กในที่นี้จะหมายถึงความถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ และสำหรับเด็กที่กระทำความผิดอาญาและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เรื่องการจับกุม การคุมขังและการจำคุกเด็กถือเป็นมาตรการหรือทางเลือกสุดท้ายที่ควรปฏิบัติต่อเด็ก หรือเยาวชน หากจำเป็นต้องใช้ก็ควรที่จะมีระยะเวลาเพียงสั้นๆ เนื่องจากวิธีการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กหรือเยาวชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้รัฐบาลจึงเข้ามาทำหน้าที่ในการ กำหนดนโยบายเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำผิดกฎหมายและแก้ไขสาเหตุการกระทำผิดมากกว่า การมุ่งเน้นที่จะลงโทษ ทั้งยังมีมาตรการที่เป็นการเบี่ยงเบนคดี ซึ่งเป็นการเบี่ยงเบนเด็กออกจาก กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และใช้วิธีการแก้ไขพฤติกรรมผ่านกระบวนการทางชุมชน นอกจากนี้ยังมีวิธีการเชิงสมานฉันท์ อันเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็ก สมาชิกในครอบครัว ชุมชนและผู้เสียหายได้มีโอกาสเจรจาพูดคุยปรับความเข้าใจกัน ท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นมิตร แทนการลงโทษโดยการจำคุก

ทั้งนี้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้วางหลักประกันการดำเนินการระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีหลักการว่าจะไม่มีเด็กหรือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี¹⁹ คนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติหรือถูกลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือวิธีการอันต่ำช้า และจะไม่มีทารุณกรรมหรือการลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัว นอกจากนี้จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนสิทธิ เสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการจับกุม กักขัง หรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด วิธีการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะต้องมีการคำนึงถึงด้านมนุษยธรรม และการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หากเด็กไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นทางการ อาจขอความช่วยเหลือทางกฎหมายได้โดยพลัน นอกจากนี้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กยังได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดว่า รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา การตั้งข้อหา หรือถูกถือว่ากระทำการ โดยฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก โดยรัฐภาคีต้องจัดให้มีการตรวจหมาย จัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน รวมถึงกำหนดกระบวนการวิพิจารณาเพื่อใช้บังคับเฉพาะสำหรับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อกล่าวหา หรือถูกถือว่าได้ ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา²⁰ กำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้²¹ การดำเนินการต่างๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล ณะแนว และควบคุม การให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะเลี้ยงดู แผนการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่นนอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมิใช่เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์และความผิด ของเด็ก²²

3.2 กฎของสหประชาชาติ เรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกตัดอิสระภาพ ค.ศ.1990²³

กฎสหประชาชาติ เรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกตัดอิสระภาพ ค.ศ.1990 ได้กระตุ้นให้ภาคีรัฐภาคีสมาชิกได้จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อรับประกันการปฏิบัติอย่างได้ผล อันเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการจำกัดอิสระภาพ กฎของสหประชาชาตินี้จึงเป็นแนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพ และเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมทั้งเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด อันมีสาระสำคัญ

¹⁹ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37 ก).

²⁰ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 40 3.

²¹ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 40 3 ก).

²² อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 40 4.

²³ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, กฎสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ, 2555

ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานในเรื่องความปลอดภัย การลดทอนเสรีภาพของเด็กและเยาวชนที่ควรเป็นวิธีการสุดท้ายและมีระยะเวลาที่สั้นที่สุด ดังนั้นการพิจารณาคดีควรที่จะเป็นการพิจารณาคดีโดยตุลาการที่มีอำนาจหน้าที่ โดยปราศจากการขัดขวาง หากจะมีการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้นก่อนกำหนด

ทั้งนี้การดูแลเด็กและเยาวชนในสถานควบคุม และการเตรียมให้เด็กและเยาวชนได้กลับคืนสู่สังคมเป็นการบริการสังคมที่มีความสำคัญยิ่ง การจะใช้กฎของสหประชาชาติ เรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ถูกตัดอิสระภาพ ค.ศ. 1990 ให้เป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีก็ด้วยการรายงานวิธีปฏิบัติในการรับตัว การลงทะเบียน การส่งต่อการจำแนกประเภทและการกำหนดสถานที่อยู่อาศัย โครงสร้างสถานที่ควบคุม รวมไปถึงการติดตั้งสุขภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน ปลอดภัยและมีจำนวนที่เพียงพอ มีการประกันความปลอดภัยในสถานที่ควบคุม การจัดหาอาหารที่เหมาะสม ทั้งเรื่องของจำนวน ปริมาณคุณภาพ การรักษาพยาบาล การจัดการศึกษา การให้ความบันเทิง ตลอดจนการใช้กำลังบังคับ ระเบียบในการรักษาระเบียบวินัย เป็นต้น ซึ่งการนำกฎสหประชาชาติ เรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกตัดอิสระภาพ ค.ศ.1990 มาเป็นกรอบความคิด สำหรับการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนย่อมส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจะคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ที่ดีต่อเด็กและเยาวชนได้

กฎสหประชาชาติ เรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกตัดอิสระภาพ ค.ศ.1990 ข้อ 17 ได้บัญญัติถึงสิทธิของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างการจับกุมหรือระหว่างการพิจารณาคดีไว้ว่า “เด็กและเยาวชนผู้ซึ่งถูกควบคุมในระหว่างการจับกุมหรือระหว่างการพิจารณาคดี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และจะต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้บริสุทธิ์ การควบคุมก่อนการพิจารณาคดีจะต้องได้รับการหลีกเลี่ยง รวมทั้งการจำกัดสภาพแวดล้อมเป็นพิเศษเท่าที่จะทำได้ เพราะฉะนั้นความพยายามทุกอย่างจะต้องดำเนินการ โดยใช้มาตรการที่เป็นทางเลือกต่างๆ เมื่อมีการนำเอามาตรการในการป้องกันการกักขังมาใช้ ขณะเดียวกันศาลคดีเด็กและเยาวชนและพนักงานสอบสวนก็ต้องให้ความสำคัญสูงสุด เพื่อประกันว่า ระยะเวลาของการกักขังนั้นจะสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ผู้ที่ถูกกักกันที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีจะต้องถูกแยกออกจากเด็กหรือเยาวชนที่ถูกตัดสินว่ากระทำผิดแล้ว”

ทั้งนี้ประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติธรรมนูญสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2535 อันส่งผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดอนุสัญญาตลอดจนข้อปฏิบัติตามมติสมัชชาใหม่แห่งสหประชาชาติ โดยการบัญญัติเพิ่มเติมและแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาดังกล่าวและการคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ขึ้นให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก

และการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นการนำเอากฎของสหประชาชาติเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกตัดคือสภาพ ค.ศ. 1990 มาเป็นกรอบแนวความคิดสำหรับการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถคุ้มครองสิทธิประโยชน์ที่ดีต่อเด็กและเยาวชน²⁴

3.3 กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการบริการกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules)²⁵

กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการบริการกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนหรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป โดยมีมติที่ 40/33 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ.1985 โดยได้มีการเชิญชวนประเทศสมาชิกให้มีการปรับปรุงกฎหมายนโยบายและวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎแห่งกรุงปักกิ่ง โดยปรับปรุงให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของเจตนารมณ์ถึงระบบคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นหลักปฏิบัติทั่วไปที่ดีในการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน คือ เป็นเงื่อนไขขั้นต่ำที่สหประชาชาติยอมรับไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายใดก็เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยกฎแห่งกรุงปักกิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน²⁶ ได้มีสาระสำคัญคือ เน้นการป้องกันเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เน้นการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิดกับเด็กที่กระทำความผิดเพราะเหตุอายุน้อยและประพฤตินิสัยไม่สมควรแก่วัย เน้นมาตรการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูยิ่งกว่าการลงโทษ ด้วยวิธีการจำกัดอิสรภาพเด็กและเยาวชนเป็นทางเลือกสุดท้าย และเน้นมาตรการเตรียมความพร้อม เพื่อให้เด็กกลับสู่สังคมและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพและภายใต้ทุกระบบของการดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน จะต้องใช้กฎนี้อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก ส่วนกระบวนการสำหรับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามกระบวนการยุติธรรมอันสมควร

²⁴ วิชา มหาคุณ, การปฏิรูประบบศาลเยาวชนและครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว, 2543, หน้า 161

²⁵ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ซาดิ ชัยเดชสุริย, และฉวีสุวสา ฉัตรไพฑูริย์ (คณะผู้แปล), จากมาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา, 2552, หน้า 77-97

²⁶ วันชัย รุจนวงศ์, มาตรฐานการปฏิบัติงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการดำเนินงานและการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิด, กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ, 2549, หน้า 2-3

กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ได้วางข้อกำหนดวิธีการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดอาญา ดังนี้

1) เยาวชน หมายถึง เด็กหรือเยาวชน ซึ่งโดยระบบกฎหมายของประเทศนั้นๆ จะต้องได้รับการปฏิบัติแตกต่างจากผู้ใหญ่ กรณีที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญา²⁷ อายุที่จะมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ การกำหนดอายุขั้นต่ำจะต้องไม่กำหนดไว้ต่ำจนเกินไป ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพข้อเท็จจริงทั่วไปเกี่ยวกับการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จิตใจและสติปัญญาของเด็กนั้น²⁸ ซึ่งความผิดทางอาญานั้นต้องเป็นความผิดซึ่งมีกำหนดโทษทางอาญาตามกฎหมายในประเทศนั้นๆ²⁹ กำหนดกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และหน่วยงานสำหรับดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะ³⁰

2) เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน จะต้องเน้นความสำคัญไปที่สวัสดิภาพของเยาวชน กับพึงดำเนินงานให้เป็นที่มั่นใจได้ว่า การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนนั้นจะต้องให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ของความผิดนั้น โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

ประการแรก คือ ส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชน ซึ่งเป็นสาระสำคัญของระบบกฎหมายที่มีศาลครอบครัว หรือองค์กรทางปกครองอื่น ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชน นอกจากนี้สวัสดิภาพของเยาวชนยังควรเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ แม้แต่ระบบกฎหมายที่ใช้รูปแบบศาลอาญากับเยาวชน เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการใช้แต่มาตรการลงโทษอย่างเดียว

ประการที่สอง คือ “หลักเรื่องความเหมาะสมพอดี” เนื่องจากหลักเกณฑ์การควบคุมการใช้มาตรการลงโทษมีลักษณะเป็นการลงโทษให้ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด การพิจารณาโทษผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนนั้นไม่ควรคำนึงถึงเพียงระดับร้ายแรงของความผิดอย่างเดียว ควรคำนึงถึงนิสัยและพฤติการณ์ส่วนบุคคลของผู้นั้นด้วย เช่น สภาพทางสังคม สถานการณ์ในครอบครัว ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด หรือปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อพฤติการณ์ส่วนบุคคล สิ่งดังกล่าวควรเป็นปัจจัยในการกำหนดความเหมาะสมพอดีของการกำหนดโทษ

หลักเกณฑ์ในข้อนี้มีสาระสำคัญ คือ เรียกร้องให้การลงโทษสำหรับคดีที่เยาวชนได้กระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมนั้น จะต้องอยู่ในระดับที่ไม่มากไม่น้อยกว่าระดับการลงโทษที่ถูกต้องชอบธรรม และประเด็นที่ผสมผสานอยู่ในหลักเกณฑ์ข้อนี้อาจช่วยส่งเสริมการพัฒนา

²⁷ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 2.2 (ก)

²⁸ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 4

²⁹ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 2.2 (ข)

³⁰ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 2.3

ในวัตถุประสงค์ทั้งสองประการดังกล่าว โดยจะเป็นประเภทของการลงโทษที่มีรูปแบบใหม่สร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นที่พึงปรารถนาอันมีลักษณะเป็นการปรามไม่ให้ใช้วิธีการจัดการกับเยาวชนตามรูปแบบทางการมากจนเกินไป³¹

3) ขอบเขตของการใช้ดุลพินิจ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของเยาวชน และความหลากหลายของมาตรการต่างๆ สำหรับผู้กระทำความผิด กฎแห่งกรุงปักกิ่ง อนุญาตให้ใช้ดุลพินิจตามสมควรในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีและทุกระดับของกระบวนการยุติธรรม สำหรับเยาวชน ตั้งแต่การสอบสวน ฟ้องร้อง และการพิจารณาพิพากษา ตลอดจนการจัดการตามคำพิพากษา และจะต้องมีการจัดการวางมาตรการให้การใช้ดุลพินิจในทุกขั้นตอนและทุกระดับดังกล่าวมีการตรวจสอบที่เพียงพอและเหมาะสม โดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจนั้น จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและได้รับการฝึกฝนเป็นพิเศษ ในการจะใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ และออกคำสั่งนั้น³²

4) หลักการที่เป็นแนวทางในการวินิจฉัยและการทำคำสั่งทางคดีขององค์กรที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัย ให้คำนึงถึงแนวทางดังต่อไปนี้

(1) การลงโทษหรือมาตรการต่างๆ ที่จะใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิดทุกกรณี จะต้องอยู่บนสัดส่วนที่เหมาะสม โดยมีใช้คำนึงถึงแต่เพียงพฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดนั้นเท่านั้น หากแต่จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและปัจจัยเกี่ยวกับเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงสภาพความต้องการทางสังคมด้วย

(2) การลงโทษหรือมาตรการในทางที่จะจำกัดอิสรภาพส่วนบุคคลของเยาวชนนั้นจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้มีการไต่สวนอย่างรอบคอบแล้วเท่านั้น และใช้อย่างจำกัดหรือในระยะเวลาสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

(3) การลงโทษถึงขนาดจำคุกหรือคุมขังเยาวชนไว้ในสถานที่ คุมขังจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่ เป็นกรณีการลงโทษเยาวชนเนื่องจากได้กระทำความผิดร้ายแรงต่อบุคคลอื่น หรือเยาวชนผู้นั้นได้กระทำความผิดต่อเนื่องในความผิดร้ายแรงอื่นๆ และโดยที่ไม่มีมาตรการอื่นที่เหมาะสมกว่ามาใช้แทนได้แล้ว

(4) สวัสดิภาพของเยาวชน จะต้องถือองค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาคดีที่เยาวชนผู้นั้นกระทำความผิด

³¹ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 5

³² กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 6

ทั้งนี้จะนำโทษประหารชีวิตมาใช้กับเยาวชนมิได้ และห้ามลงโทษอย่างรุนแรงต่อเยาวชน อีกทั้งองค์การที่มีอำนาจหน้าที่พึงมีอำนาจยุติการดำเนินคดีกับเยาวชนได้ ไม่ว่าเวลาใดๆ ก็ตาม³³

5) ต้องมีมาตรการที่หลากหลายให้มากที่สุด ให้กับองค์การที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนนั้น เพื่อเป็นทางเลือกที่ยืดหยุ่น อันเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกและการคุมขังในสถานที่คุมขังนั้นและมาตรการต่างๆ ที่เปิดช่องไว้ให้มีการนำมาใช้ได้ นั้น อาจจะเป็นการใช้หลายวิธีควบคู่กันได้ ตัวอย่างเช่น คำสั่งให้เยาวชนผู้นั้นอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและแนะนำอย่างใกล้ชิด การคุมประพฤติ การให้ทำงานบริการสังคม การลงโทษทางการเงินและการให้ชดเชยเสียหาย หรือชดเชยค่าสินไหมทดแทน คำสั่งให้เยาวชนผู้นั้นไปรับการบำบัดเยียวยา ระดับกลางหรืออื่นๆ คำสั่งให้เยาวชนผู้นั้นเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแนะแนวหรือกิจกรรมอื่นที่คล้ายคลึงกัน คำสั่งให้เยาวชนผู้นั้นไปรับการดูแลพิเศษ หรือพักอาศัยอยู่ในหน่วยของชุมชนหรือโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนผู้นั้น แต่การพรากเยาวชนจากการปกครองดูแลของพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่ กรณีที่มีความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีนั้น³⁴

3.4 แนวทางขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเยาวชน (แนวทางรียาร์ด)

แนวทางรียาร์ดรับรองและประกาศโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไปโดยมติที่ 45/112 เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1990 มีวัตถุประสงค์ คือ จัดการอบรมที่มีเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้เยาวชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสังคม ไม่เป็นเพียงแต่ส่วนประกอบหรือสิ่งที่ถูกสังคมควบคุม โดยมีขอบเขตให้ใช้และตีความไปในทางที่สอดคล้องกับขอบเขตของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และในบริบทของกฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ตลอดจนหลักเกณฑ์ของประเพณีปฏิบัติระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนทั้งหลายและต้องกระทำให้สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศภาคีนั้นๆ ด้วย

³³ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 17

³⁴ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 18

แนวทางริยาร์ด กำหนดให้รัฐภาคีควรออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งวิธีการต่างๆ ที่มีขึ้น เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเยาวชนทุกคน โดยเฉพาะจะต้องไม่มีเยาวชนคนใดถูกลงโทษในทางที่รุนแรง หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเยาวชนนั้น ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษภายในบ้าน สถานศึกษาหรือสถานที่อื่นก็ตาม นอกจากนี้แนวทางริยาร์ดยังกำหนดแนวทางการป้องกันปัญหา การประทุบรอยตราบาปที่อาจเกิดแก่เยาวชน และปัญหาการที่เยาวชนอาจตกเป็นเหยื่อ หรือมีประวัติอาชญากรรมโดยไม่สมควรนั้น บทบัญญัติของกฎหมายจะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่าหากมีการกระทำใดที่กระทำโดยผู้ใหญ่ไม่เป็นการผิดอาญา และไม่ต้องรับโทษแล้ว การกระทำเดียวกันนั้นที่กระทำโดยเยาวชนก็จะต้องไม่เป็นการผิดอาญา และไม่ต้องรับโทษเช่นกัน และเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งชายและหญิงพึงได้รับการฝึกอบรมให้มีความเข้าใจต่อความต้องการพิเศษของเยาวชน และให้มีความคุ้นเคยกับการใช้โครงการและวิธีการทุกหนทางที่จะกระทำได้ เพื่อหลีกเลี่ยงการนำเยาวชนไปสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

3.5 การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนในการดำเนินคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทย

เจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว จัดตั้งขึ้น โดยอยู่ในกรอบความคิดที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) เพื่อสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน โดยบัญญัติให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจกว้างขวางกว่าศาลธรรมดา โดยสามารถจะดำเนินการใดๆ ที่เห็นว่าสมควรและเหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนที่มีความพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ โดยมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนแม้แต่ยังไม่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่ศาลได้พบว่ามีความเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้กระทำความผิดในอนาคต หรือเป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนอยู่ในภาวะที่สมควรได้รับการสงเคราะห์คุ้มครอง ทั้งนี้ศาลก็อาจมีคำสั่งคุ้มครองป้องกัน หรือช่วยสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้ทันที โดยจะใช้วิธีการใดก็ตามแต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

2) เพื่ออำนวยความสะดวกในการกำหนดโทษ โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของบุคคล การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวมิได้คำนึงถึงเฉพาะการกระทำความผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำเท่านั้น แต่จะมุ่งค้นหาสาเหตุที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงที่เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม ภาวะแห่งจิต นิสัย สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเด็กหรือเยาวชนและบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจกระทำความผิด โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ นอกเหนือไปจากการพิจารณา

แต่เพียงว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำผิดจริงหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้ศาลสามารถพิจารณาถึงวิธีการกำหนดโทษอย่างเหมาะสมในแต่ละกรณีแห่งความผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำ

3) เพื่อนำวิธีการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน มาใช้เป็นรายบุคคลในการพิจารณาคดี ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องนำสาเหตุแห่งการกระทำความผิดรวมถึงข้อเท็จจริงซึ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาพิจารณาประกอบกันเสียก่อน หลังจากนั้นจึงมีคำสั่งให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งจะเน้นไปที่การฝึกอบรมสั่งสอนยิ่งกว่าการลงโทษ นอกจากนี้วิธีการที่ศาลสั่งยังสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้อีกภายหลัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้กระทำผิด โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ ยิ่งไปกว่านั้น ในกรณีที่มีเด็กหรือเยาวชนเข้ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหลายคน

4) เพื่อชี้แจงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัว จากรายงานการวิจัยหลายฉบับพบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนมากมีสภาพครอบครัวที่แตกแยก กล่าวคือ บิดามารดาแยกทางกัน เด็กหรือเยาวชนบางคนต้องอาศัยอยู่กับฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดาแต่เพียงฝ่ายเดียว หรืออาศัยอยู่กับญาติ และบางกรณีแม้บิดามารดาจะอาศัยอยู่ร่วมกันแต่ก็มักจะมีปัญหาขัดแย้งทะเลาะวิวาทกันบ่อยครั้ง จนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนตัดสินใจในการกระทำความผิด ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงต้องมีหน้าที่ในการคุ้มครองสถานภาพการสมรสไว้ เพราะถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญและใกล้ชิดกับเด็กหรือเยาวชนมากที่สุด

ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงกำหนดให้ศาลมีบทบาทและหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยปัญหาในครอบครัว ทั้งนี้ก็เพื่อรักษาสถานภาพการสมรส หรืออำนาจการให้การหย่าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเป็นธรรม เสียหายน้อยที่สุด ตลอดจนหากบิดามารดาต้องหย่าขาดจากกันจริงๆ แล้ว ศาลก็จะพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนควรที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนอย่างสูงสุด การดำเนินการทั้งหมดต้องกระทำโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนในครอบครัวเป็นสำคัญ

จากเจตนารมณ์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีเป้าหมายและจุดประสงค์สำคัญในการดำเนินการให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์สูงสุดของการเป็นศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ ซึ่งปัจจุบันกฎหมายที่ใช้เฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเหตุผลหลักที่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เนื่องจากปัจจุบันศาลยุติธรรมได้แยกออกจากกระทรวงยุติธรรมแล้ว โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงกฎหมาย

ว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว โดยให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และโครงสร้างใหม่ ประกอบกับสมควรปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น³⁵

4. กรอบแนวคิดอันเป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมาย³⁶

4.1 หลักแนวความคิด

4.1.1 หลักการแรก ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนรับรองว่า “เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืน และเต็มที่ เด็กควรเติบโตในสิ่งแวดล้อมของครอบครัวที่มีบรรยากาศแห่งความสุข มีความรัก และความเข้าใจ” และเชื่อมต่อด้วยหลักตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ยืนยันว่า “ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือของเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก” แนวคิดนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญที่มีการคำนึงถึงในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม แนวคิดนี้ยังนำไปสู่แนวคิดใหม่ๆ ในการดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยอาจแยกได้เป็น 2 กรณี

1) กรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมและการจับเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ศาลอาจสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง เป็นผู้ดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี เพื่อให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนได้เติบโตในสภาพแวดล้อมของครอบครัว ภายใต้บรรยากาศของความผาสุก ความรัก ความเข้าใจ หากเด็กหรือเยาวชนไม่อยู่ในความดูแลของบิดามารดา ศาลย่อมใช้ดุลพินิจ โดยยึดประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้อยู่ในความดูแลของบุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชน

³⁵ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

³⁶ อภิรดี โพธิ์พร้อม, (ม.ป.ป.).8 ปี แห่งการรอคอยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว อ้างถึงใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557

อาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี ศาลจะมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนหรือสถานที่อื่นในที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรก็ต่อเมื่อปรากฏ ข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น ในระหว่างที่มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้ผู้ดูแลหรือระหว่างศาลมีคำสั่งให้ปล่อยตัวชั่วคราวภายหลัง เหตุในการควบคุมได้เปลี่ยนแปลงไป หากปรากฏต่อศาลว่าเด็กและเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับ การบำบัดรักษาหรือรับคำปรึกษา คำแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ศาลมีอำนาจกำหนด มาตรการนั้นได้

2) *กรณีเด็กหรือเยาวชนเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง* ให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 โดยอนุโลม กล่าวคือ โดยหลัก แล้วเด็กหรือเยาวชนกลุ่มที่กระทำความผิดนี้ยังคงอยู่ในความดูแลของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง แต่หากพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความอันตรายสมควรควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น พนักงานสอบสวน ก็มีอำนาจสั่งให้บิดามารดานำเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อขอให้ศาลควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน นั้นไว้ โดยศาลจะควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนได้ก็ต่อเมื่อพิจารณาแล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำ ของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุ อันสมควรประการอื่น

4.1.2 หลักการที่สอง คือ หลักประกันตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กว่าจะไม่มีเด็ก คนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยผลการ ซึ่งการจับกุม กักขัง หรือจำคุกเด็ก จะต้องเป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีระยะเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่มาตรการ ดังกล่าวให้ใช้เป็นมาตรการสุดท้าย การปฏิบัติต่อเด็กต้องคำนึงถึงเรื่องมนุษยธรรม ว่าด้วยความเคารพ ศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการดังกล่าวต้องแยกออกจากกระบวนการ ของผู้ใหญ่ เว้นแต่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์อันสูงสุดของเด็กหรือเยาวชน เด็กทุกคนที่ถูกดำเนินคดี หรือเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย ตลอดจนมีสิทธิที่จะ คัดค้านความชอบด้วยกฎหมายในเรื่องการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน ต่อศาล หรือหน่วยงานที่เป็นกลางและเป็นอิสระในการวินิจฉัย ซึ่งการคัดค้านดังกล่าวต้องได้รับการพิจารณา โดยพลัน ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ.2553 เรื่องการสอบสวน ซึ่งเป็นส่วนการปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งแนวคิดนี้ ส่งผลให้การเกิดเปลี่ยนแปลงกระบวนการในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนภายหลังการจับกุม ที่จากเดิมเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเด็กและเยาวชนจะต้องนำตัวเด็กและเยาวชนส่งสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนไว้เพื่อรอการพิจารณาคดี มาสู่กระบวนการหลังการจับกุมที่จะต้องส่ง

เด็กและเยาวชนไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อตรวจสอบการจับว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าการจับไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ศาลต้องมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้นไป

4.1.3 หลักการที่สาม คือ แนวคิดในการรับรองสิทธิของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม ตามกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวเด็กและเยาวชนหรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง และได้รับประกันตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กว่าทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องได้รับการคุ้มครอง เช่น สิทธิในการได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ในชั้นศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง สิทธิการได้รับการแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรงหรือโดยปริยาย หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย สิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำปรึกษาและจะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สิทธิในการอุทธรณ์ โดยสิทธิต่างๆ เหล่านี้ถูกนำมาบัญญัติรับรองไว้อย่างครบถ้วนในพระราชบัญญัติฉบับใหม่

4.1.4 หลักการที่สี่ เป็นแนวคิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่ารัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญา ที่ได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกผิดในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก เสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น โดยคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม การที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดแล้วกลับมาคืนสู่สังคมเมื่ออายุยังน้อย และใช้ชีวิตอย่างมีบทบาทไปในแนวทางสร้างสรรค์นี้ ถือเป็นหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นจุดกำเนิดของมาตรการต่างๆ ที่ถูกออกแบบขึ้นใหม่หรือถูกปรับเปลี่ยนจากมาตรการเดิมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะใช้ปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กหรือเยาวชนได้กลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ต่อไป

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการออกแบบและคัดกรองเด็กและเยาวชนที่ต้องการหาว่ากระทำผิดให้ได้รับการดูแล แก้ไข และนำไปสู่การออกจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเรียกว่ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งนำหลักการและแนวคิดมาจากเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์วิธีการดำเนินการคือ จัดให้มีกระบวนการจัดการทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูที่มีความร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเด็กและเยาวชน ฝ่ายผู้เสียหาย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนเฉพาะราย มาตรการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนอย่างแท้จริง โดยจะทำให้เด็กหรือเยาวชนได้ทราบถึงการกระทำของตนที่ได้ก่อขึ้นเอง และได้สร้างความดีศรีอื่นแก่ผู้อื่นอย่างไรบ้าง และมีความสำนึกผิดต่อการกระทำของตน และนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ในขณะที่เดียวกันทางฝ่ายผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อการกระทำของเด็กหรือเยาวชน ก็ต้องได้รับการเยียวยาความเสียหาย เมื่อผู้เสียหายได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ไข ฟื้นฟูเด็กแล้วจะทราบเรื่องราว สาเหตุที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด และมีจิตใจที่จะให้อภัยเด็ก และเยาวชนเหล่านั้น ตลอดจนทำให้โอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง ซึ่งมาตรการนี้ให้ผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหรือทำให้การดำเนินการตามแผนสำเร็จไปได้ด้วยดี ซึ่งมาตรการนี้ ได้รับการออกแบบให้เกิดขึ้นในลักษณะคู่ขนาน กับการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมแบบปกติ สำหรับเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้กำหนดนิยามของคำว่า “เด็ก” ไว้ว่า หมายถึงบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี บริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายถึง บุคคลที่อายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์³⁷

4.2 เป้าหมายในการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว

เนื่องจากการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน มีความแตกต่างไปจากการดำเนินคดีทั่วไป³⁸ คือ การดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นกรณีที่มีเหตุที่ตัวและเยาวชนที่ตกเป็น ผู้ต้องหา เป็นเรื่องสถานภาพส่วนตัวของเด็กและเยาวชนทั้งในด้านส่วนตัวและด้านสังคมทั่วไป มิได้มุ่งที่การลงโทษ ถึงแม้ว่าจะมีการลงโทษเด็กและเยาวชนอยู่ด้วยก็ตาม ดังนั้นการดำเนินคดีอาญา สำหรับเด็กและเยาวชนจึงมีเป้าหมายเพื่อให้การอบรมสั่งสอน แก้ไขปรับปรุงตัวเด็กหรือเยาวชน แสดงออกให้เห็น 2 ทาง คือ ทางโครงสร้างขององค์กรในคดีและทาง โครงสร้างการพิจารณาคดี

4.2.1 โครงสร้างขององค์กรในคดีเด็กและเยาวชน ได้แสดงออกถึงแนวความคิด เกี่ยวกับการอบรมสั่งสอน และการแก้ไขปรับปรุงเด็กและเยาวชน³⁹

1) ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว จะต้องเป็นผู้มีอรรถาศัยดี มีความ ประพฤติที่เหมาะสมที่จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน และต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องปัญหาครอบครัวอย่างถ่องแท้ ส่วนผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ประกอบเป็นองค์คณะอย่างน้อยหนึ่งคนจะต้องเป็นสตรี และคุณสมบัติสำคัญของ ผู้พิพากษา สมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องเป็นผู้ที่มีบุตรมาแล้ว หรือทำงานเกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ หรือผ่านการอบรมเด็กมาแล้ว กับทั้งต้องมีอรรถาศัยและความประพฤติที่เหมาะสม แก่การพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว

³⁷ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

³⁸ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีความอายุ ข, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555, หน้า 594

³⁹ อัจฉริยา ชูตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็กเยาวชนและครอบครัว ก, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552, หน้า 284

2) พนักงานอัยการ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้อัยการสูงสุดแต่งตั้งพนักงานอัยการ คนหนึ่งหรือหลายคนตามความจำเป็น เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำการอันมีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามไว้ และเป็นคดีที่ต้องมาฟ้องศาลเยาวชนและครอบครัว และแม้ว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของพนักงานอัยการไว้เหมือนผู้พิพากษา แต่กฎหมายได้กำหนดให้อัยการสูงสุดเลือกสรรพนักงานอัยการให้เหมาะสมกับคดี นั่นก็คือเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติทำนองเดียวกับผู้พิพากษานั้นเอง

3) ที่ปรึกษากฎหมายในคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้วที่ปรึกษากฎหมายต้องกระทำการโดยมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติว่าเมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้⁴⁰ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 73 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี”

4) ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั้งปวง ตลอดจนการปกครองบังคับบัญชาพนักงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นๆ โดยผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งอำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น⁴¹ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 73 วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั้งปวง ตลอดจนการปกครองบังคับบัญชาพนักงานของสถานพินิจนั้น และให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติและนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งอำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

⁴⁰ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 73 วรรคหนึ่ง

⁴¹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 37

5) *พนักงานสอบสวน* ที่ทำหน้าที่พิจารณาออกหมายจับเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาต้องอยู่ภายใต้บังคับของบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 67⁴² บัญญัติว่า “การพิจารณาออกหมายจับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด นอกจากต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องอายุ เพศ และขนาดของเด็กหรือเยาวชนที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชน อย่างรุนแรง โดยไม่จำเป็นให้พยายามเลี่ยงการออกหมายจับ โดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่นก่อน ทั้งนี้การสอบสวนคดีอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นการกระทำร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยผู้อำนวยการสถานพินิจต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม⁴³

2) ทำรายงานข้อเท็จจริงดังกล่าวและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และส่งรายงานพร้อมความเห็นไปยังพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ และถ้ามีการฟ้องร้องในศาลให้เสนอความเห็นต่อศาลด้วย⁴⁴

หลักในการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งต้องหาว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดอาญาจะมีลักษณะที่แยกออกจากการพิจารณาจากห้องพิจารณาของผู้ใหญ่ การพิจารณาแบบลับ และไม่เคร่งครัดตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งผู้พิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องมีความรู้ และทักษะการพิจารณาการกระทำของเด็กและเยาวชน มีบริการสถานแรกรับเพื่อแยกการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไม่ให้ปะปนกับผู้ใหญ่ในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดี เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษ โดยเฉพาะนักวิชาชีพในด้านต่างๆ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ เพื่อมีส่วนในการช่วยสืบเสาะข้อเท็จจริงและรวบรวมสรุปออกเป็นรายงานข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน เมื่อไปถึงชั้นศาลแล้วการพิจารณาสำนวนของศาลจะไม่พิจารณาเพียงว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริงหรือไม่เพียงอย่างเดียว แต่จะพิจารณาทั้งด้านกฎหมายและด้านประวัติทางสังคมของเด็ก ทั้งนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดที่ให้ลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนได้เสมอ ซึ่งต่าง

⁴² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 67

⁴³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 82(1)

⁴⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 82(2)

กับศาลธรรมดาที่เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว จะไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนได้เปลี่ยนแปลงไปศาลก็สามารถแก้ไขคำพิพากษาจากเดิมให้หนักขึ้นหรือเบากว่าเดิมก็ได้ ทั้งนี้การใช้ดุลพินิจก็เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการลงโทษทางอาญาและมีอำนาจในการใช้วิธีสำหรับเด็กหรือเยาวชนสำหรับการลงโทษทางอาญา หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยอาจเปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นการใช้วิธีสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุม เพื่อฝึกอบรมที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยมีขั้นต่ำและขั้นสูง หรือเปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมประพฤติ หรือกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องโทษปรับ แต่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ศาลเยาวชนและครอบครัวอาจสั่งให้เยาวชนไปทำงานบริการสังคม หรือทำงานเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมแทนค่าปรับ และอยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ แต่ห้ามมิให้กักขังเด็กหรือเยาวชนแทนค่าปรับ

จากการศึกษาถึงเรื่องกฎหมายหรือมาตรการระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนการดำเนินคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยแล้ว พบว่า แม้เด็กหรือเยาวชนจะไม่ได้ต้องหาว่ากระทำความผิดก็จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ตามหลักสากลอยู่แล้ว เพราะองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญและควรที่จะได้รับการดูแล เอาใจใส่ ให้ความคุ้มครองตามหลักมนุษยธรรม รวมถึงเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาก็ได้รับความคุ้มครองเรื่องสิทธิและเสรีภาพเช่นกัน ไม่ว่าจะเริ่มตั้งแต่การแจ้งข้อกล่าวหา การจับกุมคุมขัง กักขัง ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและมีระยะเวลาที่สั้นที่สุด แม้กระทั่งเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลแล้ว โดยมีมาตรการที่บังคับใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเป็นการเฉพาะ ระหว่างนั้นเด็กหรือเยาวชนก็ควรได้รับการดูแล ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพชีวิต การดำรงชีวิต สุขภาพอนามัย หรือแม้แต่วิธีการที่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ได้รับความผาสุก เฉกเช่นเดียวกับกับเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ได้ถูกดำเนินคดีเข้ามา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญา จึงต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมากในการปฏิบัติตนต่อเด็กและเยาวชน ดังนั้นที่ประเทศไทยจะเป็นที่ยอมรับของสากลจึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่นำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญานั้นก็คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งหากดูปี พ.ศ. 2553 ที่บังคับใช้แล้ว ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่ากว่าจะมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องผ่านการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักกฎหมายมาพอสมควร ทั้งนี้ก็เพื่อให้สอดคล้อง

และเป็นไปในทางเดียวกับหลักสากลที่ทั่วโลกให้การยอมรับที่ใช้สำหรับคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนนั่นเอง

4.3 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย

4.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความคุ้มครองและรับรองสิทธิของบุคคลว่า บุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกันในทางกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางร่างกายหรือสุขภาพสถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความเห็นทางการเมืองอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ โดยมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม⁴⁵ ซึ่งเด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ⁴⁶ ดังนั้นหากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสม⁴⁷

4.3.2 *ประมวลกฎหมายอาญา* การดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชน มีความแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กและเยาวชนยังไม่มีความรู้ลึกซึ้งผิดชอบเหมือนผู้ใหญ่ ยังไม่รู้จักแยกแยะระหว่างความดีกับความชั่ว ความสามารถในการทำชั่ว ประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้แบ่งบุคคลออกเป็น 3 ประเภท⁴⁸ คือ

1) *บุคคลที่ขาดหรือไม่มีความสามารถในการทำชั่วเลย* คือเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ในขณะที่กระทำความผิด และบุคคลที่มีจิตบกพร่อง โรครจิต หรือจิตฟั่นเฟือนในขณะที่กระทำความผิด⁴⁹

2) *บุคคลที่อาจมีความสามารถในการทำชั่วที่สมบูรณ์* คือ บุคคลที่มีอายุกว่าสิบห้าปี แต่ต่ำกว่าสิบแปดปีในขณะที่กระทำความผิด

⁴⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 30

⁴⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 52

⁴⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (6)

⁴⁸ คณิศ ณ นคร, กฎหมายอาญากฎทั่วไป ก, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2554, หน้า 280-281

⁴⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65

3) บุคคลที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจที่สมบูรณ์ คือ บุคคลที่มีอายุ
กว่าสิบแปดปีในขณะที่กระทำความผิด

บทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีอาญา มีดังนี้

1) อายุเด็กยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้น
ไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย⁵⁰

2) เด็กอายุสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ เป็นความผิด
เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจดำเนินการวางข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆ ประกอบด้วย
ความเห็นสมควร⁵¹

3) บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ
เป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่า
สมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 274
หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิด
ลงกึ่งหนึ่ง⁵²

แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น ทั้งในเรื่องการกระทำความผิด
ของเด็กหรือเยาวชน สาเหตุของการกระทำความผิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิดตลอดจน
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ และหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
ทางอาญา และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนนั้น จะพบว่ามีการมุ่ง
ที่จะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กในกลุ่มที่กระทำผิดได้มีโอกาสแก้ไขตนเอง ตลอดจนพัฒนาศักยภาพ
ของตนเองให้กลับไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งก็เป็นการแก้ปัญหาโดยตรง
สำหรับเด็กหรือเยาวชน แต่หากทำได้สำเร็จตามความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์แล้ว รัฐหรือประเทศชาติ
ก็จะเกิดความสงบสุข ไม่มีปัญหาเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด หรือหากมีก็มีจำนวนที่น้อย
อันเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และนำไปสู่การพัฒนาคนทางการศึกษา เพราะในอนาคตเด็ก
หรือเยาวชนเหล่านี้จะเป็นผู้มีส่วนในการพัฒนาหรือบริหารประเทศต่อไป เช่น เด็กหรือเยาวชน
วันนี้ หากได้รับการศึกษาและการเลี้ยงดูที่เหมาะสมจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง การพัฒนา
การเติบโตของสมองก็มีวิวัฒนาการที่ดี ในภายหน้าเด็กหรือเยาวชนอาจเป็นนักวิทยาศาสตร์ค้นคว้า
สิ่งต่างๆ หรือเป็นผู้วางแนวทางนโยบายที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และรอดพ้น
จากสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง

⁵⁰ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73

⁵¹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 74

⁵² ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 75

แต่ทุกสิ่งทุกอย่างมักจะมีสองด้านเสมอ เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับโอกาสและผ่านมาตรการที่ใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนไปแล้ว แล้วใช้โอกาสที่ได้รับไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง โดยใช้หลักพื้นฐานของความสำนึกผิดก็จะเป็นเด็กหรือเยาวชนในกลุ่มที่ดี แต่ยังมีเด็กหรือเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งนั่นก็คือกลุ่มที่ยังขาดความสำนึกผิดหรือไม่อาจแยกแยะผิดชอบชั่วดีได้ หากเรานำมาตรการหรือวิธีการที่ใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่พร้อมจะปรับปรุงตนเอง มาให้ใช้กับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ กฎหมายที่เราบัญญัติข้างต้นอาจจะใช้ไม่เกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์สำหรับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ นั่นก็คือเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำหรือกระทำผิดในลักษณะข้อหาที่ร้ายแรง

ดังนั้นปัญหาของเด็กหรือเยาวชนกลุ่มที่มักจะกระทำผิดซ้ำจึงเป็นปัญหาที่น่าสนใจ เพราะผู้ที่ผ่านกระบวนการต่างๆ ที่ให้ทั้งโอกาสในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยมีได้กระทำต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเช่นเดียวกับอาชญากร ทั้งมีกฎหมายหรือหลักสากลที่บัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่างๆ แล้ว แต่ทำไมเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้จึงหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และจะมีมาตรการใดที่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ ที่บังคับใช้โดยไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนตามหลักสากลก่อนที่จะไปวิเคราะห์และหาแนวทางหรือมาตรการบังคับใช้มีความจำเป็นอย่างไรที่ต้องทำการศึกษาถึงเรื่องการกระทำผิดซ้ำ ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนรอบด้านในการประกอบการพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป

5. แนวคิดการกระทำผิดซ้ำ⁵³ (Recidivism)

“กระทำผิดซ้ำ” หมายถึง การกระทำผิดเพิ่มเติมขึ้นอีก หลังจากผู้กระทำผิดถูกจับกุมและถูกลงโทษแล้ว นอกจากนี้ยังหมายถึงการละเมิดเงื่อนไขที่ผู้ได้รับการคุมประพฤติหรือได้รับการพักการลงโทษกระทำขึ้น และเป็นศัพท์ทางสาขาวิชาอาชญาวิทยาคำหนึ่ง หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าการกระทำผิดซ้ำซ้อน หมายถึง การกระทำผิดเพิ่มเติมขึ้นอีก หลังจากผู้กระทำผิดถูกจับกุมและถูกลงโทษแล้ว นอกจากนี้ยังหมายถึงการละเมิดเงื่อนไขที่ผู้ได้รับการคุมประพฤติหรือผู้ได้รับการพักการลงโทษกระทำขึ้น การกระทำผิดซ้ำนี้นับรวมถึงการกระทำผิดครั้งที่ 2 ขึ้นไป หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำผิดคิดเป็นนิสัยและยากต่อการแก้ไขพฤติกรรมที่คิดเป็นนิสัยให้กลับเป็นปกติได้

⁵³ บัณฑิต พิทักษ์สิทธิ์, การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดีอาชญากรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง, หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (ย.บ.ส.) รุ่น 17, วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2556 หน้า 16

นับเป็นการก่อปัญหาให้กับสังคมเพิ่มมากขึ้น ทั้งที่ผู้กระทำผิดซ้ำได้ผ่านขั้นตอนการขังคุกและแก้ไขจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมาแล้ว

อาชญากรรมติดนิสัย (Habitual Criminal) เป็นอาชญากรประเภทหนึ่งในบรรดาผู้กระทำผิด ซึ่งผู้กระทำผิดประเภทนี้ไม่สามารถจะปฏิบัติตนให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมได้ เมื่อได้รับโทษแล้วไม่เกิดความเข็ดหลาบ และจะประกอบอาชญากรรมซ้ำอีกเมื่อมีโอกาสโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น บุคคลเหล่านี้จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยการโจรกรรมไม่คิดเลิก เมื่อถูกดำเนินคดีและรับโทษก็มักจะแสวงทำตัวดี เมื่อพ้นโทษก็กลับไปกระทำผิดอีก จึงเรียกอาชญากรประเภทนี้ว่า อาชญากรติดนิสัย หรือผู้กระทำผิดซ้ำไม่เข็ดหลาบ ซึ่งอาชญากรประเภทนี้มีร่างกายและจิตใจที่เป็นปกติมาตั้งแต่แรก ไม่มีลักษณะที่แสดงว่าผิดปกติ แม้จะได้พิจารณาขอล้างไปถึงบุคคลอื่นๆ ในวงศ์ตระกูล แต่กลับพบว่า สิ่งที่ผลักดันให้เขากลายเป็นอาชญากรนั้นเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจของเขาในภายหลัง อาจเกิดเพราะความจำเป็นจากเหตุการณ์บางอย่างบีบบังคับให้ค่อยๆ ประพฤติผิดไปทีละน้อยๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในวัยเด็ก เมื่อได้กระทำผิดหลายครั้งหลายหน ก็เกิดเป็นความเคยชิน และช่วงนี้เองที่บุคลิกภาพของตนเองได้เปลี่ยนไปกลายเป็นชีวิตของอาชญากร อย่างสมบูรณ์ตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งอาชญากรประเภทนี้บางคนมาจากตระกูลที่ดี มีการศึกษาดี แต่ไปคบหาสมาคมกับบุคคลโดยไม่เลือกดี-ชั่ว คบหากับพวกมิจฉาชีพ หรือเพราะการใช้จ่ายเกินตัวเป็นเหตุให้หารายได้จากการทุจริต เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เมื่อเวลาผ่านไปบุคคลดังกล่าวก็กลายเป็นผู้ร้ายเต็มตัว

นักทฤษฎีทางจิตวิทยาตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ผู้ที่กระทำผิดซ้ำถึง 4 ครั้งแล้ว มักจะเป็นผู้ที่หากินโดยทุจริตตลอดไป ฉะนั้นการลงโทษอาชญากรพวกนี้จึงไม่เป็นผล เพราะเขาเป็นผู้มีความชั่วร้ายติดตัวอยู่ในบุคลิกภาพ ดังนั้นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้อาชญากรไม่สามารถลดปริมาณลงได้มาจากผู้ต้องขังที่ได้กระทำผิดซ้ำ อาชญากรบางคนได้กระทำผิดมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน ซึ่งหากปัญหานี้เกิดกับเยาวชนซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญของประเทศก็นับว่าเป็นปัญหาใหญ่มากที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และสิ่งที่น่าสนใจอีกประการเกี่ยวกับการที่บุคคลเหล่านั้นกระทำผิดเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม โดยได้รับโทษมาแล้วระยะหนึ่ง ผ่านการอบรมบำบัดแก้ไข ฟันฟูทางด้านจิตใจ ตลอดจนได้รับการฝึกวิชาชีพด้านต่างๆ ตามหลักทฤษฎีทางจิตวิทยาสมัยใหม่มาแล้ว ก็น่าจะดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมได้ แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏพบว่ามีผู้กระทำผิดอีกไม่น้อยที่ต้องหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ฉะนั้นการแก้ปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำจึงต้องมีการศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำผิด และวางแผนเพื่อการแก้ไขและการป้องกันการกระทำผิดอย่างรอบด้าน

5.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน⁵⁴

5.1.1 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association) เห็นว่า พฤติกรรมอาชญากรเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ และการเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยผ่านกระบวนการการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นภายในกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะ และการเรียนรู้ดังกล่าวรวมถึงการเรียนรู้ทางด้านเทคนิคและวิธีการในการกระทำผิดแรงจูงใจในการกระทำผิด ที่เป็นการเฉพาะเจาะจง และการที่เยาวชนกระทำผิดนั้น เนื่องมาจากการที่เขาได้ซึมซับการเอาค่านิยมและความเชื่อในเรื่องการละเมิดกฎหมายมาไว้ในใจมากกว่า การไม่ละเมิดกฎหมายและส่งผลต่อการกระทำผิด

5.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของผู้กระทำผิด (A Social Learning Theory of Crime)

ในประเด็นการเสริมแรงที่แตกต่างกัน (Differential Reinforcement) เห็นว่าคนเราจะกระทำผิดหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับ การคาดการณ์ว่าตนเองจะได้รับรางวัลหรือการลงโทษจากการกระทำผิดนั้นๆ เป็นสำคัญ คนเราจะเลิกการกระทำผิดหรือจะกระทำผิดต่อไปในอนาคตหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับรางวัลหรือการลงโทษ ทั้งในอดีตและปัจจุบันรวมทั้งการคาดการณ์ว่าจะได้รับรางวัลหรือการลงโทษในอนาคตอีกส่วนหนึ่งด้วย

นักวิชาการจากคณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ⁵⁵ ได้ศึกษาวิจัยการกระทำผิดซ้ำทั้งเด็ก เยาวชน และของผู้ใหญ่ ต่อเนื่องกัน 5 ปี พบว่า การกระทำผิดซ้ำของเด็ก เยาวชน และผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

ทั้งนี้ไม่ว่าเยาวชนจะกระทำความผิดด้วยสาเหตุใดก็ตามหากพิจารณาตามหลักกฎหมายแล้วเยาวชนได้กระทำความผิดจริงก็สมควรได้รับการลงโทษ แต่การลงโทษผู้กระทำความผิดที่อยู่ในกลุ่มของเยาวชนนี้ยังได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเฉพาะมาก และจากกระบวนการพิจารณาคดีของเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาที่กล่าวไว้ข้างต้นเป็นไปในแนวทางการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ให้เยาวชนกลับตนเป็นคนดี ซึ่งก็มีเยาวชนบางส่วนหนึ่งที่ภายหลังจากได้เข้าสู่กระบวนการแล้ว ได้กลับตนเป็นคนดี กลับไปอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุข แต่ก็ยังมีเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ทั้งที่เป็นความผิดฐานเดิมและความผิดฐานใหม่ ซึ่งเราสามารถดูข้อมูลได้จากสถิติการกระทำความผิดซ้ำของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

⁵⁴ เสาวนีย์ สวงนกลิน, “การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน” วารสารกระบวนการยุติธรรม, 7, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2557)

⁵⁵ จาก new.ch3 thailand.com > ข่าวด่วน ระดมความคิดเห็นแก่การกระทำผิดซ้ำ คดีอาญา-ครอบครัวข่าว สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2561

จากสถิติก็พบว่า การกระทำ ความผิดซ้ำของเยาวชนมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น และผู้กระทำผิดซ้ำก็อยู่ในกลุ่มของเยาวชนมากกว่าเด็ก จึงเป็นประเด็นที่จะต้องหันมาทบทวนว่า วิธีการหรือกระบวนการที่ใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของเยาวชนทั้งก่อนและหลังศาล มีคำพิพากษามีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ และมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาการกระทำ ความผิดของเยาวชนได้อย่างแท้จริงหรือไม่ การศึกษาในครั้งนี้ก็เพื่อนำเสนอข้อมูลดังกล่าวมาหาแนวทาง ในการแก้ไขกระบวนการหรือมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม อันจะส่งผลให้ลดจำนวนกระทำผิดของเยาวชนลงได้ และทำให้ภาพรวมทางสังคมมีความสงบสุข พร้อมทั้งจะพัฒนาประเทศชาติในด้านอื่นต่อไป

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง ได้บัญญัติว่า คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชน และครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าในขณะที่กระทำความผิดหรือในระหว่างการพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหา ว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีอำนาจสั่งโอนคดี ไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอย่างธรรมดาได้ จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ยังไม่มีหลักเกณฑ์และขอบเขตที่แน่นอนชัดเจน เช่น อายุของเด็กและเยาวชน ความร้ายแรง ของความผิดทางอาญา และเนื่องจากการทำความผิดซ้ำของเยาวชนมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น หากนำหลักเกณฑ์เรื่องการกระทำความผิดซ้ำมาเป็นข้อพิจารณาหนึ่งในการโอนคดีไปพิจารณา ในศาลธรรมดาก็จะทำให้การโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนมากขึ้น อีกทั้ง เป็นการคัดกรองเยาวชนที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดที่รุนแรงซับซ้อน ไม่เข็ดหลาบต่อการถูกลงโทษ และอาศัยช่องว่างของกฎหมายกระทำความผิด ได้รับการพิจารณาลงโทษอย่างเหมาะสม อีกทั้งในบางคดี ที่มีผู้เสียหาย หากได้มีเปลี่ยนแปลงการลงโทษเยาวชนให้เหมาะสมและยุติธรรมก็จะช่วยเป็นการบรรเทา หรือเยียวยาด้านความรู้สึกของผู้เสียหายได้มากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาเรื่องการ โอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ อันจะนำไปสู่การพิจารณาเรื่องที่กำลังศึกษาอยู่นี้

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง บัญญัติว่า “คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชน และครอบครัวพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่า ขณะกระทำความผิดหรือระหว่างการพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด มีสภาพ เช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีอำนาจสั่งโอนคดีไปพิจารณาในศาล ที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้

แนวคิดและเจตนารมณ์ในการโอนคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา โดยพิจารณาจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ได้นิยามความหมายของเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้⁵⁶

“เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุเกินกว่าเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่ให้หมายความถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

จากคำนิยามข้างต้น ได้บัญญัติว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและอยู่ภายใต้อำนาจศาลเด็กและเยาวชน ได้ต้องเป็นเด็กหรือเยาวชน คือต้องอายุไม่ต่ำกว่า 7 ปี บริบูรณ์ และยังไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์ ในขณะที่คดีนั้นมาสู่ศาลด้วย กล่าวคือ ถืออายุขณะฟ้อง (อายุขั้นต่ำไม่ใช่เกณฑ์การพิจารณาอายุที่จะขึ้นศาลคดีเด็กหรือเยาวชน แต่เป็นการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาต้องถืออายุขณะกระทำความผิด ถ้าเด็กกระทำความผิดเมื่ออายุยังไม่เกิน 7 ปี ก็ไม่ต้องรับโทษทางอาญา ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ในขณะนั้น) และประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 163 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2515⁵⁷ ได้กำหนดให้เยาวชนที่อายุเกินกว่า 16 ปีบริบูรณ์ ได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดดังต่อไปนี้

- (1) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราในลักษณะฉกรรจ์
- (2) ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น
- (3) ความผิดฐานจับคนเรียกค่าไถ่
- (4) ความผิดฐานชิงทรัพย์
- (5) ความผิดฐานปล้นทรัพย์

เป็นข้อยกเว้น ไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ให้เป็นอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา โดยถืออายุขณะกระทำความผิดโดยเคร่งครัดจากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว จึงทำให้กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของไทยขณะนั้นไม่มีการโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณาัยคดีธรรมดา

⁵⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 มาตรา 4

⁵⁷ อโนทัย ศรีดาวเรือง, การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 55

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2527 กระทรวงยุติธรรมได้เสนอร่างแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ได้ปรากฏตอนหนึ่งในรายงานคณะกรรมการประชุมร่างกฎหมาย คณะที่ 1 ครั้งที่ 16 วันที่ 29 มกราคม 2528 ว่า “ตามร่างมาตรา 10 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้บุคคลใดอายุยังไม่เกิน 20 ปี บริบูรณ์ กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และกรณีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลเห็นว่าร่างกายจิตใจของบุคคลนี้ยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชนก็ให้มีอำนาจสั่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจ และให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเด็กหรือเยาวชน” มาตรา 10 วรรคสอง “คดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าร่างกายและจิตใจในขณะกระทำความผิดหรือในระหว่างพิจารณาของบุคคลที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ ก็ให้มีอำนาจสั่งให้โอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้”

ทั้งนี้เพราะกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนเปลี่ยนจากการถืออายุบุคคลที่เกิน 18 ปี ในวันฟ้องมาเป็นวันกระทำความผิด เนื่องจากเห็นว่าจะมีกรณีกระทำความผิดเมื่ออายุ 18 ปี แล้วถูกจับได้เมื่อ 20 ปี ทางกระทรวงยุติธรรมจึงร่างมาตรา 10 วรรคสอง เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่ศาลใช้ดุลพินิจส่งไปคดีธรรมดาได้ สำหรับมาตรการที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนนั้นจึงไม่ใช่สำหรับกรณีการโอนคดีไปพิจารณายังศาลธรรมดา และปรากฏความตอนหนึ่งว่า “เหตุที่บัญญัติคำว่า “ขณะกระทำความผิด” ด้วย เพื่อเป็นการให้อำนาจศาลกว้างขึ้น เพราะอาจมีกรณีเกินวิสัยที่เด็กควรกระทำหรืออาจเกิดกรณีที่การกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะรุนแรง จึงเพิ่มข้อความดังกล่าวไว้เพื่อพิจารณาพฤติการณ์ขณะกระทำความผิด” จากรายงานการประชุมของคณะกรรมการดังกล่าวทำให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายในกรณีโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลธรรมดา

ต่อมาเมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2535 ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลธรรมดาไว้ในมาตรา 61 วรรคสอง ดังนี้

มาตรา 61 วรรคสอง บัญญัติว่า “คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาโดยคำนึงถึงร่างกาย สติปัญญา สุขภาพ ภาวะแห่งจิตและนิสัยแล้ว เห็นว่าในขณะกระทำความผิดหรือในระหว่างการพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ก็ให้มีอำนาจสั่งให้โอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้” มาตรา 61 วรรคสอง จึงเป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจ

แก่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด โอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ ฉะนั้น พอดีสรุปหลักสำคัญได้ดังนี้คือ

(1) บทบัญญัติมาตรา 61 วรรคสอง ถือเป็นดุลพินิจของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะส่ง โอนคดีไปศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาจากร่างกาย สติปัญญา จิตใจและนิสัยของจำเลย ประกอบกับรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริง และมักจะใช้ในกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนอายุก่อนข้างสูงเกินอายุ 16 ปี ขึ้นไป และกระทำความผิดร้ายแรงซึ่งมีพฤติการณ์กระทำความผิดที่มีลักษณะไตร่ตรองวางแผนเป็นอย่างดี

(2) มาตรา 61 วรรคสอง เป็นกรณีที่มีการฟ้องถูกศาลมาตั้งแต่เริ่มต้น และเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

(3) การโอนคดีหรือไม่โอนคดี เป็นดุลพินิจของศาลเยาวชนและครอบครัวมิใช่บทบังคับให้ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องปฏิบัติเสมอไป

5.2 หลักเกณฑ์ในการโอนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของเยาวชนและครอบครัวไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งมีผลใช้ตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม 2554 เป็นต้นมา มีการบัญญัติหลักการโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 97 วรรคสอง และใช้หลักการเดียวกับมาตรา 61 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 กล่าวคือ เป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจแก่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด โอนคดีไปพิจารณาที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวได้พิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ สติปัญญา และนิสัย แล้วเห็นว่า

(1) ในขณะที่กระทำความผิดจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชน มีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป หรือ

(2) ในระหว่างพิจารณาจำเลย มีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

จากการศึกษาถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติเรื่องการโอนคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่มีหลักการและเหตุผลที่ดี สำหรับเป็นมาตรการที่จะบังคับใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา และหากว่าได้นำเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเข้าไปสู่กระบวนการ

มาตรา 97 วรรคสอง โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและชัดเจน เพิ่มจากบทบัญญัติ
ที่มีอยู่เดิมก็อาจจะเป็นการหาแนวทางการแก้ปัญหาเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำได้อีกวิธีการหนึ่ง

บทที่ 3

มาตรการการลงโทษทางอาญาลำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำหรือกระทำผิดร้ายแรงตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายประเทศไทย

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่บังคับใช้กับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่โดยทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องบทลงโทษที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ การลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญามีวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายที่จะแก้ไข บำบัด พื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อีกครั้ง โดยผ่านกระบวนการขัดเกลานิสัย อีกทั้งได้รับการเสริมสร้างทักษะในด้านต่างๆ อันเป็นการแก้ไขพฤติกรรมอย่างยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 119 ซึ่งบัญญัติว่า⁵⁸ “ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งควร จะได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิพากษานั้น ให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกาย และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นรายกรณี และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน” ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้แสดงเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว⁵⁹ ที่มุ่งเน้นการการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน และอำนวยความสะดวกยุติธรรมในการกำหนดโทษ โดยคำนึงถึงลักษณะของบุคคล การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลมิได้คำนึงถึงลักษณะเฉพาะการกระทำผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำเท่านั้น แต่มุ่งค้นหาสาเหตุที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงที่เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด อาทิเช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา

⁵⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

⁵⁹ อัจฉริยา ชูตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว ก, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552, หน้า 189-190

การศึกษาอบรม ภาวะแห่งจิต นิสัย ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเด็กหรือเยาวชนและบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ข้อมูลทั้งหมดที่ได้กล่าวมาก็เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ในการพิจารณาคดีของศาล และนำไปสู่การกำหนดโทษอย่างเหมาะสมในแต่ละความผิดที่ได้กระทำ ลงไป โดยนำไปบังคับใช้กับเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายแตกต่างกันไปตามกระบวนการพิจารณาคดี สำหรับเด็กและเยาวชนนั้น การพิจารณาคดีจะต้องนำสาเหตุแห่งการกระทำความผิดมาพิจารณา ร่วมกับข้อเท็จจริงด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนอย่างผสมผสานกันและจะแยกส่วน ในการพิจารณาไม่ได้ อันจะทำให้พบสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนได้อย่างรอบด้าน และเมื่อมีคำสั่ง หรือคำพิพากษาที่ใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และมุ่งเน้นในการฝึกอบรม สั่งสอนยิ่งกว่าการลงโทษ นอกจากนี้วิธีการที่ศาลใช้กับเด็กหรือเยาวชน ยังสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขในภายหลังได้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มิได้มีบทบัญญัติที่เป็นมาตรการอันจะบังคับใช้กับเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ในลักษณะข้อหาที่ร้ายแรง ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้มีความแตกต่างกับเยาวชนกลุ่มที่ต้องการ โอกาสที่จะกลับตัว เป็นคนดีภายหลังจากผ่านกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูมาแล้ว ดังนั้นหากเยาวชนกลุ่มดังกล่าว ยังหวนกลับไปกระทำความผิดอีก โดยมิได้เกรงกลัวต่อการลงโทษและขาดจิตสำนึกที่ดี แม้มาตรการ ในการบำบัด ฟื้นฟู จะดีแค่ไหนก็ไม่สามารถจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มนี้ได้ ดังนั้น จึงต้องหาแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำกลุ่มนี้ เพื่อเป็น การลงโทษผู้กระทำความผิดให้เจ็บปวดและไม่เป็นเยี่ยงอย่างให้กับเยาวชนรายอื่นอีก

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่บังคับใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชน ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะมีความแตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ แต่พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณา โดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญาและนิสัยแล้ว เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด มีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีอำนาจสั่ง โอนคดีไปพิจารณา ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้” จึงเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก หรือเยาวชนบางคดีอาจจะต้องขึ้นศาลธรรมดา หากเข้าลักษณะตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง และจากการ วิเคราะห์แล้วเห็นว่าสาระสำคัญตามมาตรา 97 วรรคสอง ได้พิจารณาจากสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยในขณะที่กระทำความผิด หรือในระหว่างการพิจารณาว่ามีสภาพเช่นเดียวกับบุคคล ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์เป็นต้นไป แต่ยังไม่ได้มีการพิจารณาถึงลักษณะ การกระทำความผิด อย่างร้ายแรง หรือการกระทำผิดซ้ำอันมีลักษณะข้อหาหรือพฤติการณ์ที่ร้ายแรงเข้าไปด้วย

ผู้ศึกษามีความเห็นเห็นว่า นอกจากที่ศาลจะพิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้วน่าจะมีการนำหลักเกณฑ์เนื่องไขการกระทำผิดของเยาวชนในลักษณะที่กระทำผิดซ้ำและมีความร้ายแรง ไปประกอบการใช้ดุลพินิจในการ โอนหรือไม่โอนคดีไปศาลธรรมดา ตามมาตรา 97 วรรคสอง ด้วย แต่เนื่องจากการศึกษาเรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ จึงต้องมีการศึกษาถึงกระบวนการพิจารณาของกฎหมายต่างประเทศ เพื่อมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และหาแนวทางที่เหมาะสมมาปรับใช้กับกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนต่อไป อันจะเป็นประโยชน์และเป็นการพัฒนากฎหมายหรือปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ปัจจุบัน

1. ประเทศฝรั่งเศส

1.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา

แต่เดิมกฎหมายฝรั่งเศสยังไม่มีแยกศาลที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากศาลที่ดำเนินคดีทั่วไป กล่าวคือ การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ใช้กฎหมายโรมันที่กำหนดเพียงให้มีการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นพิเศษแตกต่างจากคดีอื่นเท่านั้น แต่ต่อมาศตวรรษที่ 19 ได้บัญญัติและใช้กฎหมายเฉพาะ ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ.1850 และกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้มีการจัดสถานที่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนไว้โดยเฉพาะ ต่อมาในวันที่ 19 เมษายน ค.ศ.1898 ได้ประกาศใช้กฎหมายใหม่ที่บัญญัติให้ศาลมีอำนาจส่งผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไปอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง บุคคล สถาบัน หรือองค์กรช่วยเหลือสาธารณะที่เห็นสมควร

ต่อมาต้นทศวรรษที่ 20 ฝรั่งเศสได้แนวคิดด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมากและแผ่ขยายแนวคิดนี้อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งแนวคิดนี้นำไปสู่การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ.1912 โดยได้มีการกำหนดศาลเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรก และได้ประกาศใช้กฎหมายในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1945 (the Act of 2 February) ซึ่งถือเป็นกฎหมายฉบับสำคัญที่นำไปสู่การวิวัฒนาการด้านสิทธิเด็กโดยตรง อีกทั้งเป็นการปรับปรุงกฎหมาย โดยคำนึงถึงการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างเป็นรูปธรรม ต่อมาเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ.1970 วันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ.1958 และวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ.1970 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวตามลำดับ ซึ่งในการปรับปรุงกฎหมายแต่ละครั้งได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

แต่ยังมีข้อสังเกตว่าแม้จะมีการใช้กฎหมายสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก และเยาวชนเป็นการเฉพาะ โดยจัดให้มีผู้กระทำความผิดเหล่านั้นได้รับการควบคุมดูแลเป็นพิเศษ แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงมาก ๆ หรือเป็นลักษณะการกระทำความผิดซ้ำหลายครั้ง เด็กและเยาวชนนั้น จะไม่ได้รับการคุ้มครองที่เป็นพิเศษนี้ ทั้งนี้การพิจารณาพิพากษาและการกำหนดโทษจะมีความรุนแรงต่างกันไปขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ⁶⁰

จากแนวคิดและหลักการในการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาบังคับใช้สำหรับเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดในทางอาญานั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่พร้อมจะแก้ไขตัวเอง โดยมีการพัฒนาปรับปรุงปรับเปลี่ยนเรื่อยมา ทั้งนี้ก็เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง จึงเห็นได้ว่ากฎหมายไม่จำเป็นที่จะต้องบังคับใช้ในลักษณะ เช่นเดิมไปตลอด แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้หากการปรับเปลี่ยนแก้ไขนั้นมีเหตุเพียงพอและจะได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

1.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน

แม้กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของฝรั่งเศสไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่าเด็ก และเยาวชนไว้อย่างชัดเจน แต่ได้กำหนดช่วงอายุของความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนไว้ ซึ่งในอดีตเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี ไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา โดยถ้ามีการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน ในช่วงอายุดังกล่าว พนักงานอัยการอาจใช้วิธีการนำตัวเด็กหรือเยาวชนส่งศาล เพื่อทำการสอบสวน และพิจารณาพิพากษาได้ แต่ห้ามมิให้ลงโทษทางอาญา ซึ่งศาลมีอำนาจเพียงพิพากษาหรือออกคำสั่งได้เพียงให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปฝึกอบรมหรือมอบให้บุคคลหรือองค์กรที่เหมาะสมนำตัวเด็กหรือเยาวชน ที่กระทำความผิดไปเลี้ยงดูจนกว่าเด็กนั้นจะมีอายุ 21 ปีบริบูรณ์⁶¹

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาในแต่ละช่วงอายุ จะมีความรับผิดชอบทางอาญาดังนี้

1.2.1 เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี กระทำความผิดไม่ต้องได้รับโทษทางอาญา (แม้ว่าประเทศฝรั่งเศสจะถือว่าเด็กที่มีอายุระหว่าง 8 ถึง 10 ปี มีความรู้สำนึกในการกระทำความผิดแล้วก็ตาม) แต่ให้ใช้มาตรการอื่นแทน เช่น มาตรการป้องกัน มาตรการช่วยเหลือ มาตรการควบคุม

⁶⁰ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 87-88

⁶¹ บุญเพราะ แสงเทียน, คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน, ม.ป.ป. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2540, หน้า 70

และมาตรการให้การศึกษาอบรม แต่เมื่อไม่นานมานี้กฎหมายได้เปลี่ยนไปเป็นอนุญาตภายใต้สถานการณ์ที่พิเศษให้ลงโทษทางอาญากับเด็กอายุ 10 ปี⁶²

1.2.2 เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ถึง 13 ปี สามารถกำหนดมาตรการให้การศึกษาอบรม ถ้าการลงโทษไม่สอดคล้องกับเด็กหรือเยาวชนอาจใช้วิธีการกักขังภายในบ้านหรือสถานที่พิเศษสำหรับเด็ก

1.2.3 เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปี ถึง 16 ปี อาจจะมีการลงโทษทางอาญาโดยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่โทษที่จะลงนั้นเพียงกึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดสำหรับผู้ใหญ่ แต่เยาวชนจะไม่ถูกคุมขังในเรือนจำ เว้นแต่จะได้กระทำผิดอาญาร้ายแรง

1.2.4 เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี ถึง 18 ปี เมื่อต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกอาจถูกคุมขังในเรือนจำ และอาจไม่สามารถอาศัยข้ออ้างในเรื่องความเป็นเด็กหรือเยาวชนมาเป็นข้อยกเว้นได้

ต่อมาพบว่าประเทศฝรั่งเศสมีแนวโน้มที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาจะมีอายุที่น้อยลง ดังนั้นรัฐจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เรียกว่า the Act of 2002-1138 Organizing and Planning the Justice โดยกฎหมายฉบับนี้ได้โอนุโลมให้นำมาตรการทางการศึกษามาใช้กับเด็กหรือเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 10 ปี แต่ยังไม่ถึง 13 ปี บริบูรณ์ และนำมาตรการควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปี ถึง 16 ปี ซึ่งอาจถูกควบคุมตัวในเรือนจำ และจัดให้มีการพิจารณาคดีแบบรวบรัดมาใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ และ the Act of 9 September 2002 ได้กำหนดให้มีมาตรการควบคุมเด็กหรือเยาวชน โดยใช้มาตรการการให้การศึกษาอบรมในสถาบัน (Closed Education Centers (CEF)) หรือมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก แต่ให้รอลงอาญาไว้ พร้อมเงื่อนไขการคุมประพฤติสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปี ถึง 18 ปี ต่อมา the Act 2004 – 204 of 9 March Adapting the justice to evolving crime patterns ได้กำหนดมาตรการการลงโทษเพิ่มเติมสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 13 ปี ถึง 18 ปี โดยกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้อย่างสูง 5 ปี และมาตรการทางเลือก ได้แก่ การคุมประพฤติ การควบคุมโดยอิเล็กทรอนิกส์ การบำบัดโดยชุมชน และต่อมาได้มีการปรับปรุง

⁶² From Word criminal justice systems: a comparative survey, by Terrill, Richard J., 2013, p.195. อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 72

กฎหมายชื่อ The Act 2007 – 297 of 5 march 2007 on Crime Prevention⁶³ กำหนดนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมของเด็กหรือเยาวชน โดยให้มีความร่วมมือกับภาคสังคม

- 1) การสนับสนุนให้มีการดูแลครอบครัวที่แตกแยก
- 2) แผนการป้องกันความปลอดภัยในบ้านเรือนหรือหมู่บ้าน
- 3) การดูแลบุคคลที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากความผิดปกติทางจิต
- 4) การกำหนดรูปแบบการลงโทษและดูแลผู้เสียหาย

1.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุเด็กหรือเยาวชนที่จะอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว

บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ต้องมีอายุที่เป็นเด็กและเยาวชน ในขณะที่กระทำความผิด กล่าวคือ จะพิจารณาเรื่องอายุเป็นสำคัญและเหตุต้องเกิดในช่วงที่ยังเป็นเด็กหรือเยาวชนอยู่ แต่การพิจารณาพิพากษาคดีและการกำหนดบทลงโทษหรือการใช้มาตรการต่างๆ จะมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ

เนื่องจากเด็กและเยาวชนแต่ละรายมาจากครอบครัวที่ต่างกัน การอบรมสั่งสอน สภาพแวดล้อมของแต่ละครอบครัวย่อมมีความแตกต่างกันไป อีกทั้งจิตใจความรู้สำนึกผิดชอบ ชั่ว ดี ของเด็กและเยาวชนแต่ละรายก็อาจจะไม่เท่ากัน ดังนั้นการพิจารณาคดีหรือการกำหนดบทลงโทษจึงอาจแตกต่างกันไป ด้วยเหตุดังกล่าวกฎหมายจึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่หลากหลาย ทั้งในเชิงการลงโทษและการป้องปราม หากให้ความสำคัญแต่การลงโทษหรือมาตรการหลังการกระทำผิด ก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุเพียงอย่างเดียว และเมื่อมีกรณีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดมาเข้าสู่กระบวนการหลายกรณีแล้ว ซึ่งแต่ละกรณีย่อมมีความแตกต่างกัน จึงทำให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาเริ่มที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ จนนำไปสู่การการวิเคราะห์หาสาเหตุการกระทำ ความผิด ตลอดจนหาแนวทางการป้องกัน เพราะการแก้ปัญหาที่ต้นทางจะเป็นการดีกว่าที่จะมาแก้ปัญหาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดไปแล้ว จะเห็นจากวิวัฒนาการของฝรั่งเศสที่มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาให้เหมาะสมอยู่ตลอด ทั้งมีแนวทางการป้องกันควบคู่กันไปด้วย

⁶³ Ministry of Justice, The French legal system, (November 2012), p. 12. Retrieved August 19, 2013, from <http://www.justice.gouv.fr>, อังใน โอนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 73

1.4 หลักเกณฑ์การฟ้องคดีอาญา⁶⁴

การดำเนินการคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส โดยหลักแล้วจัดอยู่ในระบบไต่สวน ซึ่งเป็นระบบที่คำนึงถึงการค้นหาความจริงโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อพิสูจน์การกระทำของผู้กล่าวหา โดยแนวความคิดนี้มีหลักการว่า เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายคือรัฐ เนื่องจากการกระทำผิดจะกระทบถึงผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม แม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะเป็นความเสียหายโดยตรงก็ตาม ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเองการดำเนินคดีจึงต้องให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินคดี แต่อย่างไรก็ตามผู้เสียหายมีสิทธิที่จะดำเนินการเรียกร้องทางแพ่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่ง ทั้งนี้หากผู้เสียหายประสงค์จะให้มีการดำเนินคดีอาญาเกิดขึ้น ผู้เสียหายอาจกระทำได้โดยการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีอาญา เพื่อเรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญาพร้อมกับคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 1 วรรคสอง⁶⁵ ซึ่งบัญญัติว่า “การดำเนินคดีอาญาอาจเริ่มขึ้นได้โดยฝ่ายผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายฉบับนี้”

ผลของการใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่งและเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่งดังกล่าว มีผลเช่นเดียวกับการยื่นฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ กล่าวคือ ทำให้การดำเนินคดีอาญาเริ่มขึ้น แต่ผู้ที่มีอำนาจดำเนินคดีต่อไปนี้ คือ ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ เนื่องจากเป็นตัวแทนของรัฐ ซึ่งกฎหมายให้อำนาจดำเนินคดีไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 1 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “การดำเนินคดีอาญาเพื่อการลงโทษนั้นจะเริ่มและดำเนินการได้โดยผู้พิพากษาหรือ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้”

1.5 กระบวนการพิจารณาคดีอาญา

ศาลเยาวชนและครอบครัวฝรั่งเศสเป็นศาลชั้นต้นที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 13 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี (อายุของบุคคลที่จะต้องรับผิดทางอาญาแบบผู้ใหญ่คือ อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป)

⁶⁴ อุทัย อาทิวา, จากสิทธิผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส (ในหนังสือรวมบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส), กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินต์ติ้ง, 2544, หน้า 44-45

⁶⁵ Code of Criminal Procedure, Article 1, 2nd paragraph “This prosecution may also be initiated by the injured party under the conditions determined by the present Code, อังโนอโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 74

สำหรับบุคคลที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี อาจจะต้องรับโทษทางอาญาหากการกระทำมีความผิดนั้น เป็นการกระทำผิดอาญาร้ายแรง แต่อย่างไรก็ตามโทษที่ได้รับอาจจะเป็นเพียงครึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งศาลจะพิพากษาคดีหรือคำสั่งให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขหรือฝึกอบรมโดยไม่ใช้สถาบันให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับกฎหมายเด็กและเยาวชนของฝรั่งเศสได้กำหนดเกณฑ์อายุสูงสุดของความเป็นผู้เยาว์ไว้ที่อายุ 18 ปี ฉะนั้นแม่เด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นจะกระทำผิดอาญาในลักษณะที่ร้ายแรงเพียงใดก็ไม่อาจนำตัวผู้กระทำผิดไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ การพิจารณาคดีพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญาของประเทศฝรั่งเศสจึงอยู่ภายใต้ศาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเท่านั้น (only specialized courts)⁶⁶ จึงทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวไม่มีการโอนคดีไปพิจารณาที่ศาลธรรมดา (ordinary criminal courts)

ประเทศฝรั่งเศสมีศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีพิพากษาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญา 2 ประเภท⁶⁷

1) ศาลเยาวชนและครอบครัว (Juvenile Court) หรือศาลแขวง หรือศาลชั้นต้นแล้วแต่กรณี ซึ่งศาลเหล่านี้มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ได้แก่ ความผิดลหุโทษ ความผิดมध्यโทษ หรือความผิดที่มีโทษระดับกลาง⁶⁸ และเป็นศาลที่พิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนอายุระหว่าง 13 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ที่กระทำผิดอาญา

(1) ศาลเยาวชนและครอบครัวมีองค์คณะ ซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลเยาวชนจำนวน 1 คน และผู้พิพากษาสมทบ จำนวน 2 คน

(2) สำหรับผู้พิพากษาจะเป็นผู้พิพากษาด้านเด็กโดยเฉพาะ โดยได้รับการอบรมจากสถาบันพัฒนาตุลาการ (The Grande Instance Tribunal) เป็นส่วนหนึ่งของศาลเยาวชนและครอบครัว

⁶⁶ Juvenile Justice in France.(p. 195). Op.cit. อ้างในอินทชัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 75

⁶⁷ World criminal justice systems: a comparative survey (p.195). Op.cit. อ้างในอินทชัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 75

⁶⁸ ประมวลกฎหมายฝรั่งเศส แบ่งความผิดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความผิดลหุโทษ (Contravention), ความผิดมध्यโทษหรือความผิดที่มีโทษระดับกลาง (Delit) คือโทษจำคุกตั้งแต่สองเดือนถึง 10 ปี และโทษปรับ และความผิดอุกฉกรรจ์ (Crime) คือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกหรือกักขังตั้งแต่ 15 ปี ถึงจำคุกหรือกักขังตลอดชีวิต

ที่จะทำให้ผู้พิพากษาที่จะทำงานเกี่ยวกับคดีกับเด็กและเยาวชนกระทำผิดต้องผ่านการอบรมเพื่อเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านนี้ โดยเฉพาะ ทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวฝรั่งเศสเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ บุคลิกภาพและธรรมชาติของเด็กเป็นอย่างดี⁶⁹

2) ศาลลูกขุนเยาวชน (Juvenile Assize Court) ศาลนี้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีสำหรับเยาวชนที่กระทำผิดอาญาร้ายแรง และอายุผู้กระทำผิดอยู่ในช่วง 16 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี

องค์คณะลูกขุนเยาวชน ซึ่งผู้พิพากษาในศาลที่นั่งพิจารณาจะมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เนื่องจากผู้พิพากษาเหล่านี้เคยทำหน้าที่ในการไต่สวนคดี หรือเคยเป็นผู้พิพากษา ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการออกคำสั่งปล่อยตัวหรือกักขัง ซึ่งผู้พิพากษาที่จะมาเป็นผู้พิพากษาในศาลลูกขุนเยาวชนก็จะต้องมาจากผู้พิพากษาศาลเยาวชนนั่นเอง

ทั้งนี้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลลูกขุนเยาวชนนั้น จำเลยจะเป็นเยาวชน และมีขั้นตอนพิจารณาต่างๆ เช่นเดียวกับการพิจารณาคดีของผู้ใหญ่ แต่อาจจะแตกต่างกันตรงที่องค์คณะของผู้พิพากษาที่จะต้องมีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสนั้น ได้วางหลักว่า⁷⁰ กระบวนการพิจารณาของศาลลูกขุนเยาวชนให้กระทำอย่างเปิดเผย เว้นแต่ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนั้น จะขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนมิได้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ

1.6 การพิจารณาคดีอาญา⁷¹

สำหรับการบังคับใช้กฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำผิดที่อยู่ในกลุ่มของเด็กหรือเยาวชน จะต้องมีการบัญญัติโดยเฉพาะ โดยผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจะถูกควบคุมเป็นการพิเศษ แต่ถ้าเป็นการกระทำที่ร้ายแรงมากๆ จะไม่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษดังเช่นกรณีทั่วไป ซึ่งกำหนดบทลงโทษแต่ละฐานความผิดก็จะมี ความแตกต่างกันไป ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับความสำนึกผิดของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด โดยยึดหลักว่าผู้ที่สำนึกผิดในสิ่งที่ตนกระทำก็ควรได้รับโทษน้อยกว่าผู้ที่ไม่สำนึกผิดในการกระทำผิดนั่นเอง

⁶⁹ World criminal justice systems: a comparative survey (p.195). Op.cit. อังโนโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 75

⁷⁰ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 74

⁷¹ บุญเพราะ แสงเทียน กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน, ม.ป.ป. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2540, หน้า 89

ทั้งนี้คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาจะมีอยู่หลายรูปแบบ อันได้แก่

(1) เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี จะใช้มาตรการอันเป็นการป้องกันการช่วยเหลือ ควบคุม หรือการให้การศึกษา

(2) เด็กที่มีอายุ 10 ปี ถึง 13 ปี จะใช้มาตรการอันเป็นการส่งเสริมด้านการศึกษา

(3) ส่วนมาตรการการกักขังหรือควบคุมตัวและการปล่อยตัวภายใต้การควบคุม ทั้งสองกรณีจะใช้มาตรการการศึกษาควบคู่กันไป โดยพิจารณาตามความเหมาะสมสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดแต่ละราย โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการศึกษาจะช่วยการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ ส่วนกรณีที่มีการกักขังหรือควบคุมตัวจะใช้เฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น และต้องมีการแยกการกักขังออกจากผู้ใหญ่

(4) การใช้มาตรการการไกล่เกลี่ย โดยมีการชดเชยความผิด เพื่อประนีประนอมยอมความกัน อันถือว่าเป็นมาตรการใหม่ที่น่าสนใจกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญา โดยเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาได้ให้การช่วยเหลือหรือกระทำการอันเป็นการทดแทนหรือชดเชยต่อผู้เสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำของตน หรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม หรือการบริการสาธารณะ ทั้งนี้จะได้ประโยชน์ 2 ประการคือ ทำให้เด็กหรือเยาวชนได้สำนึกผิด พร้อมกันนั้นก็ทำให้ผู้เสียหายได้พึงพอใจกับการเยียวยาความเสียหายของฝ่ายเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด

(5) สำหรับมาตรการการจำคุกในกฎหมายฝรั่งเศสได้มีการแก้ไขกฎหมายในปี ค.ศ.2007 มีหลักว่าหากเยาวชนที่มีอายุ 16 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ได้กระทำผิดซ้ำสองหรือมากกว่า⁷² หรือที่กระทำผิดอาญาร้ายแรง หรืออาจจะถูกศาลพิพากษาให้จำคุก โดยไม่อาจนำความเป็นเยาวชนมาอ้างได้⁷³

⁷² Defence for Children International (Geneva), From Legislation to Action? Trend in Juvenile Justice System Across 15 Countries, 2007, Retrieved August 19,2013, อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 78

⁷³ Juvenile Justice in France. Op.cit, อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 78

จากการศึกษากฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ที่บังคับใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด อาญา พบว่า แม้จะไม่มีมาตรการโอนคดีที่มีลักษณะร้ายแรงหรือการกระทำผิดซ้ำสองหรือมากกว่าไป พิจารณาที่ศาลธรรมดา แต่ก็มี ความพยายามที่จะแยกการกระทำในลักษณะที่ร้ายแรงหรือการกระทำ ผิดซ้ำ ออกจากการกระทำผิดโดยทั่วไปเพื่อใช้มาตรการที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้กระทำความผิดดังกล่าว อันแสดงให้เห็นว่ามีการแยกประเภทของความผิด เพื่อให้มีการลงโทษที่แตกต่างกันไป

2. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

2.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา

กฎหมายที่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการบัญญัติขึ้นเพื่อใช้เกี่ยวกับการ พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะคือพระราชบัญญัติศาลคดีเด็ก และเยาวชน ค.ศ.1923 พร้อมได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นการเฉพาะ ต่อมาปี ค.ศ.1935 และปีค.ศ.1953 ได้มีการพัฒนากระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีตลอดจนกระบวนการคุ้มครองประพฤติ หรือกระบวนการอื่นที่ใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาให้ประสิทธิภาพขึ้น สหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนีจึงได้มีตราพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงกฎหมายเดิม ซึ่งปีค.ศ.1953 ได้มีการนำบุคคล ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ยังไม่ถึง 21 ปี เข้ามาอยู่ในความคุ้มครองของศาลคดีเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีชื่อเรียกว่า พระราชบัญญัติศาลคดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1953 (Youth Courts Law) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 1953 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งพระราชบัญญัติศาลคดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1953 มีวัตถุประสงค์ให้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชน กระทำความผิดอาญาซ้ำอีก อันมีกระบวนการที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา

2.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

นิยามความหมายของคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” ตามพระราชบัญญัติศาลคดีเด็ก และเยาวชน ค.ศ.1953 คือ

“เด็ก” (Youth) หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปี

“เยาวชน” (Youth Adult) หมายถึงบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ยังไม่ถึง 21 ปี⁷⁴

⁷⁴ Youth Courts Law, section 1 (2) “Youth” shall mean anyone who, at the time of the act, has reached the age of fourteen but not yet eighteen years; “young adult” shall mean anyone who, at the time of the act, has reached the age of eighteen but not yet twenty-one year.” อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 63

ทั้งนี้บุคคลที่จะอยู่ภายในอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลคดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1953 จะต้องเป็นเด็กและเยาวชนตามความหมายใน คำนิยามในขณะที่ได้กระทำความผิด ดังนั้นศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ยังไม่เกิน 21 ปี โดยไม่ต้องมีการโอนคดีไปยังศาลอื่น และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 10 ได้บัญญัติว่าให้นำบทบัญญัตินี้ใช้บังคับกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติศาลคดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1953⁷⁵

2.3 หลักเกณฑ์การฟ้องคดีอาญา

การฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ แต่ผู้เดียวที่จะมีอำนาจในการฟ้องคดีอาญา⁷⁶

สำหรับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผู้เสียหายจะฟ้องดำเนินคดีอาญาได้เอง เฉพาะบางฐานความผิดที่กฎหมายได้กำหนดให้อำนาจไว้เท่านั้น กระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลคดีเด็กและเยาวชนได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง

1) ช่วงที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็ก ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ยังไม่เกิน 18 ปี ตามพระราชบัญญัติศาลคดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1953 มาตรา 45 ได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการที่จะไม่ลงโทษเด็กก็ได้ โดยที่พนักงานอัยการไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษา โดยเฉพาะคดีที่มีความผิดลักษณะเล็กน้อย และการลงโทษจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และให้ถือว่า มาตรา 45 นี้ เป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลำดับแรกสำหรับเด็กและเยาวชนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่เป็นมาตรการเบี่ยงเบนคดี และการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติว่า หากเด็กที่กระทำความผิดไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ศาลจะต้องแต่งตั้งที่ปรึกษา

⁷⁵ German Criminal Code, section 10 “Special Provisions for juveniles and young adults This law shall apply to offences committed by juveniles and young adults unless the Youth Courts Law provides otherwise.” อังโน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 63

⁷⁶ German Code of Criminal Procedure, section 152 (1) “The public prosecution office shall have the authority to prefer public charges.” อังโน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 64

กฎหมายให้ และการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนจะต้องมีการสืบเสาะข้อเท็จจริง เพื่อให้ทราบถึงสภาพทางร่างกายและจิตใจของเด็กหรือเยาวชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาของศาล

2) ช่วงที่ผู้กระทำผิดเป็นเยาวชน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ยังไม่เกิน 21 ปี เมื่อเยาวชนได้กระทำความผิด ศาลจะนำบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้กับเด็กว่าด้วยเรื่องการกระทำผิดโดยเด็ก และผลที่เด็กต้องได้รับการนำมาตรการแทนการลงโทษมาใช้กับเด็ก และมาตรการในการฟื้นฟูให้เด็กไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก หรือมาตรการอื่นๆ ตลอดจนการลงโทษมาใช้กับเยาวชน โดยอนุโลมได้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าขณะที่กระทำความผิดนั้น ผู้กระทำความผิดยังมีศีลธรรมและพัฒนาการทางสติปัญญาเท่ากับเด็ก หรือสถานการณ์และแรงจูงใจให้เยาวชนกระทำความผิดนั้น มีค่าเท่ากับการกระทำของเด็ก

2.4 การพิพากษาคดีอาญา

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลคดีเด็กและเยาวชนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีดังนี้

2.4.1 ใช้มาตรการการควบคุม เช่น การสั่งให้อยู่ในบริเวณที่กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนไปฝึกอบรมหรือการจ้างงาน การเข้าร่วมฝึกอบรม

2.4.2 ใช้มาตรการทางวินัย เช่น การดำเนินโทษ การวางข้อกำหนดที่เป็นเงื่อนไข

2.4.3 มาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยศาลจะใช้มาตรการการลงโทษจำคุกกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดก็ต่อเมื่อศาลได้เห็นว่า หากไม่มีการลงโทษ เด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีก และการใช้มาตรการควบคุมหรือมาตรการทางวินัยยังไม่เพียงพอ หรือในกรณีที่มีความผิดที่ร้ายแรง

2.4.4 แต่หากผู้กระทำผิดเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล เพื่อบำบัดอาการรักษาทางจิตหรือบำบัดอาการติดยา มาตรการทางวินัยหรือมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนจะถูกงดไป และทำให้การลงโทษไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป

จากการศึกษากฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่บังคับใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา สรุปได้ว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีศาลที่แยกการพิจารณาจากคดีธรรมดาทั่วไป คือ ศาลคดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1953 และมีกฎหมายที่ใช้สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเป็นการเฉพาะ กระบวนการต่างๆ ตลอดจนการพิจารณาคดีก็มีลักษณะเฉพาะ ส่วนการพิพากษาคดีหรือออกคำสั่งจะมีการใช้ดุลพินิจสำหรับเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายแตกต่างกันไป โดยจะเลือกให้มาตรการที่เหมาะสมกับเด็กหรือหรือเยาวชน โดยมุ่งหมายที่จะแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนให้ตรงกับปัญหาที่สุด แต่อย่างไรก็ตามจุดที่สังเกตได้จากกฎหมายสำหรับเด็กหรือเยาวชนของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คือ มีการแยกการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนแยกออกจากกัน มาตรการการลงโทษก็แตกต่างกันไป และจะเห็นได้ว่ากรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเยาวชนที่กระทำความผิด

ที่มีลักษณะร้ายแรง หรือมีแนวโน้มว่าเยาวชนดังกล่าวจะหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ก็จะมีมาตรการการลงโทษถึงจำคุก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการพิจารณาแยกแยะระหว่างการกระทำผิดอาญาทั่วไปกับการกระทำผิดที่มีลักษณะความผิดร้ายแรงและมีโอกาสเป็นไปได้สูงที่เยาวชนจะกลับมากระทำผิดซ้ำอีก โดยมีมาตรการที่รองรับผู้กระทำผิดกลุ่มนี้ไว้ด้วย

3. ประเทศแคนาดา

แต่เดิมประเทศแคนาดาได้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาชื่อว่า Juvenile Delinquents Act และ Young Offenders Act (YOA) ต่อมาปี ค.ศ.2003 ประเทศแคนาดาได้มีการปฏิรูปกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาชื่อ Youth Criminal Justice Act (YCJA)⁷⁷ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ.2003 จนถึงปัจจุบัน

3.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา⁷⁸

3.1.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา มีจุดมุ่งหมายในการคุ้มครองสาธารณชน โดยมาตรการที่ใช้กับเยาวชนจะต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำความผิดและระดับความรับผิดชอบของเยาวชน อีกทั้งยังได้มีการส่งเสริมให้เยาวชนผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เพื่อให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างเป็นปกติ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันอาชญากรรม โดยการส่งเข้าร่วมในโปรแกรมหรือหน่วยงานบริการในชุมชน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เป็นมูลเหตุในการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน

3.1.2 มาตรการที่จะใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิดต่อกฎหมายควรจะสนับสนุนในประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งสนับสนุนให้มีการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับฝ่ายผู้เสียหายหรือชุมชนอันเป็นสถานที่ส่วนรวม โดยให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความต้องการตลอดจนการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมของผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ในการแก้ไข

⁷⁷ Last amended on February, 28, 2013, อังใน โอนัทย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 78

⁷⁸ อัญชลี เทพอารักษ์กุล, ศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชน ในชั้นพนักงานและชั้นศาลตามกฎหมายไทยและแคนาดา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556, หน้า 69-71

บำบัดฟื้นฟูเพื่อให้เยาวชนที่กระทำผิดได้กลับคืนสู่สังคม และให้ความเคารพในความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรม เพศ และภาษา ตลอดจนจนถึงความต้องการของเยาวชนพื้นเมืองที่มีความต้องการเป็นพิเศษ

3.1.3 ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กเยาวชนจะต้องแยกออกจากระบบการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจะส่งเสริมแนวทางในการคุ้มครองเยาวชน โดยให้มีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และการนำเยาวชนที่กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม เพื่อให้แน่ใจได้ว่าเยาวชนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ถูกต้องตามสิทธิของเยาวชน และได้รับความคุ้มครองตามสิทธิความเป็นส่วนตัว

3.1.4 มีการดำเนินการกับเยาวชนตามกฎหมายเป็นพิเศษ กล่าวคือ เยาวชนมีสิทธิและเสรีภาพในการใช้สิทธิของตนเอง เช่น สิทธิในการรับฟังและมีส่วนร่วมในกระบวนการที่นำไปสู่การตัดสินใจที่เกี่ยวกับเยาวชน

กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญามีหลักว่า ผู้เสียหายควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเห็นอกเห็นใจ ใช้วิธีการที่ละมุนละม่อม เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิความเป็นส่วนตัว ผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีและมีส่วนร่วม ผู้เสียหายจะได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากความไม่สะดวกที่เป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมกับระบบความยุติธรรม ตลอดจนผู้ปกครองก็ควรได้รับทราบถึงมาตรการหรือกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเยาวชน และให้ความช่วยเหลือเยาวชนในการจัดการกับพฤติกรรมที่กระทำผิดกฎหมาย

3.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน⁷⁹

กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนไว้เป็นการเฉพาะ โดยตรง แต่ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศแคนาดา ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนโดยถือเกณฑ์อายุขณะกระทำความผิดคือ อายุตั้งแต่สิบสองปีขึ้นไป โดยได้นิยามความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้

⁷⁹ Canada Criminal Code, section 13 “No person shall be convicted of an offence in respect of an act or omission on his part while that person was under the age of twelve years”. และ Youth Criminal Justice Act section 2 (1) “child” mean a person who is or, in the absence of evidence to the contrary, appears to be less than twelve years old”. “young person” mean a person who is or, in the absence of evidence to the contrary, appears to be twelve years old or older, but less than eighteen years old and, if the context requires, includes any person who is charged under this Act with having committed an offence while he or she was a young person or who is found guilty of an offence under this Act.” อังโน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 81

“เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี

“เยาวชน” หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปี ขึ้นไป แต่ไม่ถึง 18 ปี และให้หมายความรวมถึง บุคคลที่ถูกฟ้องร้องภายใต้กฎหมายฉบับนี้ว่า กระทำความผิดในขณะที่เป็นเยาวชน หรือพบว่ากระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ดังนั้น บุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายฉบับนี้ คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี

จากคำนิยามพบว่า หลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนในประเทศแคนาดา คือ อายุของผู้กระทำความผิด โดยถือเอาอายุขณะกระทำความผิดเป็นเกณฑ์สำคัญ

3.3 หลักเกณฑ์การฟ้องคดี

ด้วยกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา ได้จำกัดอำนาจผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด อำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลจึงเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการเท่านั้น เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด⁸⁰

3.4 กระบวนการพิจารณาคดีอาญา

ทั้งนี้แม้ว่าวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ได้ศึกษามาแล้วนั้น ได้กำหนดให้รัฐใช้มาตรการที่จะสนับสนุนในประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งสนับสนุนให้มีการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับฝ่ายผู้เสียหายหรือชุมชนอันเป็นสถานที่ส่วนรวม โดยให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความต้องการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมของผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเพื่อให้เยาวชนที่กระทำความผิดได้กลับคืนสู่สังคม และให้ความเคารพในความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรม เพศ และภาษา ตลอดจนถึงความต้องการของเยาวชนพื้นเมืองที่มีความต้องการเป็นพิเศษ ทำให้ความเป็นมาหรือนำไปสู่มาตรการเบี่ยงเบนคดีออกจากศาลมากมาย อาทิเช่น การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ ให้มีการลดการใช้กระบวนการทางศาล

⁸⁰ Youth Criminal Justice Act, section 24 W “No prosecutions may be conducted by a prosecutor other than the Attorney General without the consent of the Attorney General.” อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 82

นอกจากศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศแคนาดา จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีสำหรับเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง 18 ปี⁸¹ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาแล้ว ศาลเยาวชนและครอบครัวยังมีอำนาจพิจารณาคดีและพิพากษาลงโทษทางอาญาแก่บุคคลที่มีอายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ได้กระทำความผิดอาญาในขณะที่อายุยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ด้วย โดยประเทศแคนาดามีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา 2 รูปแบบ

1) การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในกรณีที่เยาวชนกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทั่วไป และจะต้องมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนสำหรับเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปี หรือเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปี ที่ได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Violent Offence) โดยศาลได้พิจารณาคดีและพิพากษาว่ากระทำความผิดจริง ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยใช้วิธีการแทนการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ศาลจะไม่มีอำนาจลงโทษทางอาญาแก่เยาวชน

2) การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในกรณีที่เยาวชนกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่ Youth Criminal Justice Act (YCJA) ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Violent Offence) โดยกฎหมายอาญาดังกล่าวได้มีการกำหนดว่าหรือนิยามไว้ว่า มาตราใดบ้างที่ถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง (Serious Violent Offence) ซึ่งเยาวชนที่กระทำความผิด อาจถูกศาลพิพากษาลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) ได้

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแม้จะมีการกระทำความผิดที่ร้ายแรงก็ตาม เยาวชนผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะได้รับการพิจารณาและพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวเท่านั้น ซึ่งเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาของประเทศแคนาดาจะไม่ต้องมีการโอนคดีเยาวชนไปพิจารณา ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแบบธรรมดา แต่อย่างไรก็ตาม Youth Criminal Justice Act (YCJA) ได้นิยามความหมายของความผิดนอกเหนือจากการกระทำความผิดอาญาทั่วไปไว้ 2 ประเภท

---

⁸¹ Youth Criminal Justice Act, section 2 (1) “young person” mean a person who is or, in the absence of evidence to the contrary, appears to be twelve years old or older, but less than eighteen years old and, if the context requires, includes any person who is charged under this Act with having committed an offence while he or she was a young person or who is found guilty of an offence under this Act.” อังใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 82

1) Serious Offence⁸² หมายถึง คดีที่เป็นความผิดภายใต้กฎหมายรัฐสภา ซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุด คือ 5 ปี

2) Serious Violent Offence หมายถึง การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังต่อไปนี้⁸³

(1) มาตรา 231 หรือ มาตรา 235 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อน หรือความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

(2) มาตรา 239 ความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น

(3) มาตรา 232, มาตรา 234 หรือ มาตรา 236 ความผิดฐานมิได้มีเจตนาฆ่าแต่ทำร้ายร่างกายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย

(4) มาตรา 273 ความผิดฐานข่มขืนผู้อื่น จนผู้ถูกข่มขืนได้รับอันตรายสาหัส

หากเยาวชนได้กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น Youth Criminal Justice Act (YCJA) ถือว่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรง (Serious Violent Offence) และหากศาลได้พิจารณาจากพฤติการณ์ที่ฟังแล้วว่าเป็นความผิดจริงตามที่เยาวชนได้ถูกกล่าวหา ทั้งเห็นว่าหากลงโทษโดยใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแล้วจะไม่เพียงพอหรือไม่สามารถแก้ไข บำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอาญาได้ ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษทางอาญา (Adult Sentence)⁸⁴ และเมื่อกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีโดยการลงโทษทางอาญา เสร็จสิ้นแล้ว ศาลมีทางเลือกในการพิพากษาคดี 2 ประการ

⁸² The John Howard Society of Alberta a. (2012). Youth Criminal Justice Act-Handbook. Retrieved July 18, 2013, อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 83

⁸³ Youth Criminal Justice Act, section 2 (1) “Serious Violent Offence” mean an offence under one of the following provisions of the Criminal Code: อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 83

⁸⁴ Youth Criminal Justice Act, section 2(1) “Adult Sentence” in the case of a young person who is found guilty of an offence, means any sentence that could be imposed on an adult who has been convicted of the same offence. อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 84

ประการแรก หากศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า เยาวชนกระทำความผิดจริง แต่ยังไม่สมควร คุกกลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งสำหรับเยาวชนที่กระทำความผิด โดยให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน⁸⁵

ประการที่สอง หากศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าเยาวชนได้กระทำความผิดจริง และมีความ จำเป็นต้องได้รับการลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) จึงจะสามารถแก้ไข บำบัด พื้นฟูผู้กระทำความผิดได้ ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษอาญา (Adult Sentence) แก่ผู้กระทำความผิด⁸⁶

ทั้งนี้การที่ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) ต่อเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญาอย่างร้ายแรง ได้ก็ต่อเมื่อข้อสันนิษฐานที่ว่า การกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย ความรู้ผิดชอบย่อหย่อนหรือการกระทำที่ถูกดำเนินได้นั้น ถูกพิสูจน์หักล้างได้เท่านั้น เนื่องจากการ พิพากษาลงโทษทางอาญาจะอยู่ภายใต้หลักการ⁸⁷ ที่ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเยาวชนนั้น แยกเด็ดขาดออกจากกระบวนการทางอาญาของผู้ใหญ่ และการลงโทษทางอาญาต้องได้สัดส่วนกับการกระทำผิด โดยพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของการลงโทษทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนว่าเป็นการค้นหาสาเหตุของการกระทำความผิด

---

⁸⁵ Youth Criminal Justice Act, section 73 (2) “When the youth justice court makes an order under subsection 72 (1.1) in respect of a young person, the court shall, on a finding of guilt, impose a youth sentence on the young person.” อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 88

⁸⁶ Youth Criminal Justice Act, section 73 (1) “When the youth justice court makes an order under subsection 72 (1) in respect of a young person, the court shall, on a finding of guilt, impose an Adult Sentence on the young.” อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 89

⁸⁷ Youth Criminal Justice Act, section 72(1) “The youth justice court shall order that an Adult Sentence be imposed if it is satisfied that

(a) The presumption of diminished moral blameworthiness or culpability of the young person is rebutted; and

(b) a youth sentence imposed in accordance with the purpose and principles set out in subparagraph 3(1)(b)(ii) and section 38 would not be of sufficient length to hold the young person accountable for his or her offending behavior.”

อ้างใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 89

เพื่อทำการแก้ไข ปรับปรุง บำบัดฟื้นฟู และส่งเด็กหรือเยาวชนกลับคืนสู่สังคม โดยเด็กและเยาวชนสามารถดำรงชีวิตอยู่สังคมร่วมกับผู้อื่นด้วยความปลอดภัยและเป็นปกติสุข

ซึ่งหลักการสำคัญของคำพิพากษาลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) มีดังต่อไปนี้

1) คำพิพากษาลงโทษทางอาญาจะต้องไม่กำหนดโทษอาญาให้เกินไปกว่า คำพิพากษาลงโทษอาญาที่กำหนดสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในความผิดเดียวกัน

2) ในคดีที่มีพฤติการณ์คล้ายคลึงกัน ต้องได้รับการลงโทษอย่างเดียวกัน

3) คำพิพากษาลงโทษต้องกระทำให้ได้สัดส่วนกับการกระทำ โดยพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำของเยาวชน

4) มาตรการลงโทษนอกเหนือจากการกักขังภายในเรือนจำ จะต้องมีความเหมาะสมกับระดับความรู้สึกผิดชอบในการกระทำของเยาวชน

(1) อย่างน้อยความเคร่งครัดในคำพิพากษาลงโทษนั้น ต้องบรรลุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการลงโทษ ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงอย่างที่ยังคงอยู่ไว้สำหรับเพื่อลงโทษผู้ใหญ่

(2) คำพิพากษาต้องมีแนวโน้มในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ให้เยาวชนสามารถกลับตัวและกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติเช่นเดิม

(3) คำพิพากษาสามารถทำให้เยาวชนที่กระทำความผิดได้รู้สำนึกตระหนักถึงอันตรายและความรุนแรงของตน ต่อผู้เสียหายและชุมชนของตน

หลักการลงโทษทั้งหมดนี้โดยสรุปแล้วต้องสามารถทำให้เยาวชนกลับตัวกลับใจเป็นคนดีได้ และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และในขณะเดียวกันมาตรการดังกล่าวยังสามารถยับยั้งป้องกัน มิให้เยาวชนที่คิดจะกระทำความผิดได้กลับใจไม่กระทำความผิด โดยรู้สึกเกรงกลัวต่อมาตรการหรือโทษทัณฑ์ที่จะได้รับนั่นเอง

การพิพากษาลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) แก่เยาวชนนั้น ศาลจะต้องคำนึงองค์ประกอบในหลายๆ ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำที่เจตนาหรือความเสียหายที่อาจเกิดจากความคาดหมายได้

2) การเยียวยา ชดใช้หรือบรรเทาผลร้ายแก่ผู้เสียหาย

3) การมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของเยาวชนผู้นั้น

4) ความประพฤติและประวัติการกระทำความผิดของเยาวชน

5) ระยะเวลาที่เยาวชนได้ถูกควบคุมตัว

6) พฤติการณ์ที่แสดงถึงความร้ายแรงแห่งคดี หรือเหตุบรรเทาโทษ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเยาวชน หรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือหลักการของการลงโทษทางอาญา (Adult Sentence)

สำหรับโทษที่จะลงตามคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) ต่อเยาวชนนั้นเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา⁸⁸ ไม่ใช่โทษตาม Youth Criminal Justice Act และมีเยาวชนจำนวนมากที่ต้องคำพิพากษาลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) นั้น ถูกลงโทษแบบเดียวกันกับการกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ สำหรับเยาวชนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นมีบทบัญญัติเรื่องมาตรการการพักโทษ ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

1) ถ้าเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 14-15 ปี ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) สำหรับโทษทางอาญาระดับ first degree murder หรือจำคุกตลอดชีวิต จะได้รับมาตรการการพักโทษ หลังจากที่ต้องโทษจำคุกมาแล้ว 5-7 ปี

2) ถ้าเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 16-17 ปี ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) สำหรับโทษทางอาญาระดับ first degree murder หรือจำคุกตลอดชีวิต จะได้รับมาตรการการพักโทษ หลังจากที่ต้องโทษจำคุกมาแล้ว 10 ปี

3) ถ้าเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 16-17 ปี ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทางอาญา (Adult Sentence) สำหรับโทษอาญาระดับ second degree murder หรือจำคุกตลอดชีวิต จะได้รับมาตรการการพักโทษ หลังจากที่ต้องโทษจำคุกมาแล้ว 7 ปี

จากการศึกษามาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดาแล้ว พบว่าประเทศแคนาดาได้พยายามแยกการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงออกมาจากการกระทำความผิดในฐานความผิดธรรมดา โดยมีมาตรการลงโทษที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนว่าความผิดประเภทใดที่มีความรุนแรงอันไม่อาจใช้มาตรการแบบ แก้วใจ บำบัด ฟันฟูธรรมดาได้

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าทั้งประเทศฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศแคนาดา ต่างก็มีกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่แยกออกมาจากศาลธรรมดา และมีการบัญญัติกฎหมายที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนบังคับใช้โดยเฉพาะ ตลอดจนการลงโทษก็มีความแตกต่างกันไป แต่โดยรวมแล้วทั้งสามประเทศได้มีการให้ความสำคัญในการ

⁸⁸ Youth Criminal Justice Act-Handbook.p.44. Op.cit. อังโน อโนทัย ศรีดาวเรือง, “การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 90

กระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะรุนแรงหรือการกระทำความผิดซ้ำ โดยมีมาตรการแยกออกมาจากกระบวนการหรือมาตรการที่ใช้กับคดีปกติทั่วไป และจากการศึกษาพบว่าทั้งสามประเทศ ไม่มีการโอนคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำหรือความผิดในลักษณะร้ายแรงไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา แม้ประเทศฝรั่งเศสจะมีมาตรการเกี่ยวกับคดีที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงให้ถูกส่งไปดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลลูกขุนเยาวชน ซึ่งศาลดังกล่าวมีกระบวนการพิจารณาแบบศาลธรรมดา แต่อย่างไรก็ตามศาลลูกขุนเยาวชนก็ยังมียกเว้นผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีความรู้ความเข้าใจในบุคลิกภาพและธรรมชาติของเด็กเป็นอย่างดี โดยผู้พิพากษาเหล่านี้จะมาทำหน้าที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีที่เยาวชนกระทำความผิดร้ายแรง จึงยังถือไม่ได้ว่าประเทศฝรั่งเศสมีการ โอนคดีที่เยาวชนกระทำความผิดร้ายแรงไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

ทั้งนี้แม้ประเทศไทยจะไม่ได้มีการ โอนคดีที่เยาวชนกระทำความผิดร้ายแรงไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาเช่นเดียวกับประเทศอื่น แต่ประเทศไทยได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนว่าความผิดลักษณะใดที่เป็นความผิดอาญาร้ายแรง ซึ่งให้อำนาจศาลมีคำพิพากษาลงโทษทางอาญา แก่ผู้กระทำความผิด โดยมีพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าหากใช้มาตรการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูแบบธรรมดากับเยาวชนกลุ่มนี้อาจไม่เป็นการเพียงพอ และเยาวชนไม่อาจกลับตัวและกลับมาชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ดังเช่นวัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา จากการศึกษาจึงได้พบว่าประเทศไทยพยายามจะแยกเยาวชนกลุ่มที่มีการกระทำความผิดที่ร้ายแรงออกมา เพื่อใช้มาตรการที่เหมาะสม และไม่ปฏิบัติกับเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงเฉกเช่นเดียวกับเยาวชนที่กระทำความผิดในลักษณะความผิดธรรมดา

4. ประเทศไทย

4.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา⁸⁹

ก่อนจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลในสมัยนั้นได้ส่งคณะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จากกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงมหาดไทยไปดูกิจการงานศาลคดีเด็กและเยาวชนในทวีปยุโรป ภายหลังจากกลับมาคณะเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้เข้ารายงานผลการดูงาน ตลอดจนได้มีการเสนอให้รัฐบาลจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในประเทศไทย แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 โครงการจัดตั้งศาล

⁸⁹ สุพจน์ สุโรจน์, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน”, ใน *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพยานชั้นสูง*, หน่วยที่ 9, นทพบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2559, หน้า 6

และเยาวชนก็ต้องระงับไป ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง รัฐบาลขณะนั้นได้ส่งคณะผู้พิพากษาไปดูงานกิจการศาลเด็กและเยาวชนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อกลับจากประเทศสหรัฐอเมริกา คณะผู้พิพากษาได้ทำโครงการเสนอรัฐบาล โดยผ่านกระทรวงยุติธรรม ให้จัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนขึ้นในประเทศไทย เช่นเดียวกับอารยประเทศอื่นๆ รัฐบาลมีความเห็นชอบด้วย และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติคดีเด็ก และเยาวชน พ.ศ.2494 ต่อมาเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2495 ได้มีการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนกลาง และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางขึ้นเป็นแห่งแรกกรุงเทพมหานคร โดยได้นำกฎหมายของประเทศต่างๆ ทั้งในยุโรปและอเมริกาเหนือมาประยุกต์ใช้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2506 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายทั้งสองฉบับ และในปี พ.ศ.2534 ได้มีการแก้ไขและเปลี่ยนชื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ต่อมาพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก 2 ครั้ง ในปี พ.ศ.2543 และปี พ.ศ.2548 ตามลำดับ ในปัจจุบันได้มีการตรากฎหมายศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ขึ้นใหม่และมีผลบังคับใช้ใน 180 วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา⁹⁰

ปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาจแบ่งเป็น 2 ปรัชญา⁹¹ ดังนี้

1) ปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ

- (1) มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิด ไม่ว่าจะเป็เด็กหรือผู้ใหญ่
- (2) มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันหรือยับยั้งอาชญากรรม
- (3) เพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด

ปรัชญามุ่งต่อการลงโทษนี้นิยมใช้กันมากในสังคมที่พวกอนุรักษนิยมมีอำนาจ ไม่ว่าจะเป็เพื่อแก้แค้นทดแทน หรือป้องกันอาชญากรรม หรือเพื่อแก้ไขปรับปรุง ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะถูกจับมาดำเนินคดีเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด

2) ปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟู ปรัชญานี้มุ่งต่อการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากกว่าลงโทษ ในสังคมที่พวกเสรีนิยมมีอำนาจจะเน้นการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดด้วยการแก้ไขฟื้นฟูและช่วยเหลือมากกว่าการจะมุ่ง

⁹⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 72 ก 22 พฤศจิกายน 2553, หน้า 22

⁹¹ สุพจน์ สุโรจน์, “แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด” การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2540, หน้า 1-31

ลงโทษ โดยเห็นว่าเด็กและเยาวชนยังเป็นไม้อ่อนดัดง่าย และพอที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตนเป็นพลเมืองดีได้ ซึ่งปัจจุบันปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนก็ยังใช้กันอยู่มากในประเทศไทย และนานอารยประเทศ

4.2 เจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของ ประเทศไทย

ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรได้รับการฝึกอบรม สั่งสอนและสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นคนดี ยิ่งกว่าที่จะลงโทษ และการพิจารณาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกาย และสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งมีความแตกต่างกันเป็นรายๆ ไป การลงโทษหรือการเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน⁹²

เจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนในประเทศไทยอาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วนด้วยกัน

ส่วนที่หนึ่ง กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการทำให้เด็กหรือเยาวชนกลับตนเป็นคนดียิ่งกว่าการลงโทษ

ส่วนที่สอง มาตรการที่จะใช้กับเด็กและเยาวชนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เพื่อให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ดังกล่าว กฎหมายจึงได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่จะทำหน้าที่สืบเสาะพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ อาชีพ และฐานะของเด็ก ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและข้อมูลของบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาล⁹³

4.3 การฟ้องคดี

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 101 บัญญัติว่า⁹⁴ “ในท้องที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดดำเนินการแล้วให้อัยการสูงสุดแต่งตั้งพนักงานอัยการหนึ่งหรือหลายคนตามความจำเป็นเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดและจะต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว” จากบทบัญญัติดังกล่าวผู้ที่มีอำนาจในการฟ้องคดีที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

⁹² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 119

⁹³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 39 (1)

⁹⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

คือ พนักงานอัยการ นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ

4.4 การพิจารณาคดีอาญา

องค์คณะพิจารณาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 คน และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 คน ซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรีเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี และกฎหมายให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน โดยให้เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้ได้มีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี ได้รับการแก้ไขฟื้นฟู อบรม สั่งสอนและได้รับการสงเคราะห์มากกว่า การลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 119 ซึ่งบัญญัติว่า⁹⁵ ในการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิพากษาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะสภาพร่างกาย และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคนๆ ไป และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน”

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 119 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ใช้ปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเป็นการแก้ไขเด็กหรือเยาวชนเฉพาะราย โดยพิจารณาจาก สุขภาพ บุคลิกลักษณะ สภาพแห่งจิต สภาพแวดล้อม และสภาพครอบครัว และกรณีที่มีรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รายงานดังกล่าวจะเป็นข้อมูลที่ดีในการใช้ประกอบการพิจารณาของศาล เนื่องจากในรายงานจะมีประวัติและข้อมูลทุกด้านของเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ตลอดจนมีความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อันเป็นการเสนอแนะวิธีหรือมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่เหมาะสม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งไปในทางเดียวกับข้อเสนอแนะหรือความเห็นนั้นๆ เนื่องจากหน่วยงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีความใกล้ชิดและได้อยู่กับเด็กและเยาวชนมากที่สุดนั่นเอง

⁹⁵ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

บทบัญญัติมาตรา 132 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา หรือบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่น หรือบุคคลใด หรือองค์กรด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้

วรรคสอง ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรใช้วิธีตามวรรคหนึ่ง ศาลจะส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ดูแลชั่วคราวหรือจะให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

บทบัญญัติมาตรา 133 บัญญัติว่า เมื่อจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 132 แล้ว ให้ศาลสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย เว้นแต่คำสั่งเกี่ยวกับของกลาง และให้ถือว่าสิทธินำคดีมาอาญาฟ้องเป็นอันระงับ

จากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นมาตรการหรือกระบวนการก่อนศาลพิพากษา โดยศาลเลือกที่จะให้เยาวชนได้เข้ารับการบำบัด ฟื้นฟู แก้ไข ตามแบบของกิจกรรมที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งมีทั้งแบบควบคุมตัวและไม่ควบคุมตัว วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กหรือเยาวชนได้มีโอกาสในการปรับปรุงแก้ไขตนเอง ซึ่งหากศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าเยาวชนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ครบ ศาลก็จะมีคำสั่งยุติคดี โดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับความผิดของเด็กหรือเยาวชนอีก

แต่จะต่างกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในมาตรา 86 ซึ่งบัญญัติว่า ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกผิดที่ได้กระทำก่อนฟ้องคดี เมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทน

องค์กรซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทาทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้ปรับปรุงตนเอง โดยเข้าร่วมแผนบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเป็นมาตรการก่อนจะไปถึงชั้นศาล และหากว่าเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามแผนอย่างครบถ้วนแล้ว เด็กหรือเยาวชนจะไม่ต้องถูกฟ้องคดีต่อศาล อันเป็นการหลีกเลี่ยงการเข้าสู่กระบวนการของศาล แต่จะเข้าสู่มาตรานี้ได้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดต้องอยู่ในหลักเกณฑ์อย่างครบถ้วนดังที่กล่าวมาแล้วในมาตรา 86

นอกจากนี้ศาลยังอาจใช้มาตรการต่างๆ กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาดังต่อไปนี้

1) ใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

2) เปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมประพฤติ โดยกำหนดเงื่อนไขข้อเดียวหรือหลายข้อ และศาลจะกำหนดเวลาไว้ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขด้วยก็ได้ แต่จะต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์

3) ศาลมีอำนาจส่งเด็กหรือเยาวชนไปจำคุกในเรือนจำตามเวลาที่ศาลกำหนด หลังจากฝึกอบรมจนอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ โดยระบุไว้ในคำพิพากษา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนอาจแบ่งออกได้เป็น 2 มาตรการใหญ่ คือ

1) วิธีการไม่จำกัดอิสรภาพ ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้ผู้ปกครองดูแล และวางข้อกำหนดผู้ปกครองไว้ด้วย การคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชน และการมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้บุคคลหรือองค์กรดูแลอบรมสั่งสอน

2) วิธีการจำกัดอิสรภาพ ได้แก่ การส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปโรงเรียนหรือศูนย์ฝึกและอบรมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุเกินกว่า 24 ปีบริบูรณ์

บทที่ 4

การวิเคราะห์แนวทางการพิจารณาพิพากษาคดีกรณีเด็กหรือเยาวชน ที่กระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรงและหลักการโอนคดี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการดำเนินคดีแก่เยาวชนที่กระทำความผิดอาญาซ้ำของประเทศไทย จะพบว่าแนวทางการปฏิบัติต่อเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำยังขาดกฎหมายและกระบวนการพิจารณาที่ชัดเจน อีกทั้งยังมิได้มีการแยกเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำออกจากกระบวนการดำเนินคดีกับเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำกับเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรกได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในลักษณะที่เท่าเทียมกัน และหากว่าเยาวชนทั้งสองกลุ่มได้เข้ามาสู่กระบวนการเดียวกัน เช่น เข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อจะทำการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ก็จะทำให้เยาวชน ทั้งสองกลุ่มได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ถ่ายทอดความรู้ความสามารถในการกระทำผิดให้แก่กันอันนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้

อีกทั้งสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบโจทย์ได้ว่ากระบวนการที่บังคับใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาในลักษณะที่กระทำซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ สังเกตได้จากปริมาณการกระทำความผิดที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ความรุนแรง พฤติการณ์คดีที่มีความซับซ้อน ที่ผ่านมาเป็นกฎหมายมุ่งแต่คุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนมากเกินไปแล้ว ด้วยบทกฎหมายที่มีอยู่นั้นก็ยังไม่มีความชัดเจนแน่นอนเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาคดีการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนได้ และนอกจากนี้ยังขาดกฎหมายกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่จะเข้าติดตามดูแลพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตั้งแต่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจนถึงหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือได้รับโอกาสคืนสู่สังคม

จากข้อมูลที่ได้จึงต้องมีการคิดพิจารณาหามาตรการทางกฎหมายให้พัฒนาก้าวหน้ากว่าเดิม กล่าวคือ ต้องมีลักษณะชัดเจน ครอบคลุม เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สามารถบังคับใช้ได้ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งการให้โอกาสเยาวชนได้กลับตนเป็นคนดีเป็นสิ่งที่สมควรทำอย่างยิ่ง แต่ก็ต้องมองปัญหาตามสภาพความเป็นจริงว่า เยาวชนก็มีหลายประเภท หลายกลุ่ม กลุ่มที่ต้องการรับโอกาสก็ควรจัดให้มีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูตามความเหมาะสม และเป็นที่คาดหวังว่าเยาวชนเหล่านั้นจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปได้ แต่สำหรับกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยขาดจิตสำนึกที่ดี ไม่ต้องการ โอกาสจากสังคม แต่มุ่งที่จะพัฒนา

พฤติกรรมของตนไปในทางที่เลวร้าย โดยสร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นในสังคมกลุ่มใหญ่ ผู้คนใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างหวาดกลัว และไม่มีใครสามารถทำอะไรได้ เพียงเพราะเขาชนกระทำความผิดแล้วได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย อย่างนี้จะไม่เป็นธรรมสำหรับบุคคลที่ไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น เมื่อมนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมก็ต้องมีกฎระเบียบที่ใช้ปฏิบัติร่วมกัน หากกฎหมาย กฎระเบียบแนวทางที่ปฏิบัติอยู่มีความล้าหลังหรือไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันก็ควรมีการแก้ไข โดยพิจารณาจากข้อมูลให้ครบรอบด้าน เพื่อมุ่งหวังจะให้สังคมมีความน่าอยู่มากขึ้นกว่าเดิม

เมื่อมีการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนเพิ่มมากขึ้นตามข้อมูลที่ได้ก็แสดงว่ากฎหมายที่นำมาใช้บังคับแก่เยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เป็นกฎหมายที่ยังไม่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ เพราะบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ มีลักษณะเป็นการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชนมากกว่าที่จะมุ่งที่จะลงโทษเยาวชนที่กระทำความผิด และนอกจากกฎหมายจะไม่ช่วยแก้ปัญหาแล้วยังมีส่วนเอื้อให้เยาวชนอาศัยช่องว่างทางกฎหมายมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องมีการทบทวนหามาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำให้มีประสิทธิภาพกว่าเดิม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนของต่างประเทศก็พบว่า ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส และประเทศแคนาดา มีการพิจารณาพิพากษาคดีสำหรับเยาวชนที่ไม่แตกต่างจากประเทศไทยนัก แต่ประเทศเหล่านี้จะไม่มีมาตรการที่จะนำคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา แม้ว่าเยาวชนจะกระทำความผิดร้ายแรงหรือมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำก็ตาม แต่ประเทศเหล่านี้ก็มีมาตรการอย่างอื่นที่จะลงโทษเยาวชนกลุ่มนี้ โดยจะเป็นการลงโทษในลักษณะการจำคุก ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง ได้เปิดช่องให้อำนาจศาลในการสั่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้บัญญัติเพื่อบังคับใช้ทุกกรณี แต่จะต้องมีหลักเกณฑ์บางประการที่จะสามารถโอนคดีได้ จึงเป็นโอกาสอันดีขณะนี้ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาในเรื่องเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ โดยมีพฤติการณ์คดีที่ร้ายแรงอันเป็นภัยต่อสังคม หากจะนำหลักเกณฑ์ในเรื่องของการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนมาเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ก็จะเป็นการแก้ปัญหาเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาให้ลดน้อยลงได้

ทั้งนี้เห็นว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง เรื่องการโอนคดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวไปยังพิจารณาคดีศาลธรรมดา เป็นหลักกฎหมายที่น่าสนใจที่จะ

นำมาเป็นมาตรการในการแก้ปัญหาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำหรือกระทำผิดอาญาร้ายแรง เนื่องจากเป็นการใช้มาตรการที่แตกต่างจากกระบวนการที่เพียงแต่แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก หรือเยาวชนทั่วไป ดังที่ศึกษามาแล้วพบว่าประเทศไทยมีศาลพิเศษที่ใช้พิจารณาคดีสำหรับเด็ก และเยาวชนแยกจากศาลผู้ใหญ่ คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว และมีกฎหมายเฉพาะที่จะใช้พิจารณา สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาเป็นกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ตลอดจนกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนก็มีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าในความเป็นจริงแล้ว หลักเรื่องการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จะไม่ได้นำมาใช้บังคับบ่อยนักหรือแทบ จะไม่ได้ใช้เลย แต่ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วก็บัญญัติกฎหมายมาตรานี้เพื่อให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้ใช้แก้ไขปัญหา ก่อนหน้านี้การกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนอาจจะไม่มีความรุนแรง หรือปริมาณคดีการกระทำผิดซ้ำไม่ได้มากดังเช่นปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หากจะต้องนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็สามารถทำได้ เนื่องจากกฎหมายได้ บัญญัติไว้แล้ว แต่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายบ้าง นั่นก็คือพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง บัญญัติหลักเกณฑ์ ในการโอนคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวไปพิจารณาคดีที่ศาลธรรมดายังเป็นหลักเกณฑ์ อย่างกว้างและขาดความชัดเจน ประกอบกับจากการศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ก็ยังไม่พบว่ามาตราใดมีบทบัญญัติหรือมาตรการ ที่จะบังคับใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำหลายครั้ง หลายคดีด้วยลักษณะความผิดที่ร้ายแรง จึงเป็นช่องทางกฎหมายที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง โดยการนำหลักเกณฑ์เรื่องการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน เข้ามาเพิ่มเติมเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่ศาลจะพิจารณาใช้ดุลพินิจในการ โอนคดีที่อยู่ในอำนาจของศาล เยาวชนและครอบครัว ไปพิจารณาคดียังศาลธรรมดานั่นเอง

1. สภาพปัญหาอันเกิดจากการกระทำผิดซ้ำและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การกระทำผิดเพิ่มเติมขึ้นอีก หลังจากที่ถูกลงโทษและถูกปล่อยตัวแล้ว และอาจจะพัฒนาตัวเองให้เป็นอาชญากรรมคดีนิสัยได้ เนื่องจากเมื่อได้ผ่านกระบวนการลงโทษมาแล้วแต่หาได้เข็ดหลาบหรือเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษไม่ โดยเฉพาะผู้ที่เป็เด็กและเยาวชน มีโอกาสที่กระทำผิดซ้ำได้ง่าย เนื่องจากเมื่อเข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วไม่สามารถแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองได้ก็จะหวนกลับไปใช้ชีวิตแบบเดิม เนื่องจากช่วงอายุของเด็กและเยาวชนเป็นช่วงที่ขาดวุฒิภาวะ ขาดความยับยั้งชั่งใจ เมื่อมีสิ่งอื่นเข้ามากระตุ้น โดยเฉพาะเรื่องการคบหาสมาคมกับบุคคลทั่วไป อาจมีแรงจูงใจให้กระทำผิดซ้ำได้ ตามที่ “ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง” ได้กล่าวไว้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หากเป็นไปในแนวทางที่ดีก็จะดี แต่หากได้ซึมซับเอาแนวคิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือความเชื่อเกี่ยวกับการละเมิดต่อกฎหมายมา ก็จะส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนตัดสินใจกระทำผิดซ้ำได้ง่าย

สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ หากจะนำทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมาใช้ จะมีความเหมาะสมกว่าการลงโทษตามทฤษฎีเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง มีแนวความคิดพื้นฐานว่า การกระทำใดๆ เกิดความผิดขึ้นในสังคมแล้ว เมื่อสิ่งใดเกิดขึ้นแล้วจะไม่สามารถย้อนเวลาไปแก้ไขเพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านั้นไม่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นวิธีการแก้ไขคือการป้องกันไม่ให้สิ่งนั้นเกิดขึ้นอีก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการข่มขู่บุคคลอื่นในสังคมให้รู้สึกเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับและรับรู้ร่วมกันว่าเมื่อกระทำผิดก็ต้องได้รับโทษอันเป็นการวางแนวบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการป้องกันมิให้การกระทำผิดในลักษณะเดิมๆ นั้นเกิดขึ้นอีก แนวคิดตามทฤษฎีนี้จะได้ผลดีต้องมีการลงโทษอย่างรวดเร็วทันที่ และเป็นโทษที่แน่นอนชัดเจน

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนต้องดำเนินการภายใต้ของกฎหมายหรือมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งมีองค์กรหลายองค์กรในระดับสากลที่มีหลักในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของเด็ก แม้ว่าเด็กนั้นจะไม่ได้ถูกดำเนินคดีก็ตาม เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎแห่งกรุงปักกิ่ง กฎของสหประชาชาติ ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งถูกตัดอิสระภาพ องค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นจนจบจึงต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนด้วย ตั้งแต่ขั้นตอนชั้นตำรวจ การจับกุม คุมขัง กระบวนการชั้นศาล การพิจารณา พิพากษาคดี ตลอดจนถึงการลงโทษ ดังเช่นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ได้มีการคุ้มครองเด็ก ซึ่งคำว่า “เด็ก” ในอนุสัญญานี้จะหมายถึงบุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี นั้นหมายความว่าหากพิจารณาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชน

และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4 แล้ว คำว่าเด็กในอนุสัญญาว่าสิทธิเด็กจะครอบคลุมไปถึงเยาวชนด้วย ลักษณะเด่นของการคุ้มครองที่เกี่ยวกับการศึกษานี้คือการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือการกระทำผิดอาญา กล่าวคือ ภายใต้การคุ้มครองนี้ จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือถูกลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ไม่มีโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต โดยไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัว ที่ใช้บังคับกับเด็ก จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ การจับกุมคุมขังเด็กจะต้องเป็นทางเลือกหรือวิธีการสุดท้ายที่จะเลือกใช้ และหากว่าได้เลือกใช้แล้วต้องมีระยะเวลาที่สั้นที่สุด เด็กทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติด้วยหลักแห่งมนุษยธรรม คนที่ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพจะมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายได้ตามความเหมาะสมอย่างรวดเร็ว เนื่องจากประเทศไทยก็เป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก การปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดจึงต้องคำนึงถึงการคุ้มครองตามอนุสัญญานี้

สำหรับกฎหมายฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยการบริการกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน หรือที่เรียกว่า “กฎแห่งกรุงปักกิ่ง” จะมีสาระสำคัญในการคุ้มครองเด็กที่กระทำผิดเด็กที่กระทำผิดเพราะเหตุที่อายุยังน้อย ความประพฤติไม่สมกับวัย จึงเน้นเรื่องของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ให้เด็กที่ก้าวพลาดเหล่านี้ได้รับโอกาส ภายหลังจากเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูแล้วสามารถกลับไปอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติ และไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก แต่การปฏิบัติตามกฎแห่งกรุงปักกิ่งนี้จะต้องมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยก

ส่วนกฎของสหประชาชาติ เรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกตัดฉีกรัฐภาพ ค.ศ.1990 จะเป็นหน่วยงานที่มุ่งคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนที่ศาลพิจารณาและพิพากษาคดีแล้ว และถูกลงโทษ โดยการจำกัดอิสรภาพ กฎของสหประชาชาติเรื่องนี้จะมุ่งเน้นในเรื่องเกี่ยวกับการจำกัดอิสรภาพ คุ้มครองสวัสดิภาพหรือประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดพึงจะได้รับ ตลอดจนเรื่องความปลอดภัย การศึกษา เรื่องอาหาร สุขอนามัย การรักษาพยาบาลและการให้ความบันเทิงโดยมีวัตถุประสงค์ว่าแม้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดจะถูกจำกัดอิสรภาพแต่ก็ต้องมีการพัฒนาการ ให้สมกับวัย ได้รับสิทธิหรือสิ่งต่างๆ เฉกเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชนผู้อื่น

ดังที่ยกตัวอย่างมาแล้วข้างต้น ประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิกขององค์การต่างๆ จึงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในอนุสัญญาที่ได้บัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ตามมิใช่แต่องค์กรระหว่างประเทศเท่านั้นที่ให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี ในประเทศไทยก็ยังมีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองเช่นกัน เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ให้ความคุ้มครองและรับรองสิทธิว่าบุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย ต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของเพศ

เชื้อชาติ ศาสนา อายุ ความพิการ สภาพร่างกาย ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเด็กหรือเยาวชน จึงได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเช่นกัน นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดยังได้รับการคุ้มครอง ตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย ทั้งนี้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาลำดับสำหรับเด็กและเยาวชนก็มีกฎหมาย เฉพาะที่บังคับใช้โดยตรง คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาแก้ไขมาพอสมควร เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อถึงเวลาที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไป จากเดิม ผู้คนในสังคมก็ต้องปรับสภาพให้อยู่ในสังคมให้ได้ เช่นเดียวกับกฎหมายก็เช่นกัน ซึ่งการ ที่บัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคม ให้ผู้คนได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ภายใต้ การควบคุมของกฎหมาย ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายจึงต้องคำนึงว่ามีความเหมาะสมกับยุคและสมัย หรือไม่ โดยเฉพาะสามารถแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบสุขหรือการละเมิดสิทธิของบุคคลในสังคมได้ หรือไม่ หากมีข้อเท็จจริงและเหตุผลที่เพียงพอที่จะแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายก็น่าจะสามารถทำได้ ซึ่งปัญหาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ นับว่าควรได้รับการแก้ไข และควรที่จะมีกฎหมายที่บัญญัติ เป็นการเฉพาะ มิฉะนั้นแล้วเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะไม่สามารถใช้มาตรการที่แตกต่าง ไปจากที่ใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรกและครั้งเดียวได้ เนื่องจากปัจจุบันสิทธิเด็กและเยาวชน ได้รับการคุ้มครองตามหลักสากล และค่อนข้างที่จะเข้มงวดในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก

2. ความแตกต่างระหว่างการพิจารณาคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกับศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

จากการศึกษาหลักการพิจารณาพิพากษาคดีที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศพบว่า แต่ละประเทศได้จัดตั้งศาลขึ้นมาเพื่อพิจารณาพิพากษาคดี สำหรับเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ โดยแยกส่วนกับการพิจารณาคดีของผู้ใหญ่หรือการพิจารณาคดีแบบธรรมดา เนื่องจากการพิจารณาคดีในห้องพิจารณามีบรรยากาศที่เป็นกันเอง ไม่ทำให้เด็กหรือเยาวชนรู้สึกตื่นตระหนก เป็นการพิจารณาคดีแบบลับ ไม่มีพิธีรีตองมาก สร้างความเป็นกันเอง ให้แก่เด็กและเยาวชน การพิจารณาคดีก็มุ่งที่หาวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นรายๆ ไป มากกว่าจะนำเด็กหรือเยาวชนมาลงโทษ อีกทั้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งต่างกับการพิจารณาที่แบบธรรมดาที่แทบจะตรงกันข้าม การพิจารณาแบบธรรมดาเป็นการพิจารณาคดีแบบเปิดเผย และมีพิธีแบบเคร่งครัด ต่อสู้ทางคดีกันอย่างเข้มงวด มุ่งที่จะนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ หากศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วก็จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เว้นแต่จะมีการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษา

สำหรับประเทศไทยนั้น ตามหลักเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายที่บังคับใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญาจะมุ่งแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กหรือเยาวชนเป็นหลัก และมีหลักเกณฑ์ที่ว่าคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญา จะต้องพิจารณาและพิพากษาที่ศาลเยาวชนและครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง ได้บัญญัติเปิดช่องให้มีการ โอนคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ไปยังศาลที่พิจารณาคดีธรรมดาได้ หากศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้วเห็นว่าในขณะที่กระทำความผิดหรือในระหว่างการพิจารณาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป นั่นก็หมายความว่าหากเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำหลายครั้ง ในลักษณะความผิดที่รุนแรง หากศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้วเห็นว่าในขณะที่กระทำความผิดหรือในระหว่างการพิจารณาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ก็อาจจะโอนคดีไปพิจารณายังศาลที่พิจารณาคดีธรรมดาได้ แม้ว่าหลักการ โอนคดีนี้ดูแล้ว จะไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กและเยาวชนนัก แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทย ได้มีการบัญญัติ เรื่องการ โอนคดีมาแต่เป็นเวลานานแล้ว ดังจะเห็นได้จากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 163 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2515 ได้กำหนดให้เยาวชนที่อายุเกินกว่า 16 ปี บริบูรณ์ ที่ได้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความฐานข่มขืนกระทำชำเราในลักษณะฉกรรจ์ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานจับคนเรียกค่าไถ่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ และความผิดฐานปล้นทรัพย์ เป็นข้อยกเว้น ไม่อยู่ในอำนาจของการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ให้เป็นอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแบบธรรมดา และต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 61 วรรคสอง ก็ยังมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการ โอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลธรรมดา จนกระทั่งมีการปรับปรุง และมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จึงมีบทบัญญัติหลักการ โอนคดีไว้ในมาตรา 97 วรรคสอง จึงเห็นได้ว่าตามกฎหมายที่ใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนของประเทศไทยได้มีการบัญญัติเรื่องการ โอนคดีมานานแล้ว แต่ในทางปฏิบัติ จะมีการบังคับใช้ได้จริงหรือไม่ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเยาวชนและครอบครัวด้วย และเหตุผลอีกประการก็คือ กฎหมายหรือมาตรการระหว่างประเทศที่ให้การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน มิได้บัญญัติให้ความคุ้มครองในประเด็นที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำจันติดเป็นนิสัย และกระทำความผิดในลักษณะที่มีความร้ายแรง ดังนั้นเมื่อปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังคงมีบทบัญญัติ

เกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาและหากมีเหตุผลเพียงพอก็ควรที่จะมีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าควรที่จะปรับปรุงพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง โดยการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เรื่องการกระทำความผิดซ้ำและเงื่อนไขที่ชัดเจนลงไป เพื่อเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการโอนคดีที่เยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งอยู่ในเขตอำนาจการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวไปพิจารณายังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

1.1 แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เด็กและเยาวชน และทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน

พบว่า การกระทำความผิดทางอาญาในขณะที่เป็นเด็กหรือเยาวชนนี้ ในทางอาชญาวิทยา และทางทัณฑวิทยาแล้วยังไม่ถือว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดนี้เป็นอาชญากร เป็นแต่เพียงผู้กระทำผิด ซึ่งได้กระทำการใดๆ ที่กฎหมายมีบทบัญญัติห้ามไว้ ส่วนสาเหตุที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดขึ้น อาจเกิดจากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ปัญหาครอบครัวที่เกิดจากสมาชิกในครอบครัวเอง การทะเลาะเบาะแว้ง คำทอ ทำร้ายร่างกายกันให้เด็กหรือเยาวชนเห็น ปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม การคบเพื่อน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน

แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม แม้จะมีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการตัดสินใจของเด็กหรือเยาวชนที่จะกระทำผิด แต่สาเหตุเหล่านี้ก็ไม่สามารถนำมาเป็นข้ออ้าง ไม่ให้ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษหาได้ไม่ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทุกคนจะได้รับโทษตามกฎหมายหรือไม่ต้องพิจารณาเรื่องอายุประกอบด้วย กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ได้บัญญัติคานียามคำว่าเด็กและเยาวชนไว้ว่า

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

ปัจจุบันการใช้มาตรการสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งการพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวไม่ได้พิจารณาแต่เพียงลักษณะการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงภูมิหลังทางประวัติของเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นประวัติด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ สถานะครอบครัว ประวัติการกระทำความผิด หรือพฤติกรรมส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนที่เป็นปัญหา อีกทั้งสภาพทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งได้จากการสืบเสาะพินิจ

จากหน่วยงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และมุ่งที่จะค้นหาสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนตัดสินใจกระทำความผิด และแม้ว่าจะได้พิจารณาเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนแล้ว ปัญหาอื่นที่พบในตัวเด็กหรือเยาวชนก็ยังคงต้องได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูตามสภาพปัญหา ตัวอย่างเช่น แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดมาในข้อหาเกี่ยวกับทรัพย์สิน แต่หลังจากที่ตรวจร่างกายแล้วพบว่า เด็กหรือเยาวชนมีสารเสพติดในร่างกาย แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่ได้ดำเนินคดีดังกล่าวกับเด็กหรือเยาวชน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าในขณะที่จับกุมข้อหาเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น เด็กหรือเยาวชนยังไม่ได้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ได้เสพสารเสพติดในภายหลัง เมื่อศาลทราบว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในข้อหาเกี่ยวกับทรัพย์สิน ก็จะมีมาตรการแก้ไขเด็กหรือเยาวชนเฉพาะราย โดยการสั่งให้เด็กหรือเยาวชนรายนี้ได้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดด้วย หรือมีการสั่งให้เด็กหรือเยาวชนได้ศึกษาต่อ โดยกำหนดให้เป็นมาตรการหนึ่งในการจะพิจารณาโทษของเยาวชน

จะเห็นได้ว่าศาลเยาวชนและครอบครัวมุ่งที่จะพิจารณาคดีโดยคำนึงถึงอนาคตและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ดังนั้นมาตรการที่นำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาก็จะมุ่งไปที่การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ในด้านต่างๆ ของเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้โอกาสในการปรับปรุงแก้ไขตนเอง และสามารถกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างเป็นปกติ ดังคำที่ว่า “คืนคนดีสู่สังคม” ซึ่งหลักการดังกล่าวปรากฏตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 119 ซึ่งบัญญัติว่า “ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งควรจะได้รับการศึกษาอบรมสั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการจะลงโทษและในการพิพากษาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกาย และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละราย และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่องแม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน”

เมื่อพิจารณาถึงการลงโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” สำหรับโทษทางอาญามี 5 สถานคือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน แต่สำหรับมาตรการการลงโทษเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา แทบจะไม่ได้ใช้โทษทั้ง 5 สถานเลย โดยจะใช้มาตรการอื่นแทน โดยแนวทางคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัว อาจแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือการตัดอิสระภาพและการไม่ตัดอิสระภาพ

วิธีการแบบตัดคือสภาพ เช่น การส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมยังศูนย์ฝึกและอบรมในหน่วยงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เนื่องจากหากศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำพิพากษาจำคุกเด็กหรือเยาวชนก็อาจเปลี่ยนโทษจำคุกไปใช้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนก็ได้ ซึ่งมีบทบัญญัติให้อำนาจไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 142 ส่วนโทษประหารชีวิตนั้น ไม่อาจนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนได้

เมื่อพิจารณาตามหลักทฤษฎีการลงโทษ ซึ่งมีทั้งทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง และทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมาตรการที่ใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาจะเป็นไปตามแนวทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งมีแนวความคิดว่า การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีและไม่ให้ผู้กระทำผิดหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก รวมทั้งมีความพยายามที่จะให้ผู้กระทำผิดได้กลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นวิธีการที่นุ่มนวล มุ่งเน้นที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือทัศนคติของผู้กระทำผิดและถือเป็นการแก้ไขที่ยั่งยืน มุ่งศึกษาทำความเข้าใจสาเหตุแห่งการกระทำผิด เน้นการแก้ไขเฉพาะราย โดยหาแนวทางแก้ไขมากกว่าการลงโทษ จะเห็นว่าหลักการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทางปฏิบัติในการพิจารณาคดีสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาที่มุ่งจะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมากกว่าการลงโทษ

แต่อย่างไรก็ตามแนวความคิดข้างต้นมีความเหมาะสมสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่มีความสำนึกผิดและพร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเอง โดยต้องการได้รับโอกาสจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่มีบทบาทหรือมีหน้าที่ในการแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชน แต่สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่ผ่านกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ในทุกๆ ขั้นตอนหรือทุกระบวนการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแล้ว แต่เด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ยังหวนกลับไปกระทำความผิดอีกหลายครั้ง ในลักษณะซ้ำที่ร้ายแรง บางกรณีได้สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้เสียหายเป็นอย่างมาก หากให้เด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้กลับเข้าไปสู่กระบวนการแก้ไข ฟื้นฟูอีก จะสามารถแก้ไขเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ให้เด็ดขาดได้หรือไม่ อีกทั้งเด็กหรือเยาวชนรายอื่นที่เห็นจะนำพฤติกรรมเหล่านี้ไปเป็นแบบอย่างหรือไม่

1.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการการลงโทษทางอาญาลำดับสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำหรือกระทำผิดร้ายแรง

สำหรับประเทศที่ได้หยิบยกขึ้นมาศึกษาและทำการเปรียบเทียบในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลำดับสำหรับเด็กและเยาวชน คือ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศแคนาดา โดยศึกษาแต่ละประเทศดังต่อไปนี้

1.2.1 ศาลและกฎหมายที่บังคับใช้กับเด็กและเยาวชน

1) *ประเทศฝรั่งเศส* มีการกำหนดศาลเชี่ยวชาญเฉพาะที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ แม้แต่เดิมฝรั่งเศสจะยังไม่มีศาลที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากคดีทั่วไป แต่ภายหลังได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้มีการกำหนดศาลเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการดำเนินคดีสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย โดยมุ่งเน้นที่จะคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างเป็นรูปธรรม

2) *ประเทศประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี* มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นการเฉพาะ พร้อมกับมีกฎหมายเฉพาะที่ใช้บังคับสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคือ พระราชบัญญัติศาลเด็กและเยาวชน ค.ศ.1953 โดยมีวัตถุประสงค์ให้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการป้องกันไม่ให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำอีก

3) *ประเทศแคนาดา* มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวแยกออกมาศาลธรรมดาเช่นกันและแยกจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ และได้มีการบัญญัติกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับเด็กและเยาวชน ชื่อว่า Youth Criminal Justice Act (YCJA) โดยกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา มีวัตถุประสงค์ในการมุ่งที่จะคุ้มครองสาธารณสุขหากมีความเสียหายขึ้นก็จะสนับสนุนให้มีการชดเชยเยียวยาให้มีความเหมาะสม ในขณะเดียวกันก็มุ่งที่จะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเพื่อให้กลับคืนสู่สังคมได้

4) *สำหรับประเทศไทยนั้น* แต่เดิมมาได้มีการเรียนรู้และศึกษาดูงานจากประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนให้เป็นที่ยอมรับของอารยประเทศ จึงได้มีการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนขึ้นในประเทศไทย พร้อมกับได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ขึ้น ต่อมาจึงได้มีการแก้ไขและเปลี่ยนชื่อจากศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ภายหลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก 2 ครั้ง คือ ปีพ.ศ.2543 และ ปีพ.ศ.2548 จนกระทั่งปัจจุบันประเทศไทย ได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พร้อมกับการตรากฎหมายคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 และบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนนี้มีจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการคือ มุ่งต่อการลงโทษ และมุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งการพิจารณาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ อีกทั้งพิจารณาจากบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกาย สภาพจิตใจของเด็กและเยาวชนด้วย

เมื่อเปรียบเทียบในเรื่องศาลและกฎหมายที่บังคับใช้กับเด็กและเยาวชนแล้วพบว่า ทั้งประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศแคนาดาและประเทศไทยค่อนข้างมีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากการจัดตั้งศาลขึ้นเฉพาะสำหรับพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดรวมถึงกระบวนการพิจารณาที่แยกจากผู้ใหญ่ และได้บัญญัติกฎหมายขึ้นมาบังคับใช้สำหรับเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ

1.2.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา

1) *ประเทศฝรั่งเศส* ไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่าเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ได้กำหนดช่วงอายุของความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชน กล่าวคือ

(1) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี กระทำความผิดไม่ต้องได้รับโทษทางอาญา

(2) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ถึง 13 ปี สามารถกำหนดมาตรการให้การศึกษาอบรม ถ้าการลงโทษไม่สอดคล้องกับเด็กหรือเยาวชนอาจใช้วิธีการกักขังภายในบ้านหรือสถานทีพิเศษสำหรับเด็กหรือเยาวชน

(3) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปี ถึง 16 ปี อาจจะให้มีการลงโทษทางอาญา โดยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่โทษที่จะลงนั้นเพียงกึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งเยาวชนจะไม่ถูกคุมขังในเรือนจำ เว้นแต่จะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง

(4) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี ถึง 18 ปี เมื่อต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุก อาจถูกคุมขังในเรือนจำ และอาจไม่สามารถอาศัยข้ออ้างในเรื่องความเป็นเด็กหรือเยาวชนมาเป็นข้อยกเว้นได้

ทั้งนี้บุคคลที่จะอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ต้องมีอายุที่เป็นเด็กและเยาวชนในขณะที่กระทำความผิด

2) *ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี* ได้ให้นิยามความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

“เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปี

“เยาวชน” หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ยังไม่ถึง 21 ปี

โดยเด็กหรือเยาวชนตามคำนิยามความหมายนี้จะต้องมีขณะที่ได้กระทำความผิด

3) *ประเทศแคนาดา* ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนไว้เป็นการเฉพาะ โดยตรง แต่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนโดยถือตามเกณฑ์อายุขณะกระทำความผิด คือ

“เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี

“เยาวชน” หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปี ขึ้นไป แต่ไม่ถึง 18 ปี ซึ่งอายุของผู้กระทำความผิด ถือเอาอายุขณะกระทำความผิดเป็นสำคัญ

4) *ประเทศไทย* พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์

โดยเด็กหรือเยาวชนตามคำนิยามความหมายนี้จะต้องมีขณะที่ได้กระทำความผิด

จากการศึกษาเรื่องการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา ประเทศต่างๆ ก็จะกำหนดช่วงอายุสำหรับการที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา ทั้งช่วงที่เป็นเด็กและเป็นเยาวชน แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 4 ประเทศ จะมีแนวทางเดียวกันคือ เด็กหรือเยาวชนที่ต้องรับผิดชอบทางอาญาจะต้องถือตามอายุขณะกระทำความผิด เพื่อป้องกันปัญหาที่ว่า หากได้กระทำความผิดในช่วงที่เป็นที่เด็กหรือเยาวชน แต่ถูกจับกุมหลังจากอายุเกินกว่าเด็กหรือเยาวชนแล้ว การพิจารณาจะขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน

1.2.3 หลักเกณฑ์การฟ้องคดีและการพิจารณาคดี

1) *ประเทศฝรั่งเศส* ใช้ระบบไต่สวน การค้นหาความจริงจึงต้องกระทำโดยรัฐ ดังนั้นเมื่อเกิดการกระทำความผิดอาญาขึ้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายคือ รัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นผู้ดำเนินการฟ้องคดี ในขณะที่ผู้เสียหายไม่มีสิทธิดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ตามผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบทางแพ่งได้

กระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาที่เกี่ยวข้อง 2 ศาล คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว และศาลลูกขุนเยาวชน ทั้งนี้คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญามีหลายรูปแบบ ดังนี้

(1) *เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี* จะใช้มาตรการอันเป็นการป้องกัน ช่วยเหลือ ควบคุม หรือการให้การศึกษา

(2) *เด็กที่มีอายุ 10 ปี ถึง 13 ปี* จะใช้มาตรการอันเป็นการส่งเสริมด้านการศึกษา

(3) *มาตรการกักขังหรือควบคุมตัวและการปล่อยตัวภายใต้การควบคุม* จะใช้ควบคู่กันไปกับมาตรการการศึกษา โดยพิจารณาตามความเหมาะสมสำหรับเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย

(4) มาตรการใกล้เคียง ประนีประนอมยอมความ การชดเชยความผิด ถือเป็นมาตรการใหม่ที่น่ามาใช้เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้ให้การช่วยเหลือ การชดเชยความผิดต่อผู้เสียหาย หรือทำงานบริการสังคม อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยได้ ประโยชน์ 2 ประการพร้อมกัน คือ เด็กหรือเยาวชนสำนึกผิดในการกระทำของตน และผู้เสียหาย ได้รับการเยียวยาชดเชยความเสียหาย

(5) สำหรับมาตรการการจำคุก หากว่าเยาวชนที่มีอายุ 16 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ได้กระทำผิดซ้ำสองหรือมากกว่าหรือกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง หรืออาจจะถูกพิพากษาให้จำคุก จะไม่อาจนำความเป็นเยาวชนมาอ้างได้ และอาจจะต้องรับโทษจำคุก

2) *ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี* การฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน กฎหมาย กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการแต่ผู้เดียวที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา และมีบางกรณีที่ผู้เสียหาย ฟ้องคดีอาญาได้เอง แต่เป็นเฉพาะฐานความผิดที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้

กระบวนการพิจารณาแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงที่เป็นเด็ก มีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ยังไม่เกิน 18 ปี พนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจไม่ลงโทษเด็กก็ได้ ซึ่งเป็นคดีที่มีลักษณะ ความผิดเล็กน้อย โดยที่พนักงานอัยการไม่ต้องรับความยินยอมจากผู้พิพากษา ช่วงที่เป็นเยาวชน มีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ยังไม่เกิน 21 ปี เมื่อกระทำความผิดศาลจะนำมาตรการที่บังคับใช้กับเด็ก มาใช้กับเยาวชนที่กระทำผิดโดยอนุโลม เพื่อไม่ให้เยาวชนหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

การพิพากษาคดีอาญา คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเด็กและเยาวชน มีดังนี้

(1) ใช้มาตรการการควบคุม เข้าร่วมการฝึกอบรม สั่งให้อยู่ในบริเวณที่กำหนด
 (2) ใช้มาตรการทางวินัย เช่นการดำเนิน การวางข้อกำหนดเป็นเงื่อนไข
 (3) มาตรการการลงโทษจำคุก โดยหากศาลเห็นว่าหากไม่มีการลงโทษ เด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มว่าจะกระทำผิดซ้ำอีก และการใช้มาตรการควบคุมหรือมาตรการทางวินัย จะไม่เพียงพอ หรือเป็นกรณีที่กระทำความผิดร้ายแรง

3) *ประเทศแคนาดา* การฟ้องคดีต่อศาลเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการเท่านั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด ส่วนกระบวนการพิจารณานั้น นอกจากศาลเยาวชนและครอบครัว จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี ศาลเยาวชน และครอบครัวยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาลงโทษทางอาญาแก่บุคคลที่มีอายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ได้กระทำความผิดในขณะที่อายุยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ด้วย โดยมีกระบวนการพิจารณาคดี 2 รูปแบบ คือ เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปี หรือเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปี ได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ใช้วิธีการ แทนการลงโทษทางอาญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ศาลไม่มีอำนาจลงโทษทางอาญาแก่เยาวชน

การพิจารณาคดีอีกลักษณะหนึ่งคือ กรณีเยาวชนกระทำความผิดอาญาร้ายแรง โดยกฎหมายได้กำหนดไว้แล้วว่าความผิดฐานใดเป็นความผิดร้ายแรง เยาวชนที่กระทำความผิดศาลอาจพิพากษาให้รับโทษทางอาญาได้

การพิพากษาคดีอาญา แบ่งออกเป็น 2 ประการ

(1) เมื่อศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าเยาวชนกระทำความผิดจริง แต่ยังไม่สมควรถูกลงโทษทางอาญา ศาลอาจมีพิพากษาหรือคำสั่งให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน

(2) เมื่อศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าเยาวชนกระทำความผิดจริง และมีความจำเป็นต้องลงโทษทางอาญา ดังนี้จึงจะสามารถแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้ โดยศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษทางอาญา

4) ประเทศไทย ผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญา คือ พนักงานอัยการ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตอำนาจ

การพิจารณาคดี ใช้ปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไข ฟื้นฟู และเป็นการแก้ไขเด็กหรือเยาวชนเฉพาะราย โดยพิจารณาจากผลการสืบเสาะของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วย ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรมีคำพิพากษา ศาลอาจจะปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ หากจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลจะมีคำสั่งยุติคดี ไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย มาตรการนี้เป็นมาตรการก่อนศาลมีคำพิพากษา โดยเลือกวิธีการให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ตามแบบของกิจกรรมที่ได้กำหนดขึ้น อีกวิธีการหนึ่งก็คือ การหลีกเลี่ยงกระบวนการขึ้นศาลหรือตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 เป็นการประชุมทำแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนเฉพาะราย โดยเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจะต้องสำนึกผิดต่อการกระทำ ข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี เป็นกระทำความผิดครั้งแรก และหากมีผู้เสียหาย ผู้เสียหายต้องให้ความยินยอมด้วย โดยหากเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการตามมาตรา 86 สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ พนักงานอัยการก็จะมีคำสั่งไม่ฟ้อง เด็กหรือเยาวชนก็ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการของศาล

หากเป็นกรณีศาลพิเคราะห์แล้วว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดจริง และพิพากษาลงโทษ วิธีการที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนอาจแบ่งออกเป็น 2 มาตรการใหญ่ คือ

(1) วิธีการแบบไม่จำกัดอิสรภาพ ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้ผู้ปกครองไปดูแล พร้อมกับวางข้อกำหนดไว้ด้วยการคุมความประพฤติของเยาวชน

(2) วิธีการแบบจำกัดอิสรภาพ ได้แก่ เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปศูนย์ฝึกและอบรมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

จะเห็นได้ว่าการพิจารณาและการพิพากษาคดีของแต่ละประเทศมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน คือ มุ่งที่จะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดให้กลับเป็นคนดีผู้สังคม แต่ก็มีบางกรณีที่บางประเทศได้พิจารณาหรือให้ความสำคัญของการกระทำ ความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง อันจะต้องมีมาตรการพิเศษสำหรับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ และเป็นมาตรการที่แตกต่างไปจากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในลักษณะทั่วไป

1.2.4 หลักการโอนคดีเด็กและเยาวชนไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

1) ประเทศไทย ได้มีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 97 วรรคสอง กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการโอนคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาอย่างคดีธรรมดา หากศาลพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าในขณะกระทำความผิดหรือในระหว่างการพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด มีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป

2) ประเทศฝรั่งเศส ได้กำหนดให้การพิจารณาคดีพิพากษาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยไม่ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจ โอนคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดจะมีสภาพเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่ได้กำหนดว่าบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี หากกระทำความผิดที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ก็ตาม

3) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้พิจารณาพิพากษาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอยู่ในอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนเท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจโอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

4) ประเทศแคนาดา กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา ไม่ได้บัญญัติเรื่องการโอนคดีเยาวชนที่กระทำผิดไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

จะเห็นได้ว่าทั้งสามประเทศที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทยนั้น ไม่มีประเทศใดที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจโอนคดีที่เยาวชนกระทำความผิดไปพิจารณาที่ศาลธรรมดา มีเพียงประเทศไทยที่บัญญัติให้อำนาจในการโอนคดีไว้ในมาตรา 97 วรรคสอง

1.2.5 หลักการดำเนินคดีกรณีเยาวชนกระทำผิดซ้ำหรือกระทำความผิดร้ายแรง

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มิได้บัญญัติวิธีการดำเนินคดีหรือการพิจารณาพิพากษาคดีที่เยาวชนกระทำผิดซ้ำหรือมีลักษณะร้ายแรงไว้เป็นการเฉพาะ หากแต่มีเพียงประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 บัญญัติว่า “ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปี แต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง” หรือหากศาลพิจารณาเห็นว่าเยาวชนนั้นมีสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัย มีสภาพเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจโอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ ตามมาตรา 97 วรรคสอง

สำหรับพระราชบัญญัติคดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1953 ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็ไม่ได้บัญญัติวิธีการดำเนินคดีหรือพิจารณาพิพากษาคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดร้ายแรงไว้ เพียงแต่ศาลมีอำนาจพิพากษาลงโทษทางอาญากับเยาวชนกลุ่มนี้ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรการควบคุมหรือมาตรการทางวินัยนั้นไม่เพียงพอ กับพฤติการณ์แห่งคดี

1) ประเทศฝรั่งเศส ศาลลูกขุนเยาวชน มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 16 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาร้ายแรง หรือคดีอุกฉกรรจ์ การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนี้จะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแบบเดียวกับศาลที่มีอำนาจพิจารณาแบบคดีธรรมดา แต่กระทำโดยของค์คณะผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีความรู้ความเข้าใจในบุคลิกภาพและธรรมชาติของเด็กเป็นอย่างดี กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศฝรั่งเศสได้ให้ความสำคัญและถือว่าเด็กหรือเยาวชนเป็นศูนย์กลาง โดยถือประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก แม้ว่าเด็กและเยาวชนจะกระทำผิดร้ายแรงเพียงใด รัฐต้องมีหน้าที่ที่จะทำให้พลเมืองของตนแม้ว่าจะจะเป็นเด็กหรือเยาวชนกลับมาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอีกครั้ง และไม่เป็นภาระของสังคม โดยให้ออกาสเด็กและเยาวชนได้กลับตัวเป็นคนดี

2) ประเทศแคนาดา กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา กำหนดว่าบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี ได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดว่าเป็นความผิดอาญาร้ายแรง กฎหมายได้กำหนดอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ไม่ต่ำกว่าสองปี และหากขณะที่กระทำความผิดมีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี เมื่อพนักงานอัยการได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำ

และสาเหตุแห่งการกระทำแล้ว พบว่าการลงโทษโดยใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนจะไม่เพียงพอ และยังไม่สามารถแก้ไข พื้นฟูผู้กระทำความผิดให้รู้สำนึกในการกระทำและสามารถกลับตัว เป็นพลเมืองดีได้ พนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำร้องขอต่อศาลคดีเด็กและเยาวชน ให้ศาลเด็ก และเยาวชนมีคำพิพากษาลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดได้ กล่าวโดยสรุป กฎหมายของประเทศ แคนาดาไม่มีการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชน ศาลคดีเด็กและเยาวชนจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เท่านั้น เว้นแต่ว่าการกระทำนั้นจะเข้าเงื่อนไขของกฎหมายว่าด้วยความผิดร้ายแรง

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการกระทำผิด การกระทำผิดซ้ำ และการกระทำผิด ที่มีลักษณะรุนแรง ตลอดจนการศึกษาถึงการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนแล้ว พบว่ามาตรการ การลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำของประเทศไทย ในปัจจุบันยังขาดการแก้ไข และขาดการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน แม้จะมีการเปรียบเทียบกับประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศแคนาดาหรือประเทศฝรั่งเศส ก็ยังพบว่าประเทศเหล่านี้มีมาตรการ ลงโทษเยาวชนในลักษณะการให้โอกาสเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อนำไปสู่การแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพ ปัญหา โดยมีได้มุ่งเน้นที่จะลงโทษให้หลายจำ และสิ่งสำคัญอีกประการคือ มีการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของเยาวชนค่อนข้างมาก ทั้งยังมีได้มีมาตรการป้องกันการกระทำผิดในกลุ่ม ของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำอย่างชัดเจนเท่าที่ควร จากการศึกษาพบว่ากระบวนการพิจารณาสำหรับ เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำของประเทศไทยไม่ได้มีความแตกต่างจากมาตรการการลงโทษสำหรับเยาวชน กลุ่มที่กระทำความผิดครั้งแรก ดังนั้นเยาวชนที่กระทำผิดและได้ผ่านกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก และเยาวชนมาแล้ว แต่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก อาจจะเป็นลักษณะความผิดที่มีความร้ายแรง กว่าครั้งแรก ซึ่งเกิดจากความขี้ใจและไม่เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ เพราะมาตรการที่จะใช้สำหรับ ความผิดครั้งต่อๆ มา ไม่ได้ต่างกับครั้งแรกที่ได้ผ่านมาแล้ว อันเป็นการเปิดช่องให้เยาวชนกลุ่มที่อาศัย ความเป็นประโยชน์ในเรื่องอายุซึ่งมีกฎหมายให้ความคุ้มครองหนักกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก หรืออีกประการหนึ่งคือ เยาวชนกลุ่มนี้อาจเป็นเครื่องมือของผู้ก่ออาชญากรรมที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งล่อลวง วานใช้ หรือโยนความผิดให้แก่เยาวชนให้รับโทษแทน จากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็น ได้ว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องมีการทบทวนหามาตรการที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางทั้งเป็นการลงโทษ และเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดของเยาวชนรายอื่นที่คิดจะกระทำผิดซ้ำ ซึ่งหากตามหลักการ วิเคราะห์ของนักวิชาการด้านต่างๆ ที่มีแนวคิดว่าการกระทำผิดของเยาวชนในครั้งแรกอาจเกิดจากการ พลังพลาด รู้เท่าไม่ถึงการณ์แล้ว เมื่อเยาวชนผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ได้เข้าสู่มาตรการการบำบัด แก้ไขฟื้นฟู

และการเสริมความรู้ทักษะด้านต่างๆ แล้ว ก็ไม่มีเหตุผลใดที่เยาวชนจะหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก จากเหตุผลนี้จึงชี้ให้เห็นว่าภายหลังจากผ่านกระบวนการบำบัด แก้ไขฟื้นฟูแล้วจะมีเยาวชนสองกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่สำนึกผิด ปรับปรุงตนเอง และกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ได้อีกครั้ง โดยไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก แต่เยาวชนกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่ไม่เช็ดหลาบต่อการถูกลงโทษ และอยู่ในวงเวียนของกระทำผิด อันอาจพัฒนาไปสู่กระบวนการกระทำผิดที่ร้ายแรง สร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่นและต่อสังคมในวงกว้าง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า ควรที่จะแยกเยาวชนกลุ่มนี้ออกมา เพื่อใช้มาตรการที่เหมาะสมหรือแตกต่างจากเยาวชนกลุ่มที่กระทำผิดเพียงครั้งแรกและครั้งเดียว และเป็นสิ่งที่คาดหวังว่ามาตรการนี้จะเป็นแนวทางการป้องกันบุคคลที่อยู่ในกลุ่มของเยาวชนไม่ให้หวนไปกระทำผิดซ้ำอีก แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทย หรือแม้แต่ต่างประเทศได้ยึดหลักการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก

ดังนั้นเพื่อไม่ให้มาตรการนี้ขัดหรือแย้งกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนจนเกินไป ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นให้แก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 97 วรรคสอง ซึ่งเดิมได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการโอนคดีที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา หากศาลพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้วเห็นว่าในขณะกระทำผิดหรือในระหว่างพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป โดยที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตราอื่นๆ ก็ไม่ได้บัญญัติมาตรการหรือวิธีการดำเนินการหรือพิจารณาความสำหรับคดีที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าควรที่จะเพิ่มหลักในการพิจารณาโอนคดีไปสู่ศาลธรรมดา ซึ่งเดิมมีเพียงการพิจารณาถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญาและนิสัยของเยาวชนผู้กระทำผิด แต่หากเพิ่มหลักเกณฑ์เรื่องการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนเพิ่มเข้าไปด้วยก็必将มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และศาล ผู้พิจารณาคดีจะได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาคดีสำหรับเยาวชนได้อย่างไม่ต้องกังวลใจเรื่องหลักการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของเยาวชน เนื่องจากมีบทบัญญัติของกฎหมายเปิดช่องให้พิจารณาได้ และแม้ว่าในประเทศอื่นอาจจะไม่ได้มีมาตรการการโอนคดีของเยาวชนไปสู่ศาลธรรมดามากนัก แต่เมื่อพิจารณาจากบริบททางสังคมแล้ว แต่ละประเทศยังมีความแตกต่างกันในหลายด้าน ทั้งสภาพปัญหาที่ประเทศไทยเผชิญอยู่นี้ ประเทศอื่นอาจจะไม่ได้ประสบปัญหาเหมือนกัน ดังนั้นหากจะเพิ่มหลักเกณฑ์การโอนคดีสำหรับเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำไปสู่ศาลธรรมดา ซึ่งเดิมก็มีบทบัญญัติมาตรา 97 วรรคสองบัญญัติไว้อยู่แล้วนั้น จึงไม่น่าเป็นการยากโดยนำหลักเรื่องทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมาใช้

โดยมีวัตถุประสงค์คือ ป้องกันผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก เป็นการลงโทษเพื่อให้รู้สึกทรมานจำเริญการกลัวต่อการถูกลงโทษทัณฑ์ ในขณะที่เดียวกันผลของการลงโทษผู้กระทำความผิดคนหนึ่งจะมีผลเป็นการยับยั้ง ป้องปรามมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดได้ นับว่าเป็นมาตรการการป้องกันมิให้การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น และการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู สำหรับเด็กและเยาวชนที่พร้อมจะกลับตัวเป็นคนดี ก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม แต่อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาก็มิได้ละเลยหรือมองข้ามเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเยาวชน ซึ่งเป็นหลักสากลที่ทุกประเทศให้การยอมรับ ดังนั้นจึงต้องมีการแยกกลุ่มของเยาวชนที่เข้าข่ายว่ากระทำความผิดซ้ำนี้ออกจากเยาวชนกลุ่มที่เข้าสู่กระบวนการบำบัด แก้ไขฟื้นฟู และภายหลังจากผ่านมาตรการดังกล่าวแล้ว สามารถกลับไปดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติ และสำหรับเรื่องอายุ ลักษณะข้อหาการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนต้องมีความชัดเจน หากเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำและเข้าเงื่อนไขหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่ง โอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาเรื่องสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยที่เห็นว่าในขณะที่กระทำความผิดหรือ ในระหว่างการพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป

1) เยาวชนที่กระทำความผิดอาญา ถูกดำเนินคดี และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางศาล มีคำพิพากษาและเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูโดยหน่วยงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนคดีเสร็จสิ้น

2) เยาวชนตามข้อ 1) กระทำความผิดซ้ำ โดยความผิดครั้งหลังเป็นความผิดที่มีพฤติกรรมที่รุนแรง

3) เยาวชนที่เข้าข่ายเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำในกรณีนี้มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 18 ปี

โดยให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 97 วรรคสอง ดังนี้ “คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา นิสัยแล้วเห็นว่าในขณะที่กระทำความผิดหรือในระหว่างการพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป หรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา ถูกดำเนินคดีและเข้าสู่กระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนคดีเสร็จสิ้นแล้ว เยาวชนได้กระทำความผิดซ้ำ โดยความผิดครั้งหลังเป็นความผิดที่มีพฤติกรรมรุนแรง ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจสั่ง โอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้”

ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเยาวชนในกลุ่มนี้ขาดความสำนึกผิดชอบชั่วดี มีเจตนาที่จะกระทำความผิดซ้ำเป็นนิสัย และการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตลอดจนการอบรมสั่งสอนที่ได้รับมาจากหน่วยงาน ซึ่งมีทั้งศาลและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ไม่สามารถขัดเกลานิสัยของเยาวชนกลุ่มนี้ได้ ในทางกลับกันกระบวนการดังกล่าวอาจเป็นสิ่ง

ที่สนับสนุนให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำได้ด้วย เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้จะทราบข้อมูลดีว่าเมื่อเข้าไปสู่กระบวนการแล้วจะพบกับอะไรบ้าง และไม่ได้ทำให้เยาวชนรู้สึกเกรงกลัวแต่อย่างใด ดังนั้นจึงต้องมีการพิจารณามาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ โดยผู้ศึกษาเห็นว่าหากเยาวชนกลุ่มนี้กระทำความผิดครั้งหลังและเข้าองค์ประกอบข้างต้นก็ควรที่จะโอนคดีไปพิจารณาที่ศาลธรรมดา และพิจารณาโทษแบบผู้ใหญ่ เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ร้ายแรง เป็นการกระทำที่สร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่น และสร้างวุ่นวายให้กับสังคม อีกทั้งเป็นการแสดงให้เห็นบุคคลอื่นได้ เห็นว่าการกระทำผิดซ้ำดังกล่าวจะมีบทลงโทษอย่างไรบ้าง ก็จะมีการเกรงกลัวต่อการกระทำผิดลงได้ ส่งผลให้การกระทำผิดซ้ำลดน้อยลง อันเป็นสิ่งที่น่าคาดหวังได้ว่าในอนาคตการกระทำผิดของเยาวชนจะลดน้อยลง หรือหากมีก็จะเป็นเพียงเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มหลงผิด พลาดพลั้ง กระทำผิดอย่างไม่ได้ตั้งใจ อันเป็นความผิดเล็กน้อยที่สังคมพร้อมที่จะให้อภัย ให้โอกาสเพื่อเยาวชนจะกลับตนเป็นคนดี โดยมีเจตนารมณ์สมกับคำที่ว่า “คืนคนดีสู่สังคม”

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2559). กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน. *วารสารสารพินิจ*, 14(3), เมษายน-พฤษภาคม.
- _____. (2559). กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน. *วารสารสารพินิจ*, 14(5), สิงหาคม-กันยายน.
- _____. (2559). *การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิด*. ข้อมูลจาก www2.djop.go.th > download > สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2561.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชาติ ชัยเดชสุริยะ, และณัฐวสา นัตรไพฑูรย์. (2552). *มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา.
- คณิต ฌ นคร. (2554). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- _____. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2554). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา*. ใน *แนวทศวรรษศึกษาศึกษาอาชญาวิทยาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทพ งามสามยา. (2550). *หลักพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนในชั้นศาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- บัณฑิต พิทักษ์สิทธิ์. (2556). *การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง*. *หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 17*. วิทยาลัยการยุติธรรม: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- บุญเพราะ แสงเทียน. (2540). *คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- ประเทือง ธนิยพล. (2555). *กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.

- วันชัย รุจนวงศ์. (2549). *มาตรฐานการปฏิบัติงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการดำเนินงาน และการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำผิด*. กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ.
- วิชา มหาคุณ. (2543). *การปฏิรูประบบศาลเยาวชนและครอบครัว*, (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว.
- สมพร อมรชยันพคุณ. (2554). *กระบวนการยุติธรรมกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.lawonline.cotb. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2561
- สทรน รัตน์ไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุดสงวน สุธีสร. (2547). *อาชญาวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). แก้ไขปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพจน์ สุโรจน์. (2540). *แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสาวนีย์ สงวนกลิ่น. (2557). *การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน*. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 7(3), กันยายน-ธันวาคม.
- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. (2532). *หนังสืออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จัดทำโดยกรมกิจการเด็ก และเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*.
จาก www.humanrights.mfa.go.th > kids สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2561.
- อโนทัย ศรีดาวเรือง. (2557). *การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด อาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.
- อรอุมา วชิรประดิษฐพร. (2555). *สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไข ในเชิงรุก ส่วนหนึ่งของการอบรม*. *หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10*. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2552). *กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็กเยาวชนและคดีครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: วิทยุชุมชน.

- อัญชลี เทพอาร์กกุล. (2556). *ศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชน
ในชั้นพนักงานและชั้นศาลตามกฎหมายไทยและแคนาดา.* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.
- อุทัย อาทิวา. (2544). *สิทธิผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส. ในหนังสือรวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาฝรั่งเศส.* กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินติ้ง.
- อุทิศ แสนโกสิก. (2525). *กฎหมายอาญาภาค 1 พระนคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ
กองวิชาการ กรมอัยการ.*

